Vladimir Korolenko

Den blinde musiker

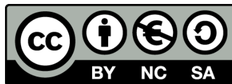
Vladimir Korolenko

Den blinde musiker

eBibliotek 1800

2023

Disclaimer: *Please note that this book is based on an original text dating from another era. Norms and language were different then, and some readers might find offensive content. We believe that any work of art from previous times should be viewed in its cultural and temporal context and not in the light of latter-day prejudices, and we can and will not accept any responsibility for the author's views or language.*

Aleksei Iljitch Kravchenko (1889-1940):
"Ude på heden kunne han tage sin fløjte frem og glemme sig selv fuldstændig i dens bløde toner." (1930)

1. kapitel

Barnet fødtes i en anset og velhavende familie i det sydvestlige Rusland.

Det var midnat, da det kom til verden. Den unge moder lå træt og udmattet i sin seng, men ved den lilles første dæmpede og klagende skrig begyndte hun at bevæge sig uroligt i sengen. Der lød en mumlen fra hendes læber, og en svag trækning i hendes næsten barnlige ansigt tydede på utålmodighed.

Jordemoderen bøjede sig ned over hende, og den syge hviskede sagte:

"Hvorfor er han dog født sådan?"

Jordemoderen forstod ikke denne bemærkning.

Barnet begyndte atter at klynke.

Den unge kones ansigt udtrykte stor smerte, og hede tårer gled frem under de lukkede øjenlåg.

"Hvorfor er han dog født sådan?" hviskede hun igen.

Denne gang troede jordemoderen, at hun gættede den syges tanker, og hun svarede roligt:

"De mener, hvorfor barnet skriger? Vær kun rolig, nyfødte børn skriger altid."

Disse ord formåede dog ikke at berolige den unge moder, og det gav et sæt i hende, hver gang barnet gav den mindste lyd fra sig. Hun blev ved at gentage:

"Hvorfor er han dog født sådan?"

Jordemoderen kunne imidlertid ikke opdage noget usædvanligt ved barnets klynken, og hun antog, at patienten

havde feber og fantaserede.

Hun gik bort fra sengen og gav sig til at pusle med den lille.

Den unge kone blev tilsyneladende snart rolig. Hun beholdt dog det smertelige udtryk i ansigtet, og store tårer piblede en efter en frem under hendes tæt lukkede øjenlåg og videre ned ad de blege kinder.

Måske anede den stakkels moder, at samtidig med det lille barn var der kommet en tung sorg til verden? En sorg, der ville følge barnet fra vuggen til graven!

Det kunne jo også tænkes, at jordemoderen gættede rigtigt, at spørgsmålet kun skyldtes en idé, som feberfantasien havde skabt i den syge hjerne. Men hvordan det end var – barnet var blindt.

Moderen var den første, der opdagede det mærkelige udtryk i den lille drengs ansigt. Hun så med bedrøvede øjne på andre børn og sukkede:

"Hvorfor er han dog ikke som dem?"

"Hvad mener De?" spurgte man hende ligegyldigt. "Han er jo ikke en smule anderledes end alle andre børn i hans alder."

"Men se dog hvor underligt han famler med de små hænder! Hvorfor stirrer han så besynderligt og altid i en og samme retning? – Å ... Han er vist blind!" klagede den stakkels moder, forpint af en skrækkelig anelse.

Hun udtalte sin frygt for lægen. Denne tog barnet i sine arme, vendte det mod lyset og iagttog opmærksomt dets øjne. Hans mine røbede forvirring. Han lagde barnet fra sig, tog afsked og lovede at komme igen senere på dagen.

Moderen græd fortvivlet og trykkede det blinde barn til sit bryst, mens dets udtryksløse øjne vedblev at stirre med det

sælsomme, stillestående blik.

Lægen kom, som han havde lovet, og medbragte et ophtalmoskop. Han tændte et lys, nærmede det til og fjernede det atter fra barnets øjne, mens han betragtede disse gennem apparatet. Da undersøgelsen var forbi, sagde han bevæget:

"Frue! De har desværre ikke taget fejl. – Drengen er virkelig blind. – Og jeg tror næppe, han nogen sinde kan komme til at se."

Den stakkels unge moder hørte på lægen med stoisk ro.

"Jeg har længe haft en anelse om det," sagde hun bittert.

Til den lille familie, hvor den blinde dreng blev født, hørte også "onkel Maxim", som han blev kaldt både hjemme og af fremmede.

Mens drengens fader, der var møllebygger og havde nok at gøre med at tilse sine arbejdere på godset, ikke kunne have nogen nævneværdig indflydelse på barnets opdragelse, var det modsatte tilfældet med onkel Maxim, der var af en hel anden karakter.

For en halv snes år siden havde Maxim været kendt vidt omkring som det mest uopdragne og uhøflige menneske, man kunne tænke sig. Ingen, som kendte fru Poppeljski (født Jazenko), kunne begribe, hvorledes det var gået til, at en så agtværdig dame havde fået en så urimelig broder. Og Maxim var efter alle godsejernes mening virkelig urimelig. Han var ikke til at have med at gøre. Han gengældte deres elskværdighed med den største uhøflighed. Derimod så han gennem fingre med bøndernes grovheder og stædighed, som ellers af den mildeste herre ville være blevet straffet med knutten.

Det vakte derfor almindelig glæde indenfor godsejerens kreds, da Maxim endelig blev ked af Rusland og drog til Italien, hvor han sluttede sig til Garibaldi, og nogle år efter stod der en skønne dag i et russisk provinsblad, at han var faldet i en træfning mod østrigerne. Det viste sig imidlertid snart, at denne meddelelse var forkert. Østrigernes sabler havde ikke kunnet jage Maxims egensindige sjæl ud af dens hylster. Den blev, hvor den var, om end i en noget ruineret bolig. Hans kammerater bar ham ud af kampen, hvorefter han blev bragt til hospitalet.

Og da der atter var gået nogle år, viste Maxim sig pludselig igen hos sin søster, hvor han slog sig ned for bestandig.

Maxims tanker beskæftigede sig ikke mere med kamp og strid. Det højre ben havde han mistet, hvorfor han måtte bruge krykke, og den venstre hånd var blevet beskadiget, så han kun kunne støtte sig til stokken med den. Han var nu blevet alvorlig, og det urolige blod sydede ikke mere i ham. Kun var hans tunge skarp og spids, som hans sabel engang havde været.

På den tid, da den lille dreng kom til verden, var onkel Maxims stride hår begyndt at gråne. Som følge af, at han stadig måtte støtte sig til krykkerne, blev hans skuldre uforholdsmæssigt høje, og hans skikkelse blev så underlig firkantet. Desuden bidrog de barskt rynkede øjenbryn, krykkernes banken mod gulvet, og de tætte røgskyer, som altid omgav ham, da han næsten altid havde piben i munden, til at indgyde fremmede en slags frygt for ham. Kun hans nærmeste vidste, at der i denne lemlæstede skikkelses bryst slog et varmt hjerte, og at det store, uformelige hoved rummede dybe, energiske tanker.

Dog kunne ikke engang de, der kendte ham, gætte, hvad hans tanker netop i denne tid drejede sig om. De så blot, at Maxim i timevis kunne sidde ubevægelig med rynket pande og tankefuldt blik, mens han dampede stærkt på sin uundværlige pibe.

Onkel Maxim tænkte på, at livet var en kamp, og at denne kampplads ikke var noget sted for invalider. Han forestillede sig selv som en kriger, der var blevet kastet af sadlen i livets kamp. Var det da ikke en karaktersvaghed at vedblive med at krybe i støvet som en orm eller klynge sig fast til sejrherrens sadel for at tigge ham om de fattige stumper af sin egen tilværelse?

Mens onkel Maxim hengav sig til disse tanker med mandig koldblodighed, kom han uvilkårligt til at tænke på den lille blinde dreng, der var kommet til verden som invalid.

I begyndelsen tog han ikke megen notits af barnet, men efterhånden gjorde dets sørgelige skæbne, som så meget lignede hans egen, dybere og dybere indtryk på ham.

"Ak, ja!" brummede han. "Den lille fyr er også invalid. Hvis han blot kunne få mit syn, eller mine ben kunne blive så raske som hans, kunne der i hvert fald blive ét menneske af os to."

Siden den tid dvælede hans tankefulde blik oftere og oftere på barnet.

Drengen var født blind! Hvem var skyld i hans ulykke? Ingen! Her var ikke tale om nogen skyld eller ond vilje, men grunden til ulykken var skjult i livets hemmelighedsfulde dyb.

Hvor led ikke den stakkels moder, hver gang hun så på sit blinde barn! Hun pintes ikke alene ved tanken om den sørgelige fremtid, der ventede hendes lille dreng, men måske nok så

meget ved den mulighed, at grunden til ulykken lå hos dem, der havde sat ham i verden.

Imidlertid blev dette barn med de kønne, stumme øjne familiens afgud og samtidig dens despot. Hvem ved, hvad der ville være blevet af denne dreng, hvis omgivelser på alle mulige måder søgte at fremkalde egenkærlighed i hans sind, hvis ikke skæbnen og de østrigske sabler havde indrettet det således, at onkel Maxim kom til at sætte bo hos sin søster.

Den måde, barnet blev behandlet på, havde længe forekommet onkel Maxim uheldig, og han besluttede at gøre søsteren opmærksom på den forkerte opdragelsesmåde.

"Den lille purk dér," sagde han, mens han dampede på sin pibe, "bliver endnu ulykkeligere, end jeg selv er, og det havde været meget bedre for ham, om han aldrig var blevet født."

Den unge kone sænkede sit hoved, og en tåre gled ned på hendes arbejde.

"Det er meget stygt af dig, Maxim, at minde mig om det," sagde hun sagte, "især da du ved, at det ingen nytte er til."

"Jeg siger kun, hvad jeg mener," svarede Maxim. "Se på mig, jeg mangler det ene ben og har en ubrugelig arm, men jeg har dog øjne; men han dér kan ikke se, og med tiden vil han hverken kunne bruge arme, ben eller viljekraft."

"Hvorfor ikke?"

"Forstå mig ret," sagde Maxim blidere. "Jeg ville på ingen måde bedrøve dig, hvis jeg ikke var nødt til det. Drengen har et meget fint nervesystem, og han har sikkert udviklingsmuligheder for mange egenskaber, som med tiden mere eller mindre ville kunne bøde på hans blindhed. Men for at kunne udvikle disse muligheder må han holdes i øvelse, og

denne kan kun opnås ved tvang, mens du ødelægger ham fuldstændig ved at fritage ham for alt arbejde. På den måde kan du tilintetgøre enhver mulighed for en selvstændig tilværelse."

Anna Michailovna var en fornuftig kvinde, der forstod at beherske sig. Hun gav ikke mere efter for den svaghed, der fik hende til at springe op ved den mindste klynken fra drengen. Han blev overladt mere til sig selv, og nogle måneder efter samtalen mellem Anna og Maxim kunne han på egen hånd kravle frit om i stuen, mens han opmærksomt lyttede efter selv den mindste lyd, og med en interesse, der ellers ikke er almindelig hos børn, befølte enhver genstand, der kom indenfor hans små hænders rækkevidde.

Han var snart i stand til at kende sin moder på hendes gang, hendes kjoles raslen og andre små kendetegn, som han kunne opfatte, men som ikke ville være af betydning for andre. Om der end var nok så mange mennesker i stuen, om de nok så ofte skiftede plads, skulle han dog uden tøven styre i den retning, hvor hans moder sad. Når hun så overrasket tog ham op til sig, vidste han straks, at han var hos hende. Hvis en anden løftede ham op, befølte han med sine små hænder vedkommendes ansigt, og således lærte han snart at skelne mellem sin amme, onkel Maxim og sin fader. Men når en fremmed tilfældigt fik ham i hænde, blev hans bevægelser langsommere; han strøg omhyggeligt hen over den ukendtes ansigt, mens hans træk røbede den mest spændte opmærksomhed. Det var, som om han kunne se med fingerspidserne.

Han var af naturen et livligt og opvakt barn, men måned for måned prægede blindheden sig tydeligere og tydeligere i

drengens temperament.

Hans livlighed tog efterhånden af, han begyndte at gemme sig i krogene, og så kunne han sidde i timevis med ubevægeligt ansigt, som om han lyttede. Når der var ganske stille i stuen, og de forskellige lyde ikke tog hans opmærksomhed fangen, syntes han at tænke på et eller andet, hvilket gav hans alvorlige barneansigt et sælsomt udtryk.

Onkel Maxim gættede, hvad der var i vejen. Drengens yderst fintmærkende nerver begyndte at gøre sig gældende, og den ualmindelige udvikling af hans hørelse og følelse bødede til en vis grad på manglerne ved hans åndelige opfattelsesevne. Alle undredes over hans overordentlig fine følesans. Af og til var det, som om han endog kunne føle farver. Når han tilfældigt fik et stykke broget tøj i hånden, lod han sine små fingre hvile på det i nogen tid, og hans ansigt udtrykte da forundring. Efterhånden viste det sig dog mere og mere, at det navnlig var gennem hørelsen, at hans åndsevner udviklede sig.

Han var snart i stand til alene efter lyden at kende værelserne fra hinanden; ligeledes skelnede han mellem de enkelte familiemedlemmers måde at gå på. Han kendte onkel Maxim på hans stols knirkeri, han var fortrolig med den stadige svage skratten af tråden, når moderen syede, og med urets ensformige dikken. Når han kravlede langs væggen, kunne han pludselig lytte anspændt efter en svag kradsen, som ingen andre hørte; og han løftede da de små hænder og søgte at følge en flue, der krøb hen ad tapetet. Når fluen så blev bange og fløj bort, udtrykte den lilles ansigt en smertelig forundring. I begyndelsen kunne han ikke begribe fluens mystiske forsvinden, men han drejede opmærksomt hovedet i den

retning, fluen havde taget, hans skarpe hørelse havde allerede opfattet den svage støj af de lette vingeslag.

Det særlige udtryk for opfattelsen af klang og lydforandringer var ligesom stivnet i hans ansigt. Underkæben var noget tilbagetrukken, øjenbrynene drog sig sammen, og hovedet var noget fremadbøjet på den fine, temmelig lange hals, og de kønne, ubevægelige øjne havde et strengt, men samtidig uendelig rørende udtryk.

Den tredje vinter i drengens liv var omtrent gået. Han havde skrantet næsten hele tiden og var af den grund blevet holdt inden døre.

Men nu, da sneen på gaderne smeltede, og forårsvinden begyndte at blæse, var det blevet bedre med hans helbred.

Forsatsvinduerne kom på loftet, og foråret brød nu dobbelt stærkt ind i stuen. Den smilende sol tittede ind ad vinduet, og bøgens endnu bladløse grene bøjede sig i solskinnet for den lette vind. I det fjerne skimtedes de sortgrå marker, der hist og her var hvidplettede af den smeltende sne og andre steder allerede dækkedes af et fint grønt tæppe af frisk græs. Alt åndede friere og lettere, tanken om forår og solskin fik alt og alle til at svulme af ny jublende livslyst.

Det blinde barn mærkede kun forårets komme gennem dets forskellige skiftende lyde. Efterhånden som solen smeltede istapperne under taget, hørte han dem dråbe for dråbe falde til jorden med små klingre lyde, der blandede sig med bøgegrenenes hvisken ude i haven. Af og til blev så disse spinkle, lyse klange brudt af en højt kredsende tranes vingeslag, som blev svagere og svagere og til sidst døde bort i det fjerne.

Drengen lyttede anstrengt med smerteligt optrukne øjenbryn og fremstrakt hoved, indtil han pludselig, overvældet af de ny lyde, der ustandseligt trængte ind på ham, strakte de små hænder ud imod moderen, ilede hen til hende og gemte sig ved hendes bryst.

"Hvad kan der dog være i vejen med ham?" spurgte Anna sig selv og sine omgivelser.

Onkel Maxim så barnet opmærksomt ind i ansigtet, men kunne ikke forklare sig dets besynderlige ophidselse.

"Han fatter vist ikke alt dette nye," sagde Anna omsider, da hun troede at forstå det næsten sygelige udtryk i drengens ansigt, der tydede på, at han havde et spørgsmål at stille, som han ikke kunne forme.

Den lille var virkelig ophidset. Snart søgte han med den ham ejendommelige livfuldhed at opfatte de ny lyde, snart undrede han sig over, at de gammelkendte på en gang var forstummet og syntes at have tabt sig et eller andet sted.

Man besluttede at tage drengen med ud på marken og hen til den nærliggende flodbred.

Anna tog ham ved hånden, og ved deres side humpede onkel Maxim af sted på sine krykker. Ved flodbredden lå der en lille høj, der var tilstrækkelig tørret af sol og vind; derhen rettede de deres skridt.

Den lyse dag blændede næsten Anna og Maxim. Solen brændte dem i ansigtet, men den lette forårsvind bragte kølighed med sine usynlige vinger. Luften var så berusende, at den næsten trættede dem.

Moderen mærkede godt, at drengens lille hånd knugede hendes fingre fastere og fastere, men det velgørende

forårsbillede gjorde hende mindre følsom overfor barnets tegn på uro. Hun indåndede den balsamiske duft i fulde drag og skred fremad uden så meget som blot at se efter den lille. Havde hun gjort det, ville hun i drengens ansigt have opdaget et udtryk snart af bitterhed snart af sygelig henrykkelse, som atter veg for den ængstelige undren, der ofte næsten grænsede til skræk. Kun øjnene beholdt det samme stirrende, tomme blik.

Da de havde nået den lille høj og sat sig ned, løftede Anna drengen op for at sætte ham mere bekvemt, men han klamrede sig da helt krampagtigt til hendes kjole. Det så ud, som om han var bange for at falde ned, eller for at jorden skulle vige bort under hans fødder. Dog heller ikke nu lagde hun mærke til barnets uro, fordi det vidunderlige forårsbillede helt og holdent lagde beslag på hendes opmærksomhed.

Det var middag, og solen drog sig langsomt hen over den blå himmelhvælving. Fra højen kunne man se langt ud over den strømmende flod. Denne havde for længst sprængt sit islagen, og man så kun hist og her smeltende isflager drive om som hvide pletter, der stak af mod vandfladen. På den våde eng stod vandet i store pytter, hvori de hvide skyer og det blå firmament spejlede sig, og af og til, når et vindpust fo'r hen over det, krusede det sig i små bølger og glimrede i solen. På den anden side af floden strakte sig de dampende, sortgrå marker, der slog revner i heden. Disen fra dem omgav de fjerne, stråtækte bondehytter og en skovstrækning, der kun hævede sig ganske lidt over horisonten. Det var, som om jorden åndede, og dens ånde steg mod himlen som skyerne fra et røgelsesalter.

Rundt om havde naturen bygget sit knejsende tempel og smykket det som til fest. Men for den blinde var alle disse

herligheder kun uigennemtrængeligt mørke, et mørke, der på en underlig måde syntes at bølge frem og tilbage, at fjerne sig klingende og brusende fra ham for så atter at trænge sig frem fra alle sider og bestorme ham med ny indtryk, hvis mangfoldighed fik det lille barnehjerte til at skælve i angst.

Straks ved de første skridt, da de hede solstråler slog ham i møde, og den fine hud følte varmen, havde han instinktivt vendt de blinde øjne mod solen, som om han følte, at denne var det vældige midtpunkt, hele naturen omkring ham bestandig drejede sig omkring. Men solstrålernes varme kys vejredes straks bort af et ubekendt "noget", af vinden, der nynnende strøg forbi hans øre, hyllede sig om hans ansigt, tindinger og nakke; og den blæste ham i møde fra alle sider, som ville den gribe ham og føre ham bort til et sted, han ikke kunne se, og dette gjorde ham træt, angst og døsig; hans hånd greb fastere om moderens, og hans hjerte holdt næsten op at slå.

Da hun satte ham ned, blev han noget roligere. Trods den sælsomme følelse, der ganske havde bemægtiget sig ham, begyndte han dog at kunne skelne de enkelte lyde fra hinanden. Han hørte lærkens klare triller, birkegrenenes hvisken, vandets næppe hørlige kluk i floden, svalernes lette flugt, myggenes sværmen, og sammen med alt dette blandede vinden de enstonige råb fra en bondemand, der omtrent en fjerdingvej borte kørte sine plovheste frem og tilbage.

Men drengen kunne ikke opfatte alt dette i sin helhed, heller ikke formåede han at skille det tilbørligt ud fra hinanden. Han følte en sælsom mathed brede sig i sit bryst, ansigtet fortrak sig, øjnene åbnede og lukkede sig, trækkene afspejlede et uløst, tungt spørgsmål; hans tanker og fantasi syntes at arbejde med

stor anstrengelse, og hans bevidsthed, der endnu var så svag, og som nu overvældedes af de mange ny indtryk, begyndte at sove ind.

Stadig stærkere og stærkere susede og brusede det i luft og vand; til sidst blev det som en vældig bølge, der larmende overskyllede ham; det blev mørkt og stille.

Barnet udstødte et svagt suk og sank tilbage i græsset. Med et fortvivlet skrig vendte moderen sig hurtigt om imod det; bleg og bevidstløs lå han udstrakt på grønsværen.

Onkel Maxim blev urolig til mode over det, der var sket. For nogen tid siden havde han begyndt at anskaffe sig fysiologiske, psykologiske og pædagogiske værker, og nu studerede han med sin sædvanlige energi alt, hvad videnskaben kan oplyse om barnesjælens hemmelighedsfulde udvikling.

Dette arbejde lagde mere og mere beslag på ham. Det vakte mørke tanker hos ham om hans egen uduelighed til at optage kampen for livet, om "ormen, der kryber i støvet", og om "det unødvendige i at læsse ny byrder på livets bagagevogn." Hans hoved blev sæde for en opmærksom forskerånd, og mangen gang gennemkrydsede kæmpemæssige, fantastiske tanker hans aldrende hjerne. Onkel Maxim kom mere og mere til den overbevisning, at naturen i ingen henseende havde behandlet drengen stedmoderligt ved at berøve ham dagens lys. Det lille væsen var yderst modtageligt for alle indtryk, der strømmede ind på ham ude fra. Det forekom nu Maxim, at netop han var kaldet til at vække barnets slumrende evner, at han ved sin åndskraft og sin indflydelse måtte kunne bøde på skæbnens uretfærdighed. Han følte, at han igen måtte træde ind i de

kæmpendes rækker for at stride for den lille livsrekruts retfærdige sag. Uden onklens bistand ville barnets svage kræfter ikke være i stand til at optage kampen for den hårde tilværelse.

"Hvem ved," tænkte den gamle garibaldianer, "der gives måske andre slagmarker end de, hvor man kæmper med stål og krudt; måske vil den tid engang komme, da den, der er blevet mishandlet af skæbnens hånd, modigt vil kunne svinge de våben, han har, til forsvar for den, der står våbenløs i livet, og så har jeg gamle, hærdede soldat dog haft noget at leve for her i verden!"

Selv fritænkerne fra fyrrerne og halvtredserne nærer stadig visse overtroiske forestillinger om "en mystisk forudbestemmelse, der går igennem hele naturen"; man kan derfor ikke undres over, at jo skønnere drengens ingenlunde almindelige evner udfoldede sig, desto fastere følte onkel Maxim sig overbevist om, at drengens blindhed kun var et udslag af denne "mystiske forudbestemmelse". "Den, som livet har været hård imod, må værne den, livet har været endnu hårdere imod", det var det valgsprog, der for fremtiden skulle stå på hans myndlings banner.

Efter hin første forårsspadseretur plagedes drengen i nogle dage af feberfantasier. Snart lå han stum og ubevægelig i sin lille seng, snart småsnakkede han og syntes at lytte. Og stadigt havde hans ansigt det karakteristiske udtryk af spørgende undren.

"Han ligger og stirrer så anspændt, som om han bestræbte sig for at forstå noget, han dog ikke kan begribe," sagde

moderen.

Onkel Maxim rystede betænkeligt på hovedet. Det var blevet ham klart, at drengens sælsomme uro og hans pludselige afmagt kun lod sig forklare ved den overflod af indtryk, som den lille hjerne ikke havde kunnet mestre på en gang; han besluttede derfor, når drengen blev bedre, at bibringe ham disse indtryk et for et og adskilt i deres enkelte bestanddele. De første dage holdt man vinduerne tæt lukkede i værelset, hvor drengen lå, men efterhånden åbnede man dem mere og mere. Drengen kom op igen, blev ført gennem værelserne og ud på verandaen, derfra i gården og i haven, og hver gang det ængstelige udtryk igen viste sig i det lille blinde ansigt, forklarede moderen ham de lyde, som foruroligede ham.

"Det var et hyrdehorn ovre på den anden side af skoven," sagde hun. "Det er græshopperne, der synger, og en flok gråspurve, der kvidrer med. Nu knebrer storken på taget; den er nylig fløjet hjem fra fjerne, fjerne egne og har bygget sin rede på det gamle sted."

Så vendte drengen sig mod sin moder med et ansigt, der lyste af glæde, tog hende fastere i hånden, nikkede med hovedet og forlangte at høre mere, og han lagde straks eftertanke og forståelse for dagen.

Nu begyndte han at spørge sine omgivelser ud om alt, hvad der tildrog sig hans opmærksomhed, og moderen, eller hyppigere onkel Maxim, fortalte ham så om de væsener eller ting, der frembragte den eller den lyd. Moderens forklaringer var de livfuldeste og friskeste, derfor gjorde de det største indtryk på drengen, men der blandede sig altid noget pinefuldt

deri. Den unge kone, der helt lod sig rive med af sine fortællinger, gjorde sig umage for at give sit barn en slags forestilling om former og farver. Drengen anstrengte sig da af yderste evne; han trak øjenbrynene så tæt sammen, at han fik rynker i panden; men øjensynligt arbejdede hans lille hoved her på en opgave, som oversteg dets kræfter. Hans mørke fantasi kom i heftigt oprør, idet den søgte at skabe ny forestillinger ud fra det indirekte givne grundlag af kendsgerninger. Men det var frugtesløst. I sådanne tilfælde blev onkel Maxim altid gnaven. Når så moderen fik tårer i øjnene, og den lille blev ganske bleg af at overanstrenge sin opfattelsesevne, søgte Maxim at hjælpe sin søster og begyndte at forklare forfra, idet han så vidt muligt kun anvendte betegnelser, der var hentet fra rum og lyd.

"Hvad vil det sige – at den er stor?" spurgte drengen. Han talte om storken, der stod i sin rede og knebrede, så det lød, som når man slår på et svagt spændt trommeskind.

Drengen fjernede hænderne fra hinanden. Det gjorde han altid, når talen var om størrelse; onkel Maxim sagde ham så, når han skulle holde hænderne stille. Denne gang spredte han armene så vidt, han kunne, men onkel Maxim sagde: "Nej, min dreng, den er meget større. Hvis vi tog den herind i stuen og satte den på gulvet, så ville dens hoved nå helt op over stoleryggen."

"Det er rigtignok stort!" sagde drengen eftertænksomt. "Men hør, sig mig, kanariefuglen, den er kun så stor?" Og han holdt hænderne ganske tæt sammen.

"Ja, kanariefuglen er så lille. De store fugle synger aldrig så kønt som de små. Se, den lille kanariefugl gør sig umage for, at alle skal kunne høre den, men den store stork er en meget

alvorlig fugl, der står på et ben i reden og holder mønstring ligesom en streng herre, der skænder og brummer på sine arbejdere, bryder den sig kun lidt om, at dens stemme klinger råt, eller at andre skal høre den, når den blot kan sætte sig i respekt."

Når drengen fik en sådan forklaring, lo han af glæde og opgav foreløbig at anstrenge sig for at forstå, hvad hans moder fortalte, og dog henvendte han langt hellere sine spørgsmål til hende end til den gamle onkel Maxim.

2. kapitel

Der dannedes stadig ny forestillinger i den blinde drengs hoved. Ved hjælp af sin overordentlig skarpe hørelse trængte han dybere og dybere ind i naturen; men alt omkring ham var uigennemtrængeligt mørke som før, og skønt det havde været sådan lige fra hans fødsel, og barnet åbenbart havde vænnet sig til sin ulykke, fandtes der dog i hans sjæl en trang til at sønderrive dette mørke forhæng. Længslen efter den verden, der var lukket for ham, forlod ham aldrig, og efterhånden tegnede den sig som et smertelig spændt træk i det lille ansigt.

Ikke desto mindre var der også øjeblikke, hvor han var tilfreds og fuld af munter, barnlig glæde, især når indtrykkene ude fra vakte ny, stærke følelser hos ham eller satte ham i forbindelse med den usynlige verden gennem ny bindeled, og den store, dejlige naturs lukkede bog på den måde til en vis grad åbnedes for den blinde. Således engang da han blev ført hen på en høj skrænt tæt ved floden, lyttede han med ganske særlig opmærksomhed efter vandets sagte klukken dybt nede og de små sten, som løsnede sig under hans fødder og rullede ned ad skråningen. Fra den dag af fremkaldte begrebet "dyb" i hans tanker lydbilledet af rislende vand og nedrullende sten ved foden af en bakke.

For rumforhold havde han et lignende lydbillede, nemlig sang, der tog jævnt af i styrke og døde hen; og når uvejret rasede om foråret, når tordenens bulder fyldte luften og genlød fra sky til sky, så lyttede drengen med andagtsfuld rædsel til

denne vældige bragen og rullen, og mens hans lille hjerte skælvede, dannede hans hjerne sig en forestilling om himmelrummets majestætiske storhed og uendelighed.

Således blev lyden for ham det hovedsagelige og umiddelbare udtryk for den ydre verden; alle andre sanseindtryk tjente kun som hjælpemidler for hørelsen, i hvilken alle hans forestillinger analyseredes og tog fast form.

Men når middagens hede lagde sig over egnen, og al larm forstummede, når mennesket forlod sin syssel, og naturen døsede i mat ro, hvori man ikke mærkede, men nok anede livskræfternes ustandseligt og lydløst arbejdende virksomhed, da antog barnets ansigt et ganske særligt udtryk. Under indflydelsen af den ydre ro syntes der dybt i hans sjæl at tone klange, som kun han kunne høre, og som han lyttede til med spændt opmærksomhed. Når man betragtede ham i sådanne øjeblikke, kunne man tro, at uklare tanker og ideer begyndte at dæmre i hans hjerne som en ubestemmelig og endnu usammenhængende tonerække.

Drengen gik allerede i sit femte år. Han var spinkel og svagt bygget, men det forhindrede ikke, at han kunne løbe frit omkring i hele huset.

Når en fremmed, der ikke kendte hans brøst, så ham træde sikkert ind i stuen, vende sig på de rigtige steder og let og uden famlen finde de ting, han ønskede, så ville han ikke falde på, at drengen var blind, men måske finde ham mærkværdigt stille og synes, at han havde besynderligt eftertænksomme og fjerntskuende øjne. Også i gården kunne han gå alene omkring, rigtignok mindre sikkert og ved at føle sig frem med en lille

stok. Når han tilfældigvis ikke havde den ved hånden, kravlede han hellere på jorden, idet han med sin lille hånd hurtigt snappede de genstande, der lå på hans vej.

Det var en stille sommeraften. Onkel Maxim sad i haven. Faderen havde som sædvanlig haft travlt i marken. Alt var stille. Landsbyen og herregården var ved at sove ind. Også i barnekammeret var der for længst blevet roligt. Man havde lagt drengen i seng for en halv time siden, og han var allerede ved at sove.

Han kunne ganske vist ikke se, hvorledes den lyseblå himmel blev mørkere og mørkere, hvorledes de sorte trætoppe bøjede sig for vinden, hvorledes de stråtækte hytter, der lå i en kreds rundt om godset, tittede frem gennem skumringen som i drømme, og hvorledes det dybblå mørke med måneskin og stjernelys sænkede sig over jorden. Og dog var han de sidste aftener sovet ind med et eller andet fremmed indtryk, der havde grebet hans sind, men som han dog ikke kunne gøre sig regnskab for næste morgen. Når søvnens slør sænkede sig tættere over hans bevidsthed, når træernes hemmelighedsfulde hvisken efterhånden forstummede, og barnet ikke længere var i stand til at skelne hundenes fjerne gøen i landsbyen, nattergalens længselsfulde triller fra den modsatte flodbred og de små klokker, som føllene bar om halsen, når de græssede på den nærliggende eng – når alle lyde blev svage og begyndte at tabe sig i det fjerne, da forekom det ham, som om alt dette skønne smeltede sammen til en behagelig, harmonisk tone, der sagte listede sig ind gennem vinduet og svævede om hans lille seng som en dejlig, himmelsk drøm. Når han så vågnede om

morgenen og endnu havde en klar følelse af disse salige indtryk, så vendte han sig til sin moder med et ivrigt spørgsmål: "Hvad var det ... i aftes? Hvad var dog det?"

Anna forstod ikke, hvor han ville hen, og troede, at barnet var blevet forstyrret af urolige drømme. Hun lagde ham da selv til sengs, gjorde omhyggeligt korsets tegn over ham og fjernede sig først, da han var ved at falde i søvn, uden at kunne opdage noget besynderligt hos ham. Alligevel fortalte drengen hende næste morgen om noget, der om aftenen havde fængslet hans sind på en behagelig måde.

"Det er så dejligt, så dejligt, lille moder! Sig mig dog, hvad det er!"

Anna besluttede at blive endnu længere ved sin kære drengs seng for måske at finde løsningen på denne sælsomme gåde. Den næste aften blev hun siddende på en stol ved hans lille seng, mens hun mekanisk strikkede maske efter maske på sin strømpe og lyttede efter den lille Petrusjas regelmæssige åndedræt. Hun troede allerede, at han sov fast, da hun pludselig i mørket hørte ham spørge ganske sagte: "Er du her, moder?"

"Ja, min dreng."

"Å, vil du ikke hellere gå! Det er bange for dig, derfor vil det ikke komme endnu. Jeg var næsten faldet i søvn; men det er der dog ikke."

Moderen blev underlig til mode ved at høre, hvad han halvsovende bad hende om. Drengen talte om sine drømme med en sikkerhed, som drejede det sig om kendsgerninger. Hun rejste sig imidlertid, bøjede sig ned og kyssede ham og gik

sagte ud, men besluttede at liste sig stille gennem haven og hen under det åbne vindue.

Hun var næppe nået derhen, før hun fik gåden løst. Hun hørte nemlig pludselig en hyrdefløjtes bløde toner, der syntes at komme fra hestestalden, og som lød smukt i den lune sommeraften. Nu forstod hun, at det var disse ukunstlede, enkle melodier, der blandede sig med den første slummers fantastiske trylleri og fæstede sig som noget smukt i drengens erindring.

Hun blev uvilkårligt selv stående for at lytte til disse sjælfulde ukrainske folkemelodier. Beroliget gik hun tilbage gennem den mørke havegang og begav sig til onkel Maxim.

"Denne Joachim spiller virkelig overordentlig smukt! Det er dog mærkværdigt, at sådan en uvidende bondekarl er i besiddelse af så megen inderlighed og følelse."

Joachim spillede virkelig udmærket; han forstod også som en sand kunstner at få sin violin til at klinge, og der havde været den tid, da ingen om søndagen i kroen spillede *Kosakken* eller den lystige polske *Krakowiaka* bedre end netop Joachim. Når han, med fåreskindshuen bag i nakken, satte sig på bænken i krogen, klemte violinen ind under sin glatragede hage og lod buen danse hen over strengene, da var der ingen i hele kroen, der kunne sidde rolig. Selv den gamle enøjede jøde, der akkompagnerede Joachim på basfiolen, blev helt ellevild af begejstring. Hans plumpe "strument", som han kaldte kontrabassen, var lige ved at sprække af anstrengelse for med sine tunge, brummende toner at følge de sjælfulde melodier fra Joachims violin. Med højt løftede skuldre bearbejdede gamle Jankel den plumpt byggede kasse, idet han samtidig flyttede på

den lille hue og til sidst bevægede hele kroppen i takt med Joachims lystige melodi. Når selv den prosaiske jøde måtte danse, hvad skal man så sige om de unge kristne, hvis ben som bekendt altid har været indrettede på at begynde at danse af sig selv ved de første toner af en munter dansemelodi?

Joachim var imidlertid blevet violinen utro, siden han gik hen og forelskede sig i tjenestepigen Marjascha fra nabogodset. Det kan ikke nægtes, at violinen også havde ladet ham i stikken ved den lejlighed; det lykkedes ham nemlig ikke ved dens toner at vinde den muntre piges hjerte. Marjascha foretrak den herskabelige kammertjeners glatbarberede fysiognomi for den musikalske bondeknøs' ansigt med de sparsomme skægbørster, og fra den tid hørte man ikke mere Joachims violin i landsbykroen om helligdagene. Karlen hængte den op på et søm i hestestalden og brød sig ikke om, at det før så højt elskede instruments strenge en efter en sprang af fugtighed. Og de stakkels strenge bristede dog med et så skærende klagesuk, at selv hestene blev rørte og forbavsede vendte hovederne om efter deres hårdhjertede og udeltagende oppasser.

I stedet for violinen købte Joachim sig en træfløjte af en omstrejfende bjergmand fra Karpaterne; han syntes formodentlig, at fløjtens bløde, inderlige toner passede bedre til hans hårde skæbne, og at den på en værdigere måde ville kunne udtrykke al en forsmået kærligheds kummer. Men også bjergmandens fløjte skuffede hans forventninger. Han prøvede den en halv snes gange på alle mulige måder; han skar af den, lagde den i vand, tørrede den igen i solen og hængte den endelig op i en tynd snor under taget, for at vinden kunne blæse igennem den – men alt var forgæves: den djævelske fløjte ville

nu engang ikke lempe sig efter fyrens sjælekvaler; den peb og skingrede i stedet for at synge, den hvinede, når spillemanden ventede, den skulle frembringe ømme, smeltende toner, kort sagt: den ville på ingen måde svare til hans egen stemning. Efter alle disse frugtesløse anstrengelser blev Joachim grebet af et frygteligt had til alle omrejsende bjergmænd; han var fast overbevist om, at ikke en af dem var i stand til at lave en ordentlig brugbar fløjte, og derfor ville han selv gøre det. I den hensigt strejfede han dag ud og dag ind gennem marker og moser med opmærksomt spejdende blik, han krøb op i ethvert piletræ, undersøgte dets kviste, skar enkelte af, men syntes aldrig at kunne finde den rette. Han ledte og ledte, men intet smil klarede op i hans mismodige ansigt. Endelig nåede han et sted, hvor en lille bæk gled trevent af sted. Løbet dannede en lille bugt, hvor vandet næsten stod stille; åkanderne lå ubevægelige på den glatte vandflade; der trængte næsten ikke en luftning gennem pilene, der groede helt ned til vandet, og hvis grene drømmende bøjede sig mod det tyste, mørke dyb. Joachim skilte grenene ad, gik ned til bækken og stod et øjeblik og tænkte sig om. Pludselig slog det ned i ham, at her ville han finde det, han så længe havde søgt. Hans pande opklaredes. Han tog en rask beslutning, trak sin kniv, hvori en rem var fastgjort, op af støvleskaftet, kastede et prøvende blik på de melankolsk hviskende piletræer, gik så løs på en ung, knap udvokset stamme og bankede prøvende på den med fingeren. Han iagttog fornøjet, hvordan den svajede i den svage luftning, lyttede opmærksomt til bladenes lette susen og nikkede tilfreds.

"Det er den eneste rigtige," mumlede han for sig selv og kastede alle de tidligere afskårne grene i bækken.

Fløjten blev fortræffelig. Først lod han grenen omhyggeligt tørre, derpå gennemborede han den med en gloende jerntråd, brændte seks regelmæssige runde huller og skar et syvende skråt. Rørets nederste åbning tillukkede han med en træprop, men i den øverste lod han en smal spalte være åben. Da fløjten så havde hængt i otte dage i en tynd snor og var blevet gennembagt af solen og gennemblæst af vinden, glattede han den med en kniv, skrabede den omhyggeligt med et glasskår og polerede den med et stykke groft tøj. Den øverste ende ved mundstykket var rundt, men fra midten og ned efter skar han regelmæssige, flade facetter, hvorpå han indbrændte allehånde sindrige mønstre og prydelser. Da han så prøvede fløjten, og det lykkedes ham at aflokke den et par raske løb, nikkede han tilfreds, slog smæld med tungen og gemte den vundne skat i en hemmelig krog ved siden af sin seng. Den første egentlige prøve skulle ikke afholdes under dagens larm, men samme aften strømmede for første gang rige melodier og længselsfuldt bævende triller ud fra stalden. Joachim var tilfreds med sin fløjte. Den blev ligesom en del af hans eget Jeg; det var, som dens toner strømmede fra hans eget følelsesfulde bryst, og ethvert udtryk af hans egen stemning, selv den svageste skygge af hans hjertesorg skælvede igennem den vidunderlige fløjte og svævede jublende eller klagende ud i den drømmende, lyttende aften.

Joachim var ligefrem forelsket i sin fløjte; han og den holdt hvedebrødsdage. Om dagen gjorde han troligt sin pligt som

staldkarl og kusk, førte hestene til vandingstruget, spændte dem for og kørte ud med sin frue eller onkel Maxim. Kun når hans øjne en gang imellem strejfede nabolandsbyen, hvor den hårdhjertede Marjascha boede, begyndte kummeren at nage hans bryst. Men så snart solen var nede, glemte han hele verden, selv den mørkebrune piges ansigt blegnede og indhylledes ligesom i tåge; det mistede sine pinligt skarpe omrids og svævede kun for ham i ubestemte konturer, akkurat nok til at han kunne give sine fløjtemelodier en drømmende stemning og et vemodigt tonefald.

Den før omtalte aften lå Joachim i stalden og lullede sig ind i musikalske drømme og udgød sine følelser i længselsfulde melodier, som næsten fik ham til at glemme både den hårdhjertede skønne og sig selv. Pludselig sprang han forskrækket op fra sit leje. Netop på det mest følelsesfulde sted i melodien mærkede han pludselig, at en lille hånd gled hen over hans ansigt og hænder og derpå ivrigt begyndte at beføle fløjten. Samtidig hørte han nogen ånde hastigt og ophidset ved siden af sig.

"Skrub af med dig! Gå pokker i vold!" råbte han i den første forskrækkelse. "Alle gode ånder stå mig bi!" Han ville forvisse sig om det var et væsen fra Helvede eller fra Himlen, han havde med at gøre.

Ved hjælp af månelyset, der faldt ind ad den åbentstående stalddør, kom han imidlertid snart på det rene med, at han havde taget fejl. Ved siden af hans seng stod hans herskabs blinde barn og famlede ivrigt henimod ham med sine små hænder.

Da moderen en times tid efter ville se til den sovende Petrusja, fandt hun ikke drengen i hans seng. Først blev hun forskrækket, men snart sagde en moderlig anelse hende, hvor hendes forsvundne yndling var at finde. Joachim blev i sandhed højst betuttet, da han et øjeblik holdt inde for at trække vejret og så ganske uformodet fik øje på nådigfruen i stalddøren. En stund havde hun allerede stået der og lyttet til knøsens spil. Hun så tavs hen på sin dreng, der indpakket i Joachims pels sad på sengen og vedblev at lytte begærligt efter den afbrudte musik.

Fra den dag af kunne man hver aften se drengen i stalden hos Joachim. Det faldt ham aldrig ind at bede Joachim spille om dagen, det var, som om dagens larm og de stille, blide melodier ikke kunne forliges i hans sind. Men så snart aftenen sænkede sig over jorden, grebes Petrusja af en feberagtig utålmodighed. Aftensmaden var ham kun et kendetegn på, at det længe ventede øjeblik var nær, og moderen, som i grunden så skævt til dette musikalske venskab, kunne dog ikke bære over sit hjerte at forbyde sin kæledægge at løbe over til staldkarlen hver aften og blive et par timer hos ham før sengetid. Disse timer blev efterhånden drengens lykkeligste, og hans moder blev ganske skinsyg ved at lægge mærke til, at de indtryk, han modtog i stalden om aftenen, omtrent var det eneste, der optog ham dagen efter; han besvarede ikke hendes kærtegn med samme ømhed som før; selv når hun havde ham på armen, interesserede han sig kun for de melodier, som Joachim havde spillet den foregående aften.

En dag kom Anna i tanker om, at da hun i sin tid som ung pige gik i den værdige fru Radezkis institut i Kiev, blev hun

blandt andre "skønne kunster" også undervist i musik. Det hørte ganske vist ikke til de minder, hun helst dvælede ved, fordi hun med det samme kom til at tænke på sin daværende lærerinde, en frøken Klaps, der stammede fra Tyskland, og som var meget mager, meget pillen, men især forfærdeligt ondskabsfuld. Denne gnavne gamle jomfru, der så udmærket forstod at bearbejde elevernes fingre for at give dem den fornødne bøjelighed og spændstighed, havde en fænomenal evne til at kvæle ethvert spor af musikalsk følelse i fødslen. Frøken Klaps' blotte nærværelse var nok til at jage al poesi og lyst til den skønne kunst på flugt, endsige da hendes pædagogiske håndstillinger og hånddask. Følgen af denne interessante undervisning var, at Anna Michailovna fuldstændig havde lagt sine musikalske øvelser på hylden, efter at hun havde forladt instituttet, og navnlig siden hun var blevet gift. Men nu, da hun havde hørt staldkarlen spille, følte hun på ny interessen for musik vågne i sit indre side om side med skinsygen mod bondemusikanten, mens billedet af den elskværdige tyske jomfru Klaps begyndte at blegne. Følgen af denne sjælelige forvandling blev, at fru Popelski bad sin mand om at skaffe hende et klaver fra byen.

"Som du vil, min ven," svarede den eksemplariske ægtemand. "Jeg synes nu rigtignok ikke, at du før har sværmet videre for musik."

Endnu samme dag blev der skrevet til byen. Men der gik alligevel en to-tre uger, før instrumentet blev købt og transporteret ud til godset. Imidlertid lød de melodiske, lokkende toner fra stalden hver aften, og drengen skyndte sig straks derover uden engang at spørge moderen om lov.

Den ejendommelige lugt fra hestestalden blandede sig med duften af frisk hø og seletøjets sværte. Hestene gumlede på foderet og pillede af høbunkerne, og når fløjtespilleren engang imellem holdt inde for at trække vejret, hørte man den grønne bøg hviske i haven. Men Petrusja sad som fortryllet og lyttede.

Han afbrød aldrig spillemanden; men når denne holdt inde af sig selv, og der var gået nogle minutter i tavshed, afløstes drengens stumme undren af en lidenskabelig længsel. Så famlede han efter den mærkværdige fløjte, tog den i sine hænder, skælvende af sindsbevægelse og førte den til munden. De første toner blev svage og usikre på grund af drengens nervøse åndedræt, men lidt efter lidt lærte han at beherske det simple instrument. Joachim satte hans fingre til rette over hullerne, og skønt han knapt kunne nå at gribe over dem med sine små hænder, blev han dog snart fortrolig med skalaens toner. Hver tone fik i hans bevidsthed sit eget særkende og sit personlige præg. Nu vidste han allerede, i hvilken åbning hver tone boede, og hvorledes man skulle få den frem, og undertiden, når Joachim øvede sig på en nem melodi med sine fingre, begyndte drengens også at bevæge sig. Han forestillede sig allerede tonernes mellemrum og deres rette beliggenhed med fuld klarhed.

Efter tre ugers forløb kom klaveret endelig. Petja stod i gården og hørte nysgerrigt på, at arbejderne løb frem og tilbage og gjorde anstalter for at bringe den ny "musik" ind i huset. Han gættede, at det måtte være en svær tingest, for da de begyndte at løfte på den, knagede vognen, og bærerne pustede og stønnede. Nu begyndte de langsomt og forsigtigt at bevæge sig

fremad, og ved hvert af deres tunge skridt summede og brummede det over deres hoveder som vindens sagte mumlen og hvisken. Alt dette gjorde et næsten skrækindjagende indtryk på drengen og stemte ham just ikke gunstig overfor den livløse og, som det syntes, ubehagelige gæst. Han gik ind i haven og hørte derfra, hvorledes instrumentet blev stillet op i stuen, og at klaverstemmeren, der var fulgt med fra byen, lukkede det op, slog tangenterne an og stemte stålstrengene rent. Først da alle disse forberedelser var til ende, lod moderen den lille kalde ind i stuen. Instrumentet var fortræffeligt, udgået fra en første klasses wienerfabrik, og Anna Michailovna troede, at hun med det let ville kunne slå den simple bondefløjte af marken. Hun triumferede allerede forud over sin sejr, for hun var overbevist om, at hendes Petja nu helt ville glemme både stald og Joachim, og at hun for fremtiden skulle blive ene om at glæde sin dreng. Smilende så hun ham træde tøvende ind i stuen sammen med onkel Maxim og Joachim, der havde bedt om lov til også at høre den "udenlandske" musik, og som nu stod forlegen og med bøjet hoved i døren. Onkel Maxim og Petja satte sig på sofaen, og Anna Michailovna begyndte at anslå tangenterne.

Hun spillede et stykke, som hun havde lært under frøken Klaps' vejledning. Det var ikke noget særlig larmende, men et temmelig svært stykke, der krævede betydelig fingerfærdighed.

Ved den offentlige prøve havde Anna Michailovna netop ved denne præstation høstet megen ros. Man fortalte endog, skønt man ikke kunne påstå det med bestemthed, at den tavse hr. Popelski var blevet fortryllet af frøken Jazenko i det korte kvarter, da hun foredrog denne svære komposition. Nu spillede den unge kone den med det bestemte mål for øje at opnå en ny

sejr: hun ville vinde og fastholde sit barns hjerte, det hjerte, som en simpel bondefløjte truede med at tage fra hende.

Men denne gang blev hun skuffet i sine forventninger. Det viste sig, at det ny instrument ikke var i stand til med held at kunne op tage kampen mod det usle stykke ukrainske piletræ. Klaveret havde ganske vist betydelige fortrin; det var af kostbart træ, havde udmærkede strenge, var solidt forarbejdet af wienermesteren og havde en vældig tonefylde. Men den lille ukrainske fløjte havde ganske andre forbundsfæller. Den tonede i sin egen hjemstavn, midt i den natur, den var beslægtet med. Før Joachim skar det unge piletræ over med sin kniv og brændte dets hjerte ud med en glødet metaltråd, havde det vugget sig ved den flod, som drengen kendte og elskede; Ukraines sol, der varmede ham, havde også kysset træet, og Ukraines vind havde leget med den, før fløjtespillerens skarpe blik havde opdaget den. Det blev også vanskeligt for det nyankomne instrument at tage kampen op med den beskedne hjemlandsfløjte, fordi dennes toner havde nået den blindes øren i den stille aftenstund, blandet med de tyste lyde af bøgens hemmelighedsfulde hvisken; støttet og båret af hele Ukraines hjemlige natur. Fru Popelski kunne derfor ikke på langt nær hamle op med Joachim. Hendes slanke fingre var ganske vist behændigere og bøjeligere, de stykker, hun spillede, var kunstigere, og frøken Klaps havde som bekendt sat meget ind på, at hendes elever lærte at beherske instrumentet til fuldkommenhed, mens Joachim ikke ejede andet end dyb, umiddelbar musikalsk følelse. Hertil kom, at han var ulykkelig forelsket og spillede om sin hjertesorg for sit eget fædrelands natur, og til gengæld havde naturen kun sine jævne, inderlige

toner at trøste ham med. Gennem hans melodier klang skovens brus, steppegræssets sagte hvisken og de ældgamle, tungsindige sange, der havde lydt ved hans vugge, da han var barn.

Nu forstod man, hvor svært det måtte falde wienerklaveret at slå bondefløjten af marken. Derfor varede det heller ikke længe, før onkel Maxim begyndte at dunke energisk i gulvet med sin krykke, og da Anna Michailovna brat vendte sig om mod sine tilhørere, læste hun i Petjas blege ansigt det samme udtryk som hin uforglemmelige dag, da den lille lå afmægtig i græsset.

Joachim så deltagende på drengen; så sendte han "den tyske musik" et foragteligt blik og trampede hårdt i gulvet med sine plumpe støvler, idet han gik ud af stuen.

Dette dårlige resultat kostede den stakkels moder mange tårer – skamfulde tårer. Hun, nådigfruen, der engang havde høstet stormende bifald fra et udsøgt og musikkyndigt publikum, hun måtte nu erkende, at hun var slået og besejret – og besejret af hvem? Af en ganske almindelig staldkarl og hans enfoldige fløjtespil. Når hun tænkte på det foragtelige blik, som Joachim efter hendes mislykkede koncert havde tilkastet instrumentet, så fo'r blodet hende til hovedet af vrede, og hun hadede denne ækle bondetamp.

Men hver aften, når hendes dreng løb til stalden, åbnede hun vinduet, støttede sig på albuerne og lyttede begærligt til de simple toner. I begyndelsen hørte hun rigtignok kun til med ærgerlig foragt, hun bestræbte sig for kun at betragte denne "kvinkeleren" fra den latterlige side. Men lidt efter lidt – hun vidste ikke selv, hvordan det gik til – begyndte den dumme

"kvinkeleren" at tage hendes opmærksomhed fangen, og hun måtte lytte til de drømmende, tungsindige melodier. Men når hun tænkte sig roligt om, måtte hun spørge sig selv, hvori denne fløjtes hemmelighedsfulde trolddom egentlig lå.

Det eneste rette svar på hendes spørgsmål fik hun omsider, da hun opdagede den overensstemmelse, der var mellem de lune sommeraftener, de vage, udflydende skygger og denne musik. Hun måtte tilstå, at hun var besejret; "ja," tænkte hun, "det er dog noget helt andet; her er sand følelse, her er poesiens trolddom, som ikke kan læres efter noder."

Hun havde ret. Hemmeligheden ved denne poesi lå i det vidunderlige samarbejde mellem den svundne fortid og den evig unge naturs tale til menneskehjertet, denne natur, som selv har oplevet fortiden. Men netop han, den uslebne bonde med transtøvlerne og de barkede næver, han havde denne levende naturfølelse og denne evige harmoni boende i sit bryst. Nu skete det mærkelige, at den stolte nådigfrue lidt efter lidt begyndte at bøje sig for den livegne staldkarl. Hun glemte hans grove dragt og tranlugten, og når hun nu hørte på hans alvorlige musik, så tænkte hun kun på hans godmodige ansigt, på det trofaste udtryk i hans grå øjne og hans halvt forlegne, halvt forslagne smil bag det tætte overskæg. Men det skete dog, at vredesrødmen steg op i den unge kones kinder, når hun kom til at tænke på, at hun for at få del i sit eget barn måtte stige ned til bondekarlens standpunkt.

Ude i haven hviskede træerne, natten tændte sine stjerneblus på himlen, og blålige skygger lagde sig over jorden. Joachims melodier svævede på lette vinger over til den unge frue og vakte en vemodig længsel i hendes bryst. Hun følte sig fuldstændig

besejret og overgav sig; mere og mere erkendte hun den rene og ukunstlede poesis simple hemmelighed.

Ja, bonden Joachim ejede levende og sand følelse! Og hun selv? Rørte der sig virkelig ikke spor af en lignende følelse hos hende? Hvorfor bankede hjertet da så voldsomt i hendes bryst, og hvorfor trådte tårerne hende uvilkårligt i øjnene? Var det da ikke følelse? Var det ikke varm kærlighed til hendes ulykkelige blinde barn, som gled bort fra hende, over til Joachim, fordi denne evnede at glæde barnet mere end hun selv? Så kom hun atter til at tænke på det smertelige udtryk, som hendes spil havde fremkaldt i drengens ansigt, de hede tårer trådte frem i hendes øjne og hun kunne næsten ikke undertrykke en stærk hulken.

Stakkels moder! Hendes barns blindhed var også hendes uhelbredelige sygdom. Det så man af hendes overordentlige ømhed og af den følelse, der opfyldte hende, og som med usynlige bånd knyttede hendes syge hjerte til drengens, så hun klart måtte føle selv den mindste smerte, han led. Derfor blev også det, som for andre kvinder i det højeste ville have været grund til misfornøjelse og ærgrelse – nemlig kampen med bondemusikanten –, for hende en kilde til dybe og heftige sjælekvaler.

Således gik tiden uden at bringe den stakkels moder fred, men den gik dog ikke unyttig hen. Den unge frue følte, at den levende sans for melodi og poesi, som hun i så høj grad måtte beundre hos bondeknøsen, også begyndte at røre sig i hendes eget bryst. Og samtidig vågnede håbet atter. Som grebet af en pludselig indskydelse gik hun et par gange hen til klaveret og

åbnede det for at overdøve fløjtens bløde klang med dets brusende toner. Men hver gang holdtes hun tilbage fra disse forsøg af en vis usikkerhed, en næsten underlig tøven. Pludselig stod hendes barns smerteligt fortrukne ansigt og karlens hånlige blik for hende, hendes kinder begyndte igen at gløde, og hun lod af en ubestemt trang hænderne løbe over tangenterne uden at anslå dem.

Trods alt voksede hendes selvtillid dag for dag; hun ventede til de tider, da drengen legede langt nede i alléen eller var ude at spadsere. Så satte hun sig til klaveret. De første forsøg tilfredsstillede hende ganske vist ikke. Hænderne ville ikke lystre hendes tanker og indskydelser, instrumentets klang syntes hende også i begyndelsen for fremmedartet og for lidet svarende til hendes egen stemning. Men efterhånden kom der mere overensstemmelse mellem hendes følelser og klaverets sprog. Joachims lektioner havde ikke været frugtesløse, og moderkærlighedens instinkt fik hende til at opspore og forstå, hvad det var, der så mægtigt havde grebet barnets hjerte. Nu var det ikke mere larmende stykker, der brusede frem under hendes hænder, men et klagende ukrainsk tema sang og græd i den halvmørke stue og rørte moderhjertet med dets bløde klang.

Endelig troede hun sig stærk nok til at optage kampen åbenlyst. Nu begyndte der om aftenen en mærkelig kappestrid mellem herskabshuset og Joachims stald. Ud fra det dybt ludende stråtag flagrede fløjtens bløde triller, og fra de åbne vinduer i stuehuset, der lå i månelys, som faldt ned gennem bøgeløvet, svævede pianoets fulde, klingende akkorder.

Både drengen og Joachim nærede en vis fordom mod stuehuset, og i begyndelsen skænkede ingen af dem den "kunstige" musik derfra nogen opmærksomhed. Drengen trak endog fortrydeligt øjenbrynene sammen, og når Joachim en gang imellem holdt op med at spille, plagede han ham ivrigt om at blive ved. "Spil dog, hører du!"

Inden der imidlertid var gået tre dage, blev Joachims afbrydelser hyppigere og hyppigere. Stadig oftere lagde han fløjten bort for at lytte med stigende opmærksomhed. Også drengen lyttede og kunne endda glemme at anspore sin ven til at spille videre. Til slut sagde Joachim eftertænksomt: "Se, se, det er jo helt pænt. Hvad mon det kan være for et stykke?"

Og med et ivrigt lyttende menneskes halvt eftertænksomme, halvt adspredte ansigt tog han drengen ved hånden og førte ham gennem haven hen under det åbne vindue.

Han troede, at nådigfruen spillede for sin egen fornøjelse uden at tænke på ham og drengen. Men Anna Michailovna havde godt lagt mærke til, at hendes rival, fløjten, var forstummet; hun vidste nu, at hun havde sejret, og hendes hjerte bankede af glæde, og samtidigt kølnedes hendes had mod Joachim helt. Hun måtte jo tilstå, at det dog var ham, hun kunne takke for sin nuværende lykke. Han havde lært hende, hvorledes hun kunne fængsle drengen, og når hun nu var i stand til at give ham hele skatte af ny indtryk, så var det ene og alene bondeknøsen, de måtte takke, fordi han havde været deres fælles læremester.

Isen var brudt. Allerede næste dag gik drengen med sky nysgerrighed ind i dagligstuen, som han ikke havde betrådt

siden den dag, da den ubehagelige gæst fra byen, der straks havde forekommet ham så styg og fæl, havde slået sig ned derinde. Men den foregående dag havde den slemme gæsts toner bestukket drengens øre og gjort en tilnærmelse mulig. Med de sidste rester af sin endnu ikke helt overvundne skyhed nærmede han sig det sted, hvor klaveret stod, standsede lidt derfra og lyttede. Stuen var tom. Moderen sad inde ved siden af på en divan med sit håndarbejde. Med tilbageholdt åndedræt og dyb glæde fulgte hun enhver af hans bevægelser og lagde henrykt mærke til enhver forandring i hans udtryksfulde ansigt.

Tøvende rakte den lille hånden ud, berørte instrumentets polerede overflade, men trak straks ængsteligt hånden til sig igen. Efter at dette havde gentaget sig flere gange, gik han nærmere og begyndte opmærksomt at undersøge klaveret, idet han befølte det oppefra og nedad og på alle sider. Til slut berørte hans små fingre klaviaturet.

En strengs sagte klang fløj bævende gennem rummet. Længe lyttede drengen efter svingningerne, efter at moderens øre ikke længere kunne opfatte dem. Eftertænksomt anslog han så en anden tangent. På den måde lod han sin hånd gå hen over hele klaviaturet lige op til den højeste tone i diskanten. Han holdt hver tone i nogen tid; ligesom nølende kom de frem, voksede sig fyldigere og døde atter hen. Det blinde ansigt udtrykte ikke blot spændt opmærksomhed, men også glæde og tilfredshed. Han syntes at fryde sig over hver klang, og når man så, hvor opmærksomt han lyttede både til de enkelte toner og til de melodibrudstykker, de kunne danne, så anede man allerede, at kimen til en kunstner slumrede i ham.

Men tillige så det ud, som om den blinde tilskrev enhver klang ganske særlige egenskaber.

Når han anslog en glad, lys diskanttone, så løftede han livligt hovedet, som om han ville følge den på dens flugt i det høje. Og omvendt bøjede han ved de dybe bastoner sit øre mod jorden; det forekom ham, at sådan en tung tone måtte falde til jorden, knuses mod gulvets brædder og tabe sig i de mørke kroge.

Onkel Maxim blandede sig ikke i disse musikalske eksperimenter. Hvor underligt det end lyder, så var det med meget blandede følelser, at den gamle invalid så drengens tilbøjelighed ytre sig så tydeligt. På den ene side tydede denne lidenskabelige trang til musik på talent hos drengen, der måske kunne blive bestemmende for hans fremtid; men på den anden side følte den gamle soldat en slags skuffelse ved at tænke på det.

"Det kan jo ikke nægtes," tænkte onkel Maxim, "at musikken ejer en stor magt til at gribe mængdens hjerter. Nogle hundrede modeherrer og pyntede damer vil måske samle sig om den blinde, der så vil spille forskelligt tøjeri for dem – nogle valse og nocturner" (ærlig talt, onkel Maxims kendskab til musik indskrænkede sig nok til 'nogle valse og nocturner'); "en og anden vil måske viske en tåre af øjet med et lille fikst lommetørklæde. Fanden stå i det, jeg havde unægtelig tænkt mig noget ganske andet. Men hvad er der at gøre ved det? Nu er drengen jo engang blind, så får han jo blive til, hvad han kan. Men sang ville da egentlig være mere praktisk, ikke sandt! En melodi, der synges, fryder ikke blot øret, den fremkalder også billeder, den vækker tanker i hjernen og tapperhed i hjertet."

"Hør nu engang, Joachim," sagde han en aften, da han var gået ned i stalden efter drengen, "læg dog den tossede fløjte på hylden; den er kun for små gadedrenge eller for røgterdrengen ude på marken, og du er jo dog en voksen karl nu, selv om den tossede Marjascha har gjort dit hoved kruset. Fy for pokker, skammer du dig ikke! Siden den tøs har vendt dig ryggen, er du jo blevet gnaven og sidder og fløjter som en fugl i bur!"

Mens den gamle herre skældte ud, lo Joachim hjerteligt ad hans heftighed, der var ganske ugrundet. – Men sammenligningen med røgterdrengen havde dog bidt sig fast.

"Det må De ikke sige, herre," begyndte han. "Mage til den fløjte finder De ikke hos en eneste voksen hyrde i Ukraine, end sige da hos en røgterdreng. De har vist kun tænkt på de almindelige pusterør, men sådan en – hør nu bare!"

Han dækkede alle fløjtens huller med fingrene og blæste så grundtonerne og oktaverne, idet han selv nød den fyldige og bløde klang. Onkel Maxim spyttede.

"Fy for pokker! Jeg tror Gud forlade mig, at knægten er gået fra snøvsen! Hvad tror du, jeg bryder mig om din fløjte, den er ligesom alle andre. Og som med fløjterne, sådan er det også med kvindfolkene, og da navnlig med din Marjascha. Syng os hellere en sang, hvis du kan en fra vore fædres og bedstefædres tid."

Maxim Jazenko, der selv var ukrainer, omgikkes jævnt og fortroligt med bønderne og husmændene. Rigtignok bandede han og skældte ud, men alle vidste, at han ikke mente noget ondt med det, og derfor svarede folkene ham nok ærbødigt, men dog med en vis frimodighed.

"Hvad skulle det være for en?" spurgte Joachim. "Jeg kender jo nok et par sange og synger ikke dårligere end de fleste, men det kunne jo hændes," sagde han tøvende, "at nådigherren ikke ville synes bedre om vore bondeviser end om vore bondefløjter."

"Det er noget sludder!" udbrød onkel Maxim ganske opbragt. "Når en god sang bliver sunget blot nogenlunde ordentligt, så kan den ikke sammenlignes med din sølle fløjte. Nu skal vi høre Joachims sang, Petja. Mon du også vil kunne forstå den, du lille tamp?"

"Jamen så skal det være en bondevise," sagde drengen, "jeg forstår så godt, når bønderne og de livegne taler."

Onkel Maxim sukkede: "Det er ikke livegnes sange, men et frit og stærkt folks. Din moders forfædre sang dem i sin tid på de vidtstrakte stepper ved Dnjepr, Donau og Sortehavet. Du kommer nok en gang til at forstå det alt sammen. Men nu tror jeg ikke, du kan ..."

I virkeligheden frygtede onkel Maxim en anden "misforståelse"; han tænkte sig, at det episke digts lyse farver og billeder absolut måtte forudsætte visse forestillinger hos tilhøreren for at kunne tale til hjertet. Nu troede han, at den lille hjerne, der aldrig havde opfanget en lysstråle, og som ikke rummede en eneste billedlig forestilling, ikke ville kunne opfatte folkevisens billedrige sprog. Samtidig glemte han rigtignok, at de gamle bajaner [Note 1)] og de ukrainske kopsarer [Note 2)] og banduraspillere [Note 3)] for største delen havde været blinde. Det var netop denne legemsfejl, der ofte havde tvunget dem til at tage banduraen i hånden for at samle milde gaver. Og dog havde de ikke alle været tiggere og usle stympere, der snøvlede deres sange gennem næsen, som gadesangerne

gør; de havde vel heller ikke alle været blinde fra barn af. Blindheden kaster et sort, uigennemtrængeligt slør over den synlige verden, og dette slør dækker sikkert også hjernen ved at lægge tænkeevnen hindringer i vejen og tildels kvæle den. Men af nedarvede forestillinger og af indtryk, der på anden måde er tilført den, skaber denne hjerne sig i mørket sin egen verden, en vemodig og trist verden, der dog ikke mangler en vis poesi, som er ejendommelig for den.

Maxim og drengen satte sig i høet, mens Joachim anbragte sig på lejet i en halvt liggende stilling. Denne syntes åbenbart at svare bedst til hans kunstneriske stemning. Efter at have tænkt sig om et øjeblik begyndte han at synge. Var det et tilfælde, eller var det et vist instinkt, der fik ham til at træffe det rette valg? Han var begyndt på en historisk sang: "Hist på bjerget mejeren høster".

Denne folkevise, over hvis ejendommelige melodi med de høje, langtrukne toner der svæver en tungsindig hær af gamle minder, præger sig uvilkårligt fast i erindringen hos enhver, der har hørt den rigtigt sunget. Den fortæller ikke om eventyr, om blodige slag og heltegerninger, den skildrer heller ikke kosakkens afsked fra sin elskede, en dristig overrumpling eller et felt tog over Donau eller det blå hav; nej, den får ukrainerens hjerte til at skælve ved et hastigt forbifarende billede, der dukker op i hans sjæl som en ubestemmelig drøm, som et brudstykke af et syn fra den fjerne fortid. Midt i nutidens hverdagsliv er den som en vemodig klang fra svundne tider, som en hilsen fra de dage, hvorom de store gravhøje kan fortælle, de gravhøje, som dækker de gamle heltes ben, hvor der

brænder blå luer ved midnatstid, og hvor man undertiden hører suk og veklager. Om de dage fortælles der i folkenes sagn og sange, der går mer og mer i glemme.

> "Hist på bjerget mejeren høster,
> ved bjergets fod, nede i det grønne,
>   kosakkerne rider,
>   kosakkerne rider ..."

Maxim Jazenko var som bjergtagen af visen. Melodien, der stemmer så vidunderligt overens med digtets indhold, fremtryllede billede på billede for hans blik, og synerne fik guldglans af den nedgående sols melankolske skær. Han så mejerens skikkelse på de høje marker bøje sig stille over negene, og nede i dalen drager kosakregimenterne et efter et forbi, stille, stille, og forsvinder i den dæmrende aftenskumring.

> "Foran dem alle
> den tapre Doroschenko selv
> fører sine helte ind i højen,
> hvor de hviler,
> som falder med ære."

Og den gamle sangs langtrukne toner vejres hen i aftenbrisen for atter at vokse sig stærke og kalde ny skikkelser frem af dæmringen.

Drengen lyttede med anspændt opmærksomhed. Da sangeren fortalte om bjergene og høstmanden, var det let for Petrusja at føle sig hensat til floden med den kendte lille høj, ved hvis fod vandet rislede sagte og brød sig mod stenene med

knap hørlige slag. Heller ikke høstmanden var ham fremmed, han havde hørt lyden af leen og af de faldende aks.

Når sangeren så fortalte videre om, hvad der foregik ved bjergets fod, så steg også den blinde i tankerne fra højen ned i dalen.

Leens klang forstummede, men drengen vidste dog, at høstmanden endnu var der oppe på bjerget; man kunne blot ikke høre ham længere, fordi bjerget er så højt, meget højere end fyrretræerne, som han havde hørt suse ved foden af sin høj. Men nede ved floden lød hestenes regelmæssige hovslag ... Der var mange, og de frembragte en forvirret støj ved bjergets fod. Således forestillede han sig det, når det hed: Kosakkerne rider.

Hvad en kosak var, vidste han også. Den gamle Ehwetka, der ofte kom hos herskabet, kaldte de "den gamle kosak". Mere end en gang havde han løftet den lille Petja op på sit knæ og klappet ham på håret med sin rystende hånd. Når drengen, som han plejede, befølte hans ansigt, kunne hans fintfølende små fingre mærke de dybe rynker, det store, hængende overskæg, de indfaldne kinder, og tårerne, der ustandselig faldt fra de gamle, rindende øjne. Således forestillede drengen sig kosakkerne, som red forbi ved bjergets kod. De sad på deres heste, de havde langt overskæg ligesom Ehwetka, de var krumbøjede og gamle som han. De bevægede sig som uformelige skygger i mørket, og ligesom Ehwetka græd de over noget, måske fordi de langtrukne, vemodige toner i Joachims sang svævede hen over bjerg og dal.

Et eneste blik var nok til at overbevise Maxim om, at drengen, der opmærksomt sad på lur efter ny indtryk, trods sin

blindhed formåede at opfatte sangens digteriske billeder og bearbejde dem i sin hjerne.

3. kapitel

Ifølge onkel Maxims opdragelsesplan var den blinde så meget som muligt blevet overladt til selvhjælp og egen opfindsomhed, og denne fremgangsmåde havde båret de bedste frugter.

Hjemme var han ingenlunde ubehjælpsom; han gik med stor sikkerhed omkring overalt, gjorde selv i stand i sit værelse og holdt orden på sine sager og sit legetøj. Desuden lagde onkel Maxim vind på alle de legemsøvelser, som man overhovedet kunne byde barnet. Drengen drev sin egen gymnastik. Allerede da han var seks år, forærede onkel Maxim ham en lille tam hest. Moderen havde ganske vist i begyndelsen ondt ved at forsone sig med den tanke, at hendes blinde dreng skulle lære at ride, fordi hun anså dette broderens forsøg for uigennemførligt. Men onklen opbød al sin indflydelse og hele sin overtalelsesevne, og efter to-tre måneders forløb sad drengen allerede fast i sadlen og galoperede henrykt over markerne ved siden af Joachim, der kun gav de nødvendige anvisninger, når vejen svingede.

Således hindrede blindheden aldeles ikke, at drengen fik en sund legemlig udvikling, og man søgte af al magt at afkræfte blindhedens indvirkning på barnets sjæleliv. I forhold til sin alder var drengen høj og velvoksen. Hans ansigt var blegt, men fint skåret, og udtryksfuldt. Det sorte hår fremhævede yderligere blegheden, og de næsten stillestående øjne gav ansigtet et egenartet udtryk, som straks tildrog sig alles opmærksomhed. De eneste ydre tegn på blindheden var en svag

fure mellem øjenbrynene, den vane at gå med noget ludende hoved og et smerteligt træk, der af og til fo'r hen over det kønne ansigt. På steder, der var ham bekendte, bevægede han sig med fuldkommen sikkerhed, men det mærkedes, at drengens medfødte barnlige livlighed hæmmedes og kun fra tid til anden kom for dagen i form af en slags nervøs ophidselse.

Hørefornemmelserne indtog absolut den vigtigste plads i den blindes åndsliv. Støj, lyd og toner blev hovedformene for hans tanker og midtpunktet i hans åndsvirksomhed. De sange, hvis melodier han kunne leve sig ind i, og hvis tekstindhold han kunne forstå, fæstede sig i hans hukommelse. Men næsten endnu opmærksommere lyttede han til stemmerne i naturen. Ved nu at blande alt dette ydre med de følelser, der dæmrede i hans eget indre, kunne han pludselig give sig til at improvisere, og man kunne næsten ikke adskille de temaer, han havde hørt, fra dem, han selv skabte. Han selv var ikke i stand til at holde disse to elementer ud fra hinanden i sine melodier, så inderligt smeltede det hørte sammen med det, han selv følte. Under moderens vejledning havde han hurtigt lært at spille klaver, uden at han dog derfor forsømte Joachims fløjte. Klaverets toner var jo fyldigere og kraftigere, men det stod fastmuret i stuen, mens man så rart kunne tage den lille fløjte med sig ud på marken; dens triller smeltede i den grad sammen med steppens smålyde, at den lille Peter tit knap selv vidste, om det var vinden, der havde hidført hans vemodige tanker, eller om han selv havde fremkaldt dem ved sin fløjtes toner.

De musikalske frembringelser blev kærnen i og udgangspunktet for hans åndelige udvikling; de udfyldte hans

tilværelse og gjorde ham alsidig. Onkel Maxim benyttede dem endog til at gøre drengen bekendt med fædrelandshistorien: begivenhederne drog forbi den blinde i viser og sange. Disse vakte hans interesse for de besungne helte, deres bedrifter og deres skæbner og for hans folks og hans hjemstavns historie. Derved vågnede også hans interesse for litteraturen. Da drengen havde nået sit niende år, begyndte onkel Maxim at give ham regelmæssige lektioner; her blev han selvfølgelig nødt til at anvende blindeundervisningens hjælpemidler. Undervisningen tiltalte drengen i høj grad; hans karakter fik fasthed og klarhed, og hans musikalske trang og følelse kom i ligevægt.

Således udfyldtes drengens dag på en nyttig måde. Der var heller ingen grund til at klage over fattigdom på indtryk; hans liv syntes lige så fuldt og rigt som ethvert andet barns, og han syntes knap at føle sin blindhed.

Og dog lå der en underlig tungsindighed, som ellers ikke er almindelig hos børn, over hans væsen. Onkel Maxim tilskrev den manglen på jævnaldrende kammerater og søgte at råde bod på denne ulempe. Han indbød landsbyens drenge til huset, men de teede sig sky og fremmed. De uvante omgivelser og det blinde herskabsbarn gjorde dem forlegne, og de skottede stjålent til ham, og stod nølende og hviskende i klynge eller tav helt stille. Kun når man lod dem være alene i haven eller på marken, blev de friere i deres færd og udtænkte allehånde lege. Men her viste det sig, at den blinde holdt sig tilbage og lyttede bedrøvet til legekammeraternes glædesudbrud. Undertiden samlede Joachim drengene omkring sig og fortalte dem allehånde morsomme eventyr og småhistorier. Landsbybørnene, der stod på den fortroligste fod med den

dumme, hornede djævel og de snedige hekse, morede sig over, hvad han fortalte dem af sit eget forråd, og således blev disse samvær altid ret muntre. Den blinde plejede at høre til med stor opmærksomhed, men han lo sjældent. Det levende ords humor syntes at være ham fuldstændig fremmed, hvad der jo ikke var så underligt, da han hverken kunne se fortællerens skælmske blik, det spotske træk, der undertiden spillede om hans mund, eller det lange overskægs latterlige bevægelser op og ned.

Kort før disse tildragelser havde et af nabogodserne skiftet forpagter. I stedet for den hidtilværende, der var en meget reserveret herre, med hvem den blide og stilfærdige hr. Popelski endog havde haft en proces om en græsgang, var der kommet en ældre mand ved navn Jaskulski med sin ligeledes ikke ganske unge kone. Skønt de tilsammen var hundrede år, var de dog endnu forholdsvis unge ægtefolk. Det havde varet noget længe, inden hr. Jakub Jaskulski havde fået skrabet den sum penge sammen, der var nødvendig for at kunne overtage en forpagtning, og derfor havde han længe måttet tjene som forvalter hos forskellige herskaber. Imidlertid levede hans kæreste, frk. Agnieschka, i forventningen om sin fremtidige ægteskabslykke som kammerpige hos grevinde N. Da så endelig det længe ventede øjeblik kom, og brud og brudgom stod hånd i hånd i kirken, var den for resten endnu statelige mands hår og skæg begyndt at gråne, og blandt de lokker, der indrammede brudens jomfrueligt rødmende ansigt, havde der også vist sig enkelte sølvglinsende hår.

Denne omstændighed lagde dog ingen hindringer i vejen for parrets ægteskabelige lykke, og som den eneste frugt af denne

kærlighed, der stod i sin sidste blomstring, så en lille datter, der nu omtrent var jævnaldrende med Peter Popelski, dagens lys. Da de to gamle havde fået bygget deres ganske vist tarvelige hjem, men hvor de dog havde foden under eget bord, begyndte de at leve stille og roligt i tilbagetrukkenhed, hvormed de ligesom ville tage erstatning for de mange bevægede og trange år, som de havde tilbragt i andres brød. De havde ikke været synderlig heldige med deres første forpagtning, og nu havde de indskrænket sig yderligere. De var opvokset i små kår, men dog havde de forstået at indrette sig rart på deres vis. I et hjørne af stuen, der var pyntet med helgenbilleder og overgroet af vedbend, gemte konen ved siden af palmekviste og vokslys forskellige poser med mangehånde urter og rødder, hvormed hun kurerede på sin mand og de syge bønder, der søgte hendes hjælp. Disse urter opfyldte hele stuen med en ejendommelig duft, som de besøgende altid huskede, og som uopløseligt knyttede sig til erindringen om det lille propre og fredelige hus og om de to gamle, der levede så stille derinde, som det sjældent sker i vore dage.

I disse omgivelser var deres lille datter vokset op. Hun var just ikke stor af sin alder, havde langt, lyst hår og store blå øjne med et drømmende blik, der straks ved første øjekast var påfaldende ved den sælsomme alvor, der fra dem syntes at meddele sig til barnets hele væsen. Det var, som om forældrenes sene, stilfærdige kærlighed afspejlede sig i barnets karakter, i dets vel overvejede, regelmæssige bevægelser og i dets drømmende, dybblå øjne. Pigebarnet var ikke bange for fremmede, hun undgik heller ikke andre børn og deltog gerne i deres leg, men altid med en vis behersket nedladenhed, som

om det egentlig ikke var hende om at gøre. Hun holdt sig i reglen mest for sig selv, spadserede, plukkede blomster eller legede med sin dukke, alt sammen med en sådan alvor, at man skulle tro, at man ikke havde et barn, men en pillen husmoder *en miniature* for sig.

En aften var Petrusja alene på højen ved floden. Solen var netop ved at gå ned, luften var stille og rolig, man hørte kun langt borte fårenes brægen fra hjordene, der vendte hjem til landsbyen. Drengen var hørt op med at lege, han lå på ryggen i græsset, halvsovende, og hengav sig til den velgørende døsighed, som en sommeraften lægger over menneskene. Han var lige ved at sove ind, da lyden af lette skridt vækkede ham. Han rejste sig fortrydelig op, så han kom til at støtte på albuerne, og lyttede. Skridtene standsede ved højens fod; deres lyd var ham ubekendt.

"Lille dreng!" hørte han pludselig en barnestemme råbe, "ved du ikke, hvem det var, der lige nu spillede på fløjte?"

Den blinde kunne ikke lide at blive forstyrret i sin ensomhed, derfor svarede han i en just ikke elskværdig tone: "Det var mig."

Et forbavset udråb var svaret; straks efter sagde pigebarnet med uskrømtet beundring i sit tonefald: "Å, hvor det var kønt!"

Den blinde tav.

"Hvorfor går du ikke igen?" spurgte han efter et øjebliks forløb, da han mærkede, at den ubudne nysgerrige blev stående på samme sted.

"Hvorfor vil du have, at jeg skal gå?" fortsatte den lille pige i en fortrolig tone.

Lyden af den rolige barnestemme virkede behageligt på den blinde; ikke desto mindre svarede han i den samme gnavne tone: "Jeg kan ikke lide, at nogen kommer hen til mig."

Den lille pige gav sig til at le.

"Se, se! Ejer du måske hele jorden, siden du vil forbyde andre folk at gå, hvor de vil?"

"Moder har forbudt alle at komme herhen."

"Moder?" spurgte den lille pige og tænkte sig om. "Jamen min moder har givet mig lov til at gå over floden."

Drengen, der var forvænt med at blive føjet af alle sine omgivelser, var ganske uvant med at møde en så bestemt modstand. En heftig nervøs trækning løb hen over hans ansigt, han rejste sig og råbte hurtigt og vredt: "Vil du gå! Gå! Gå!"

Hvem ved, hvordan denne scene ville have endt, hvis ikke Joachim pludselig havde kaldt drengen ind til te. Så løb han hurtigt ned ad skråningen.

"Du er en rigtig gnaven dreng!" hørte han bagved sig.

Da drengen den næste dag igen sad på samme sted, kom han til at tænke på, hvad der var foregået den forrige aften. Men nu var han ikke ærgerlig ved at mindes det; tværtimod, han var lige ved at ønske, at den lille pige med den bløde, behagelige stemme, som han aldrig havde hørt mage til, ville komme igen. De børn, han hidtil havde lært at kende, gjorde altid støj, de råbte og lo, sloges og græd; men så behageligt kunne ingen af dem tale. Nu gjorde det ham ondt, at han havde fornærmet den ubekendte; nu ville hun naturligvis aldrig komme hen til ham mere.

Den lille pige viste sig virkelig ikke i hele tre dage; men på den fjerde hørte Petrusja hendes fodtrin nede ved floden. Kiselstenene klirrede sagte under hendes fødder, og hun sang en polsk vise halvhøjt for sig selv.

"Nå!" råbte han, da hun gik forbi ham, "er du der igen?"

Den lille pige svarede ikke. Kiselstenene klirrede under hendes fødder som før, og af den påtagne ligegyldighed, hvormed hun blev ved at synge, troede drengen at kunne mærke, at hun endnu ikke havde glemt hans særhed.

Da hun var kommet endnu et par skridt forbi ham, standsede hun. Nu var der ganske stille. Hun vendte og drejede en buket kornblomster, mens han ventede på svar. Hendes tavse stilleståen optog han som en forsætlig krænkelse.

Omsider holdt hun op med at pille ved blomsterne og sagde med værdighed: "At jeg er her, kan du jo se!"

Disse få ord gav smertelig genklang i den blindes bryst. Han kunne ikke svare, men den hånd, han støttede sig mod jorden med, knugede nervøst om græsstråene. Nu var samtalen jo imidlertid kommet på gled, og den lille pige, der stadig stod på den samme plet og atter gav sig til at pille ved sine blomster, spurgte:

"Hvem har lært dig at spille så pænt på fløjte?"

"Det har Joachim," svarede Petrusja.

"Nå, har han det. Men hvorfor er du så vred på mig?"

"Jeg? Jeg er slet ikke vred på dig," sagde drengen stille.

"Er du ikke? Så vil jeg heller ikke mere være vred på dig. Kom så hen og leg med mig."

Drengen bøjede hovedet.

"Jeg kan ikke lege med dig," sagde han.

"Kan du ikke? Hvorfor ikke?"

"Jo ... fordi ..."

"Sig mig nu hvorfor!"

"Jo, det er ... fordi ..."

Drengen talte næsten uhørligt og bøjede hovedet dybere og dybere. Der var aldrig nogen, der havde talt med ham om hans blindhed, og nu følte han en dump smerte i brystet ved den lille piges hjertelige tone og den naive hårdnakkethed, hun vedblev at stille ham det samme spørgsmål med.

Den ubekendte kom hen til ham.

"Jeg er lige ved at komme til at le ad dig," sagde hun og satte sig i græsset ved siden af ham. Så fortsatte hun med en nedladende mine: "Nå, du kender mig jo ikke endnu. Når vi først er blevet rigtig kendt med hinanden, vil du ikke være bange for mig mere. Jeg er ikke bange for nogen."

Hun talte med megen selvbevidsthed; drengen hørte, at hun lod en bunke blomster falde ned i skødet.

"Hvor har du plukket de blomster?" spurgte han.

"Der ovre." Hun pegede lige fremad.

"På engen?"

"Nej! Der!"

"Nå, i skoven! ... Hvad er det for blomster?"

"Kender du ikke engang blomster? Du er da en underlig en."

Nu tog drengen en blomst i sin hånd og lod fingrene løbe hen over bladene og kronen.

"Det er en gåseurt, og det er en viol," sagde han.

På samme måde ville han skaffe sig underretning om, hvordan den lille pige så ud; han tog hende om skulderen med venstre hånd, følte med den højre på hendes hår og øjenbryn og

lod fingrene glide hurtigt hen over hele hendes ansigt, idet han dog dvælede lidt hist og her for at indprente sig den fremmedes træk så grundigt som muligt.

Alt dette foregik så hurtigt, at det forbavsede barn ikke fik tid til at indføre et eneste ord. De vidt opspilede øjne stirrede forskrækket på den besynderlige kammerat, og først nu lagde den lille pige mærke til, at der var noget usædvanligt ved hendes ny bekendts ansigt. Hans blege, fine træk røbede en spændt opmærksomhed, som ikke stemte overens med de ubevægelige øjne. Disse øjne som stirrede tomt ud i rummet og som ikke syntes at tage del i, hvad drengen foretog sig. Skæret fra den nedgående sol flimrede uhyggeligt i dem. Alt dette forekom den lille pige som en grim, trykkende drøm.

Hun forsøgte hurtigt at gøre sin skulder fri for drengens hånd, sprang op og begyndte at græde.

"Hvorfor gør du mig så forskrækket, du stygge dreng?" råbte hun med tårekvalt, vred stemme. "Hvad har jeg gjort dig? ... Sig mig det!"

Men han blev siddende på samme sted med sænket hoved, som en, der har fået en opgave, han ikke er i stand til at løse, og en underlig følelse, blandet med vrede og skamfuldhed, fyldte hans hjerte med usigeligt vemod. For første gang stod det ham klart, hvad det vil sige at være defekt, for første gang følte han, at hans legemsfejl ikke blot vakte medlidenhed, men også afsky og rædsel. Han kunne ganske vist ikke forklare sig den smertelige følelse, der pludselig overmandede ham, men hvor uklar og ubestemmelig den end var, så greb den ham dog med næsten overnaturlig magt.

Den følelse at være skudt til side fra andre mennesker, snørede hans hals sammen med en kvælende smerte. Han kastede sig i græsset og gav sig til at græde bitterligt. Gråden blev voldsommere og voldsommere, hans lille legeme kom til at ryste heftigt, fordi hans stolthed bød ham at undertrykke sin hulken med magt.

Den lille pige var allerede løbet helt ned ad skråningen; men da hun hørte den hjerteskærende hulken, blev hun forundret stående. Hun så sin ny bekendt ligge med ansigtet mod jorden i bitter gråd. Hun fik medlidenhed med drengen, gik sagte op ad skrænten igen og bøjede sig ned over ham.

"Hør nu," sagde hun blidt, "hvorfor græder du egentlig? Tror du måske, jeg vil sladre? Nej, du kan være ganske rolig, jeg skal ikke sige det til nogen."

De deltagende, indsmigrende ord fremkaldte kun en ny tårestrøm hos drengen. Så satte pigen sig på hug ved siden af ham, blev siddende stille en tid og gav sig så til at stryge ham blidt hen over håret, som en moder, der tålmodigt søger at bringe sit barn til ro efter at have straffet det. Så løftede han hovedet og begyndte at aftørre tårerne med sit lommetørklæde.

"Så ... så ... Hold nu op!" sagde hun med en voksens betoning. "Jeg er slet ikke vred på dig mere; jeg kan jo se, hvor ondt det gør dig, at du forskrækkede mig."

"Jeg ville ikke forskrække dig," sagde han med et dybt suk, der skulle skjule hans nervøse hulken.

"Nå, nå, jeg skal ikke være vred længere. Du vil jo heller aldrig gøre det mere." Hun forsøgte at rejse ham op, så han igen kom til at sidde ved siden af hende.

Han fandt sig i alting. Og nu sad han ligesom før, med ansigtet vendt mod den synkende sol. Da den lille pige atter kastede et blik på hans ansigt, der rødnedes af solstrålerne, forekom det hende lige sælsomt. Øjnene, der endnu stod fulde af tårer, var ubevægelige som før.

Gråden fortrak endnu musklerne i hans ansigt, der prægedes af en dyb, tung kummer.

"Du bliver ved at være så underlig," sagde hun; men denne gang lød det mere deltagende.

"Jeg er slet ikke underlig," sagde drengen med et bittert smil. "Jeg er slet ikke underlig, jeg ... jeg ... jeg er bare ... blind!"

"Blind?" sagde hun, idet hun dvælede længe på ordet. Hendes stemme bævede, som om drengens tilståelse havde tilføjet hendes hjerte et alvorligt sår.

"Blind, blind!" blev hun ved at mumle hen for sig, mens hun kæmpede mod medlidenheden, der næsten tog magten fra hende. Så slyngede hun pludselig sine arme om drengen og skjulte sit ansigt ved hans bryst.

Den pludselige opdagelse af drengens ulykke havde berøvet hende al fatning. Hendes gammelkloge fortrydelighed var forsvunden, hun var kun et barn, hjælpeløst i sin smerte, hun kunne ikke andet end selv give sig til at græde, bittert og utrøsteligt.

Sådan sad de længe.

Omsider tog den lille pige sig sammen og holdt op med at græde. Kun af og til banede et tilbagetrængt suk sig vej fra hendes bryst. Hendes tårefyldte øjne så mod solen, der gik ned i et hav af purpur bag horisontens mørke streg.

Endnu et øjeblik ulmede den sidste gnist af den dalende ildkugle og udsendte et par glødende stråler, så var dagens stjerne borte, og de blånende omrids af den fjerne skov trådte med ét skarpt frem.

En svag brise rejste sig fra floden. Aftenens stille fred begyndte at spejle sig i den blindes ansigt. Drengen blev siddende med bøjet hoved og syntes at undre sig over det fremmede barns varme deltagelse.

"Det gør mig så forfærdelig ondt," sagde den lille pige hulkende for at forklare sin bedrøvelse. Da hun igen blev herre over sig selv, søgte hun at lede samtalen hen på fjernere liggende emner, der ikke stod i så nær forbindelse med nogen af dem.

"Nu gik den dejlige sol ned," sagde hun eftertænksomt.

"Jeg ved ikke, hvordan den ser ud, jeg kan kun fornemme den," lød drengens bedrøvede svar.

"Hvad for noget? Kender du ikke den dejlige sol?"

"Nej."

"Jamen ... din moder ... eller kender du måske heller ikke hende?"

"Jo, moder kender jeg ... selv langt borte kender jeg hende på hendes gang."

"Å ja, det er sandt. Jeg kan også godt kende min moder, selv når jeg lukker øjnene."

Samtalen kom nu ind i et roligere spor.

"Jeg skal sige dig," begyndte den blinde igen fortroligere og livligere, "jeg kan føle solen og mærker straks, når den er gået ned."

"På hvad da?"

"Jo, fordi ... jo ser du ... ja, jeg ved egentlig ikke selv hvordan."

"Nå; ja, ja," sagde den lille pige, tilsyneladende tilfreds med dette svar; så tav de igen.

"Jeg kan også læse," begyndte Petrusja atter, "og snart skal jeg også lære at skrive med pen."

"Hvordan kan du dog det?" spurgte hun, men stoppede straks op, som var hun bange for igen at komme til at røre ved noget pinligt. Men kan havde forstået hende.

"Jeg læser i min bog med fingrene," forklarede han.

"Med fingrene! Det kom jeg ingen vegne med. Jeg kan knap nok læse med øjnene. Fader siger for resten, at kvinderne ikke behøver at have så mange kundskaber."

"Jeg kan endda læse fransk."

"Så må du skam være dygtig," sagde hun beundrende. Pludselig afbrød hun: "Jeg er bange for, at du bliver forkølet her; der kommer allerede en klam tåge op fra floden."

"Så bliver du jo også forkølet."

"Å, jeg er ikke så forknyt, det har ingen nød med mig."

"Så gør det heller ikke mig noget. Jeg er jo en dreng og bliver vel ikke lettere forkølet end en lille pige. Onkel Maxim siger også altid, at den, der vil være en rigtig mand, han må hverken være bange for kulde eller sult, hverken for lyn eller torden eller for en ordentlig byge."

"Onkel Maxim? Nå – det er vel ham den gamle, der går på krykker? Ham har jeg set ... han ser så bister ud."

"Han er slet ikke bister; han er netop så rar."

"Men han ser bister ud," vedblev hun med eftertryk. "Det kan du jo ikke vide, når du aldrig har set ham."

"Jamen, jeg kender ham alligevel godt; det er ham, der lærer mig alting."

"Slår han dig nogensinde?"

"Nej, aldrig! Han skænder heller aldrig på mig, aldrig!"

"Nej, det er sandt! ... Hvordan skulle man også kunne slå en blind? Det ville da være synd."

"Han slår heller ikke andre," sagde Petrusja lidt adspredt; hans skarpe øre havde opfanget Joachims fodtrin.

Straks efter viste bondeknøsens firskårne skikkelse sig på den lille høj, som skilte huset fra floden, og hans dybe stemme drønede gennem den stille aften:

"Panitsch, panitsch [Note 4)]!"

"Der er nogen, der kalder på dig," sagde den lille pige og rejste sig.

"Ja, men jeg vil gerne blive her lidt endnu."

"Nej, gå nu bare! Jeg kommer hen til dig i morgen igen. Jeg skulle jo også helst hjem."

Den lille pige holdt sit løfte og kom endda tidligere, end Petrusja ventede hende. Da drengen den næste dag som sædvanlig sad ved lektierne sammen med onkel Maxim, løftede han pludselig hovedet, lyttede og sagde livligt: "Må jeg ikke nok gå et øjeblik. Der kommer den lille pige!"

"Hvad for en lille pige?" spurgte onkel Maxim forundret og fulgte efter drengen, der ilede ud.

Lige i det samme kom Peters ny bekendt ind ad porten, og da hun fik øje på Anna Michailovna henne foran huset, gik hun lige hen til hende.

"Hvad skal du, min pige?" spurgte fru Popelski, der troede, at den lille kom med et eller andet bud til hende. Men den lille dame gav hende gravitetisk hånden og sagde: "Bor den blinde dreng ikke her hos Dem?"

"Jo, mit barn," svarede fru Popelski, der fandt behag i den lilles klare øjne og åbne væsen.

"Det var dejligt! Moder har givet mig lov til at gå hen til ham. Er han hjemme?"

Petrusja ilede straks hen til hende; Maxim kom først henne ved hjørnet af huset.

"Det er den lille pige fra i går, moder, som jeg har fortalt dig om," sagde drengen, idet han hilste på sin veninde. "Men nu skal jeg vel ind at læse."

"Onkel Maxim giver dig nok fri for i dag," svarede Anna Michailovna, "jeg skal selv bede ham om det."

Imidlertid kom onkel Maxim humpende, og den lille pige gik ham i møde og gav ham hånden. I en anerkendende, men næsten nedladende tone sagde hun: "Det er pænt af Dem, at De ikke slår den blinde dreng; det har han selv fortalt mig."

"Nej virkelig!" svarede Maxim og tog den lille piges små hænder i sine store; "jeg må virkelig være min myndling taknemmelig, fordi han har givet sin gamle onkel så pænt et skudsmål hos sådan en fin lille frøken."

Han lo godmodigt og klappede den lille piges hånd, som han blev ved at holde i sin. Barnets frimodige blik havde med et slag vundet den gamle kvindehaders hjerte.

"Her skal du se, Anna," sagde han til sin søster med et skælmsk smil, "vores Petermand gør nok allerede

bekendtskaber på egen hånd. Nå, det skal han såmænd have lov til, for trods sin blindhed forstår han nok at træffe sit valg."

"Hvad mener du med det, Max?" svarede den unge kone rødmende.

"Det var blot spøg," sagde broderen lakonisk; han troede nemlig at have bemærket, at hans ord havde rørt ved en tanke, der nylig var kommet til verden i moderens bekymrede hjerte.

Anna Michailovnas kinder blev endnu rødere. Hun bøjede sig hurtigt ned og omfavnede lidenskabeligt og ømt den lille pige, der tog imod hendes kærtegn med et strålende, men noget forundret blik.

Fra den dag af udspandt der sig et inderligere forhold mellem Popelskis herskabshus og den lille forpagterbolig. Evelina – således hed pigebarnet – kom nu dagligt derover, og det varede ikke længe, før også hun blev onkel Maxims elev. Først ville hendes fader, hr. Jaskulski, ikke rigtigt gå ind på denne fælles undervisning. For det første mente han, at en kvinde, der var i stand til at føre sit vaskeregnskab og sin husholdningsbog, havde dannelse nok; for det andet kunne han som god katolik ikke tilgive onkel Maxim, at han stik imod den hellige faders udtrykkelige befaling havde kæmpet mod østrigerne, og for det tredje var det hans faste overbevisning, at Voltaire og alle voltairianerne, så sandt som der var en Gud i Himlen, brændte i Helvedes luer, og at også hr. Maxim Jazenko – hvad der for øvrigt var flere, der troede – engang ville komme til at dele samme skæbne. Da han imidlertid kom til at kende ham nærmere, måtte han dog indrømme, at denne kætter og hugaf i grunden var et ganske behageligt og fornuftigt

menneske, og han forsonede sig med ham. Alligevel nærede faderen i sit hjertes inderste endnu mange betænkeligheder og megen tvivl, og han anså det derfor, når han ledsagede hende til de første timer, for nødvendigt at holde en højtidelig formaningstale til hende, som for øvrigt mest var møntet på onkel Maxim.

"Hør nu, Velja," sagde han til sin datter, idet han lagde sine hænder på hendes skuldre og skelede over til hendes fremtidige lærer, "lad mig se, du aldrig glemmer, at der er en Gud i Himlen og en zar i Rusland. Det er mig, Valentin Jaskulski, der lægger dig det på sinde, og du må tro mig, for jeg er din fader. Det var nu *pro primo*."

Der vankede atter et sideblik til Maxim. Hr. Jaskulski lagde særligt eftertryk på sit latin; han ville jo gerne vise, at han også sad inde med en del lærdom.

"*Pro secundo*," vedblev han, "er jeg af gammel adel og fører et glorværdigt våben. Jaskulskierne var i sin tid tapre riddersmænd, og desforuden var de godt inde i mange af de himmelske ting. Derfor er det din pligt at skænke mig ubetinget tiltro i de sager. Hvad derimod de materier angår, som hører under *orbis terrarum*, så vil hr. Maxim nu give dig besked; hør godt efter, hvad han siger, og vær flittig."

Maxim kunne ikke lade være med at smile ad denne formaningstale.

"Vær ubekymret, hr. Valentin Jaskulski," sagde han, "jeg skal ikke hverve den lille frøken for Garibaldis friskarer."

Den fælles undervisning viste sig at være til stor gavn for begge børnene. Petrusja var ganske vist nået videst, men det

udelukkede dog ikke, at der førtes en kappestrid mellem dem.

Han hjalp tit Eveline med hendes opgaver, og til gengæld fandt hun på forskellige praktiske småfif, hvorved hun indviede drengen i meget, som han vanskeligt kunne forstå på grund af sin blindhed. Desuden gav venindens nærværelse ham ny lyst til at arbejde, ledede hans tanker ind på ny baner og virkede i alle måder opmuntrende på ham.

Dette venskab var i det hele taget en kostelig gave af en god skæbne. Drengen brød sig ikke mere om at være alene; han havde nu fået det selskab, som de voksne trods al deres kærlighed ikke kunne yde ham, og selv når han hengav sig til sine egne tanker og drømmerier, var det ham en tilfredsstillelse at vide sin veninde i nærheden. De fulgtes altid ad ned til højen ved floden. Når han spillede, hørte hun til i naiv beundring, og når han lagde fløjten bort, snakkede hun med barnlig iver løs om naturen og dens mange fænomener. Det kneb naturligvis undertiden for hende at finde rammende udtryk for, hvad hun tænkte og følte; men alligevel lykkedes det ham i reglen af hendes enfoldige beskrivelser og navnlig af hendes tonefald at opfatte det karakteristiske ved det, hun skildrede. Fortalte hun f.eks. om mørket, der sænkede sig over jorden, eller om den klamme, dystre nat, så var det, som "hørte" han mørket ud af hendes ord, der faldt tøvende og sky. Eller når hun sagde: "Uha, der sejler en tyk, mørk sky hen over os; hvor den er sort og truende!"

Så løftede han hovedet og syntes af hendes stemme at høre, hvorledes et fælt uhyre fløj larmende gennem luften højt, højt oppe.

4. kapitel

Der gives naturer, der fra evighed af synes bestemte til at ofre deres liv til kærlighedsgerninger, karakterer, hvis åndelige livs atmosfære fyldes af en medfødt trang til at tage sig af andres lidelser. Sådanne mennesker udruster naturen fra første færd med en rolig sjæls ligevægt, uden hvilken de daglige ofre, som livet kræver af dem, ligefrem ville være utænkelige. Deres personlige ønsker og lidenskaber dæmpes og træder i baggrunden, alle deres tilbøjeligheder må af naturen underordne sig deres karakters grundegenskab. Sådanne naturer kan undertiden synes kølige, beregnende, blottede for følelse, fordi de er døve overfor livets tillokkelser og vandrer lige så roligt og ufortrødent ad pligtens selvfornægtende vej som ad lykkens solbeskinnede stier. De synes kolde og utilnærmelige som den snedækkede bjergtop, men ligesom den er de også højt hævede over det hverdagsagtige i livet. Selv bagtalelsen og den onde sladder preller af på dem uden at bringe dem ud af sporet.

En sådan karakter, der hverken kan dannes ved opdragelse eller livserfaring, men som vel sagtens tilfalder de særlig udvalgte – ligesom gunst –, en sådan karakter ejede netop Petrusjas lille veninde. Drengens moder følte straks, hvilken sjælden skat tilfældet her havde skænket hendes barn, og også den gamle Maxim var lykkelig over det. Nu troede han, at hans myndling havde alt, hvad han behøvede, og at hans åndelige udvikling nu måtte kunne skride rolig og uforstyrret frem som efter en snor.

Men heri blev han rigtignok skuffet.

I drengens første leveår havde Maxim troet at have barnets udvikling fuldstændig i sin hånd, og selv om han end ikke var den eneste, der øvede nogen indflydelse på barnets ve og vel, så var der dog intet af betydning, der undgik onklens opmærksomhed. Men da Peters liv nåede det kritiske tidspunkt, der danner overgangen fra barne- til ynglingealderen, indså Maxim mere og mere, at hans stolte pædagogiske drømme langt fra gik i opfyldelse. Næsten hver uge bragte noget nyt, og tit noget så uventet, at onkel Maxim kunne komme i den største forlegenhed, når han søgte at finde kilden til disse eller hine idéer og forestillinger, der dukkede op hos den blinde. En ukendt, uudgrundelig magt arbejdede hemmeligt i drengens sjæl og skabte ny tanker og følelsesytringer, der bar vidnesbyrd om en selvstændig og egenartet åndsudvikling. Således havde Maxim efterhånden ikke andet at gøre end at bøje sig i ærefrygt for naturens skjulte kræfter, der ubøjeligt greb mere og mere ind i hans opdragelsesarbejde.

I begyndelsen blev Maxim bange ved denne opdagelse. Den kendsgerning, at han ikke var den eneste, der havde indflydelse på barnets udvikling, og at fremmede, uberegnelige magter alle vegne kom ham på tværs, indgød ham ængstelse for hans myndlings fremtid. Han frygtede, at der skulle opstå ønsker hos den blinde, der måtte blive ham en kilde til usigelige og ulægelige lidelser, fordi de ikke lod sig opfylde. Han besluttede derfor at være på sin post overfor disse ønsker og kvæle dem i fødslen som skadelige for barnets velfærd.

Det undgik heller ikke moderens vågne opmærksomhed, at drengen havde visioner, der dukkede op som lyn hos ham. En morgen kom Petrusja således løbende til hende i usædvanlig ophidselse.

"Moder, moder," råbte han, "ved du, hvad jeg har drømt?"

"Nej! Hvad har du så drømt, min dreng?" spurgte hun.

"Jeg drømte, at jeg så dig og onkel Maxim, ... og så ..."

"Nå, hvad så? Hvem mere?"

"Det kan jeg ikke længere huske."

"Kan du da huske, at du så mig?"

"Nej," sagde drengen og blev med et alvorlig, "nej, nu har jeg glemt det alt sammen; men jeg så ... jeg så virkelig ..."

Sådanne optrin gentog sig gang på gang, og for hvert blev drengen mere melankolsk og mere urolig.

En dag, da Maxim gik over gården, hørte han inde fra dagligstuen, hvor undervisningen plejede at foregå, nogle ganske mærkelige musikalske øvelser. Det var egentlig kun to toner, højt oppe i diskanten, der vekselvis blev anslået i et hastigt tremolando, en gang imellem afbrudt af en dyb bastone. Nysgerrig efter at erfare, hvad disse underlige studier vel kunne betyde, gik Maxim hurtigt over gården og trådte ind i dagligstuen. Men næppe var han kommet over tærsklen, før han blev stående som forstenet over det billede, der viste sig for ham.

Drengen som nu snart var ti år gammel, sad på en lav skammel ved siden af sin moder. Ved siden af Peter stod en tam storkeunge med fremstrakt hals og det lange næb hvilende på tangenterne. Storken var en foræring fra Joachim; Peter havde

plejet den i nogen tid, og den fulgte ham overalt. Han sad nu og holdt på den med den ene hånd og lod den anden glide langsomt hen over fuglens hals og krop, mens hans ansigt udtrykte den mest spændte opmærksomhed. Imens sad Anna Michailovna ved klaveret og anslog de lyse diskanttoner, mens hun lagde nøje mærke til drengens bevægelser. Så snart hans hånd gled fra storkens hvide fjer til de sorte på kanten af vingerne, anslog hun hurtigt en dyb bastone, som fyldte værelset med sin dystre klang.

Både moderen og barnet var så optaget af deres beskæftigelse, at de slet ikke lagde mærke til, at Maxim var kommet ind, før han selv vågnede op af sin stumme forundring og spurgte:

"Men Anna! Hvad er det dog, I tager jer for?"

Da Anna mødte sin broders forskende blik, blev hun så forlegen, som om en streng lærer havde grebet hende på fersk gerning i en eller anden gavtyvestreg.

"Jo, det skal jeg sige dig," begyndte hun stammende, "Peter siger, at han nok kan forstå, at storkens vinger er forskelligt farvede; men han forstår ikke rigtigt, hvori forskellen egentlig består. Det var virkelig ham selv, der begyndte, og jeg syntes jo, det var indlysende."

"Nå, hvad så?"

"Jo, ser du, jeg ville ... jeg ville jo forklare ham lidt ... om denne forskel ... ved forskellen imellem de høje og de dybe toner ... Du må ikke være vred over det, Max. Jeg tror virkelig, der er en vis lighed mellem farver og toner."

Denne uventede påstand gjorde Maxim så forbavset, at han først slet ikke vidste, hvad han skulle svare søsteren. Han bad

hende fortsætte sit forsøg, men da han i nogen tid havde iagttaget det næsten pinefuldt spændte udtryk i den blindes ansigt, rystede han på hovedet.

"Hør nu, Anna," sagde han, da han senere blev alene med søsteren, "det duer ikke, at du kalder spørgsmål til live hos drengen, som han aldrig nogen sinde vil kunne få tilfredsstillende svar på."

"Men jeg siger dig jo, at det var ham selv, der begyndte på det," afbrød søsteren ham.

"Det er aldeles ligegyldigt. Det ender dog med, at drengen engang må forsone sig med sin blindhed, derfor må vi sørge for, at han ikke går og plager sig med at spekulere over lysets natur. Jeg gør mig al den umage, jeg kan, for ikke at give ham anledning til at spørge om det og gruble over det, og kan det lykkes, vil han aldrig komme til at kende det store hul i sin opfattelsesevne. Vi, der har alle vore fem sanser, går jo dog ikke og grunder på, om der ikke muligvis skulle eksistere en sjette."

Søsteren bøjede sig denne gang som altid for broderens slående bevisførelse. Men for en gangs skyld var de begge blevet narret. I sin iver for ikke at give drengen anledning til usunde spørgsmål havde Maxim glemt at tage hensyn til de indre kræfter, som naturen selv havde givet drengen, og hvis virksomhed gav sig tydeligere og tydeligere udslag.

Man plejer at kalde øjet for sjælens spejl. Man kunne vel egentlig snarere sammenligne det med et vindue, hvorigennem alle indtryk fra den lyse og farverige verden forplanter sig til sjælen. Men hvem kan afgøre, hvilke led af vor åndelige organisme der får sin næring af disse lysindtryk?

Mennesket er et led i den uendelige kæde af levende væsner, der strækker sig fra den mørkeste fortid ud i den fjerneste fremtid. Hos et af disse led, nemlig den blinde dreng, havde den uudgrundelige skæbne lukket vinduet; dette ene liv skulle leves i fuldstændigt mørke. Men er det derfor givet, at de strenge, der gør det åndelige menneske modtageligt for lysindtryk, var sprængt i drengens sjæl? Nej! for også fra dette væsen, der var indhyllet i evig nat, skulle den indre modtagelighed for lysindtryk forplantes til senere slægter. Hans sjæl var hel og uskadt, i besiddelse af alle sine evner. Men da enhver evne uvilkårligt stræber efter anvendelse, så boede der også i denne dreng, som synet var berøvet, en umættelig længsel efter lyset.

Dybest inde i ham slumrede ubevidst urørte kræfter, som var rede til, hvad øjeblik det skulle være, at modtage den første lysstråle, der ville trænge ind til dem. Men vinduet forblev lukket. Drengens skæbne var beseglet.

Dette mørke havde dog sine lyspunkter i form af tanker og forestillinger.

Hvis barnet var vokset op i nød og fattigdom, så ville den udvortes elendighed og bekymringen for det daglige brød have afledet hans tanker fra hans legemsfejl. Men nu søgte alle hans pårørende at holde alt borte, der på nogen måde kunne bedrøve ham, de gjorde tilværelsen rolig og behagelig for ham. Men denne ydre fred bevirkede kun, at hans indre higen gjorde sig stærkere gældende. Op af det tyste mørke, der omgav ham, dukkede der en attrå, der ikke lod sig bringe til tavshed, som bydende krævede tilfredsstillelse, en attrå efter at give form og

skikkelse til de kræfter, der slumrede i hans sjæl og ikke kunne finde virksomhed.

Herfra stammede den vage længsel, den drift, der kan sammenlignes med den besynderlige trang til at flyve, som alle en eller anden gang i drømme har følt i sin ungdom. Instinktivt dukkede således allehånde følelser og stemninger op i drengens sjæl: Et smerteligt spørgsmål, der afspejlede sig i hans ansigt. Den nedarvede evne til at danne sig lysforestillinger, som på grund af hans blindhed aldrig var kommet til at virke, huserede som et spøgelse i hans lille legeme og fremkaldte alskens uklare drifter og kvalfulde anfægtelser.

Hele hans væsen syntes at ville mande sig op til en ubevidst modstand mod skæbnens lune, der til trods for naturlovene havde nægtet ham lyset.

Skønt Maxim gjorde sig al mulig umage for at rydde alt til side, der kunne fremkalde disse stemninger, formåede han dog ikke at tilintetgøre de higende drifters indre attrå. Det højeste, han kunne opnå ved hjælp af den største agtpågivenhed, var, at sådanne tanker og følelser ikke blev vakt, før dette tidspunkt var inde, så de ikke yderligere kom til at forstørre den blindes kvaler. For øvrigt måtte den tunge skæbne have lov at gå sin gang, og barnet kunne ikke spares for de bitre følger.

Som en truende uvejrssky trak denne skæbne op. Drengens oprindelige livlighed tog mere og mere af, jo ældre han blev. En sørgmodig nedtrykthed bemægtigede sig ham og ytrede sig også i hans ydre adfærd. Hans tidligere glade barnelatter, der fremkaldtes ved ethvert nyt og stærkt indtryk, lød nu sjældnere og sjældnere. Han blev mere og mere uimodtagelig for glæde og

munterhed, for alt, hvad der havde præg af sundt humør. Desto dybere gav han sig hen i den bløde, usigelig vemodige stemning, der synes at svæve over Sydruslands natur, og som giver genklang i dets folkeviser. Når han hørte sangen

"Med gravhøjen på den vidtstrakte hede
fører vinden hviskende samtaler,"

kunne han gang på gang blive rørt til tårer.

Selv gik han gerne ud på heden for at lytte til denne hviskende samtale. Ensomhedstrangen vandt mere og mere magt over ham. Og når han i sine fritimer vandrede ud ad sin ensomme sti, bestræbte folk sig for at holde sig borte fra de steder, hvor han dvælede, for ikke at forstyrre ham. På en kæmpehøj i steppen eller på den velkendte skrænt ved floden lyttede han til løvets raslen, græssets hvisken og steppevindens klagende suk. Det harmonerede bedst med hans egen sjælsstemning. Her forstod han naturen til bunds. Her dukkede ingen forvirrede spørgsmål op i ham, der ikke var til at besvare. Det var, som om græsstråene, der svajede i vinden, tilhviskede ham trøstende ord, og når ynglingen, i følelsen af at stå i samklang med alle omgivelserne, blev blød om hjertet ved naturens ømme kærtegn, da følte han noget vælde frem i sit bryst, noget, der bredte sig og efterhånden udgød sig over hele hans sjæl. Han kastede sig i det svale, fugtige græs og brast i gråd; men disse tårer var uden bitterhed. Undertiden kunne han tage sin fløjte frem og glemme sig selv fuldstændig ved at lade alt det, der gærede i hans bryst, strømme ud i længselsfulde melodier, der fuldstændigt smeltede sammen med den omgivende natur.

Det er let begribeligt, at enhver lyd af menneskers nærværelse i sådanne øjeblikke måtte virke som en skærende dissonans.

Det eneste væsen, hvis nærværelse ikke var ham imod, var den lille, blonde pige fra forpagtergården, hvis venskab og hengivenhed for ham gjorde, at hun både forstod og delte hans stemning.

Børnenes venskab blev stadig fastere og inderligere; de to unge væsener supplerede hinanden. Eveline var lyset i dette forhold på grund af sin ro og sin stille munterhed, og hun var allermest lykkelig, når hun kunne lære ham ny sider i naturen at kende. Til gengæld åbnede han hele sit hjerte for hende og delte al sin smerte og bekymring med hende. Den gang, den lille pige på højen ved floden havde gjort bekendtskab med vennen og opdaget hans blindhed, var det, som hendes fintfølende hjerte havde fået et blodigt sår, der kun følte lindring ved samvær med ham. Når hun var borte fra ham, var det, som om hendes sår brød op på ny, og hun trængte til og længtes efter sin unge ven for at kunne glemme denne smerte ved sin utrættelige omsorg for ham.

En varm høstaften sad begge familierne på den lille plads foran huset; de frydede sig ved at betragte det blånende himmeldyb med dets utallige gyldne lys. Den blinde sad som sædvanlig imellem sin moder og sin veninde.

Der var opstået en pause i samtalen. Alt var tyst, kun af og til hørte man bladene bevæge sig og rasle som i drømme; så blev det atter stille.

På en gang skød et strålende meteor frem på himlens bund, fo'r hen over firmamentet og slukkedes lydløst. Moderen, der sad med drengens hånd i sin, mærkede, at det gøs i ham.

"Hvad var det?" spurgte han i synlig opskræmthed.

"Det var et stjerneskud, min dreng."

"Ja; det var en stjerne," sagde han eftertænksomt. "Det vidste jeg nok."

"Hvor kunne du vide det, min ven?" spurgte moderen tvivlende. Så indskød Eveline: "Han ved og føler så meget. Han har virkelig vidst det."

Denne nervøse finfølelse bar vidne om, at drengen var trådt ind i den kritiske periode mellem barne- og ynglingealderen. Dog skred hans udvikling roligt frem. Det syntes endog, at han havde forsonet sig med sin skæbne, i det mindste tog den tungsindighed, som dannede grundstemningen i hans karakter, noget af, og hans triste humør blev lysere. Men det var kun et forbigående vindstille. Sådanne pauser forunder naturen et menneske, der modnes. Den unge organisme må have tid til at samle kræfter til at modstå ny storme. Men i disse pauser opstår og modnes også ny ønsker og drifter, og der behøves kun en let impuls for at oprøre den tilsyneladende rolige sjæl fra grunden af, så den piskes til skumbølger som det vilde hav i brændingen.

5. kapitel

Der var atter gået et par år.

På det stille gods var alting ved det gamle. Som før susede bøgetræerne i haven, kun var deres løv blevet noget mørkere og tættere; som før vinkede det gæstfri hus' hvide vægge venligt gennem det grønne, kun var de sunket lidt og blevet lidt skæve; det ludende stråtag så gråt og knarvornt ud som før; om det så var Joachims fløjte, så lod den sig høre fra stalden ved sædvanlig tid; Joachim selv var blevet ved at være staldkarl og var stadig ugift; han var jo også blevet ældre og foretrak nu den unge panitsch' spil for sit eget. Og det var ham egentlig ligegyldigt, om denne lod sig høre på fløjte eller på klaveret.

Onkel Maxim var blevet mere grå. Godsejerparret havde ikke fået flere børn, og således var dets blinde førstefødte blevet husets midtpunkt. For hans skyld holdt godsets beboere sig indenfor deres egen snævre kreds, i det højeste omgikkes de kun den endnu mere rolige familie fra forpagterhuset. Peter, der nu var modnet til yngling, voksede således op som en drivhusplante, skærmet mod yderverdenens skarpe vinde.

Han levede og færdedes som før i uigennemtrængelig mørk nat. Og dog besad hans fintmærkende organisme for hvert enkelt indtryk en særligt stemt streng, som dirrede sagte ved den mindste berøring udefra. Der dæmrede i den blindes nuværende sindsstemning en uklar forventning, en anelse om noget, som ville ske. Det forekom ham, at natten omkring ham

snart ville strække sine usynlige hænder ud efter ham, ville berøre noget i ham: opvækkelsen tøvede slumrende i hans sjæl.

Mens træerne susede i haven og alting på godset gik sin rolige, regelmæssige gang, erfarede den blinde kun gennem andres beretninger, at der også udenfor gaves en stor, vid verden, hvor lidenskabernes storme rasede, og hvor livet er en kamp. Men denne ydre verden lå skjult for ham bag et magisk slør, og det, han hørte om den, virkede næppe anderledes på ham end eventyrene, sangene og heltesagnene fra den fjerne fortid.

Således syntes det egentlig også bedst. Moderen indså ganske vist, at hendes barns sjæl var bundet som i en tryllesøvn bag en ringmur; men hun havde ikke mod til at forstyrre denne unaturlige, men fredelige slummer.

Eveline, som umærkeligt havde udviklet sig til en voksen pige, betragtede vennens sælsomme sjælelige dvale med sine klare åbne øjne, der ofte blev forbavsede og ligesom gemte et spørgsmål om fremtiden, men som aldrig skyggedes af den ringeste utålmodighed. Faderen, hr. Popelski, holdt nu som altid sit gods i fortræffelig orden, men for øvrigt bekymrede den gode mand sig kun såre lidt om sin søns fremtidsskæbne. Onkel Maxim var den eneste, der ifølge sin natur måtte se uvilligt til sin myndlings unaturlige, stilfærdige rolighed; han betragtede den nærmest som noget forbigående, der i grunden stemte dårligt overens med hans planer. Han anså det nemlig for ubetinget nødvendigt, at den blinde fik en fast og stærk karakter for senere at kunne møde livets barske storme og hændelser.

Men omsider kom da det øjeblik, da den grånede mentor besluttede sig til at bryde den snævre kreds, der omgav den blinde, slå drivhusets døre op, så den friske luft frit kunne strømme ind.

Han gjorde begyndelsen ved at indbyde en gammel kammerat, der boede 70 verst fra godset, til at besøge sig. Tidligere plejede Maxim af og til at besøge denne ven; nu havde han fået at vide, at den gamle Stavrutchenko havde mange unge gæster hos sig, og derfor skrev han et brev til ham og indbød hele selskabet til sig. Indbydelsen blev modtaget med glæde. De to gamle var knyttede til hinanden ved et mangeårigt venskab, og af navn var også de unge godt kendt af Maxim Jazenko, der i sin tid havde været meget omtalt, og som altid havde haft ord for at være en ivrig forsvarer af fremskridtsvenlige ideer. Stavrutchenko havde to sønner, af hvilke den ene studerede filologi, en videnskab, der just den gang var på mode, ved universitetet i Kiev; den anden studerede musik ved konservatoriet i St. Petersborg. De kom sammen med en ung kadet, der var søn af en godsejer i nabolaget.

Stavrutchenko selv var en svær gammel herre med et langt, gråt, hængende kosakoverskæg. Han gik altid i vide kosakbukser. Ved bæltet bar han sin pibe og den uundværlige tobakspung. Han talte kun ukrainsk, og når han stod ved siden af sine to sønner, der begge var klædt i hvide bondekapper og broderede skjorter, kom man uvilkårlig til at tænke på Taras Bulba og hans to sønner, som Gogol har givet et så fortræffeligt billede af; man sporede kun ikke hos ham den romantik, som udmærkede Gogols helt. Han var tværtimod en dygtig

landmand og en gammel praktikus. Tidligere havde han altid stået på en god fod med sine livegne, skønt han kørte dem i stramme tøjler, og nu, da livegenskabet var ophævet, forstod han også ganske udmærket at lempe sig efter de ny forhold. Han kendte sine bønder ud og ind, næsten bedre, end de kendte ham, ikke en undgik hans opmærksomhed; han kendte hver enkelt personligt, kendte hver ko, de ejede, og hver opsparet rubel, de havde i lommen.

Ganske vist brødes og boksedes han ikke med sine sønner som den gamle Bulba, men altid og alle vegne kom de i hidsig debat. Hvad enten de var hjemme eller som gæster hos fremmede, opstod der ved den mindste anledning endeløse kævlerier mellem den gamle og de unge. Det begyndte i reglen med, at den gamle gav sig til at spotte over "de unge herrers idealer". Naturligvis blev de unge ham ikke svar skyldig, parterne blev hidsigere og hidsigere, og til sidst opstod der et spektakel, der ikke var spøg fra nogen af siderne.

Således havde man også her et eksempel på den berømte konflikt mellem "fader og sønner". Men her i Sydvestrusland, hvor sæderne er renere og karaktererne blødere, antog denne strid i familierne også en mildere og gemytligere form. De unge mennesker, som fra deres tidlige barndom havde fået deres uddannelse i byskolerne, så egentlig kun landsbyen i de lange sommerferier, derfor ejede de heller ikke det kendskab til folket, som deres fædre, godsejerne, havde erhvervet sig gennem mangeårig erfaring og stadig berøring med bønderne.

Den gang var den såkaldte "kærlighed til folket" højeste mode, og overklasserne, der besøgte gymnasierne, kastede sig med iver over studiet af folket. Først og fremmest søgte de at

lære dets sæder og skikke at kende, rigtignok kun gennem bøger. Dernæst gik de et skridt videre og studerede "folkeånden" og dens skabende kraft. Således opstod også i Sydrusland det, man kaldte "at blande sig med folket", og de unge herrer gjorde sig interessante ved at gå med hvide bondekofter og russiske skjorter med kulørt broderi. Under disse folkestudier blev den væsentligste side – den økonomiske – ganske ladet ude af betragtning. De unge mennesker satte sig ind i folkevisernes melodier og indhold, beskæftigede sig med sagn og overleveringer og søgte at udforske, hvorvidt de historiske begivenheder havde holdt sig i folkets erindring. Men i det hele taget betragtede de kun bonden gennem deres poetiske, idealiserende folkesværmeris briller. I den gamles debat med de unge var det derfor to indbyrdes vidt forskellige anskuelser, der stod overfor hinanden, og hvor længe og hvor ivrigt man end diskuterede dem, lod de sig dog ikke udjævne. For øvrigt skete det ikke så sjældent, at den gamle fandt en vis fornøjelse ved at høre de unges veltalenhed.

"Vil du bare høre," sagde den gamle Stavrutchenko til Maxim og gav ham smilende et puf med albuen, da studenten en gang var kommet rigtigt på gled og forfægtede sin mening med blussende kinder og lynende øjne, "hører du det! Taler den forbistrede knægt ikke som en bog? Man skulle virkelig tro, han havde fået visdommen proppet ind med skeer. Måske vil den sprænglærde herre til en afveksling være så venlig at fortælle os, hvorledes min Njetchipo nylig fik ham til at hoppe på limpinden? Hvad?"

Den gamle strøg smilende sit lange overskæg og gav selv med djærvt humør historien til bedste. De unge herrer blev røde i

hovedet, men de ville dog ikke erklære sig for overvundet. De mente, at selv om de ikke kendte enhver Njetchipo eller Ehwetka i hver en landsby personligt, så studerede de dog folket som helhed, de betragtede sagen fra et højere synspunkt, for kun på den måde blev det muligt at drage almengyldige slutninger. Med et eneste blik, sagde de, overskuede de hele den vide mark, mens de gamle snæversynede praktikere, trods deres indbildte rutine, ikke kunne se skoven for bare træer.

Denne lære kunne den gamle dog ikke rigtig lide at høre af sine sønner. Ærgerlig råbte han: "Man hører nok, at de knægte ikke har gået i skole for ingen ting! Men det vil jeg dog sige jer, at en karl som min Ehwetka kan putte jer begge to i lommen, og dermed basta! Han kan trække jer om ved næsen, som man trækker en spædekalv i et reb. Men det gør han ikke ved mig. Hvis Ehwetka blot ikke var så snu, ville jeg påtage mig at putte ham her i min tobakspung! Men I er nogle grønskollinger endnu!"

En sådan strid var netop endt lige nu. De ældre herrer havde begivet sig ind i huset, og gennem det åbne vindue hørte man Stavrutchenko triumferende give forskellige pudsige historier til bedste, som fik tilhørerne til at skoggerle.

De unge var blevet udenfor i haven. Studenten strakte sig med påtaget skødesløshed i græsset med sin bondekappe og pelshue som hovedgærde. Hans ældste broder og Eveline sad på balustraden, der løb rundt om huset, kadetten i sin stramme uniform støttede sig til vinduets gesims, og ved siden af ham sad den blinde med bøjet hoved. Han var endnu optaget af den nys endte strid, der havde bragt ham i stærkt oprør.

"Hvad mener De om det spørgsmål, der blev drøftet før, frøken Eveline?" spurgte den unge Stavrutchenko hende; "De hørte jo det hele."

"Det, De sagde til Deres fader, kan jo alt sammen være meget kønt ... men ..."

"Men?"

Eveline svarede ikke straks. Hun lod sit håndarbejde dale ned i skødet, glattede det ud med hånden og betragtede det, halvt i tanker, med bøjet hoved. Det ville have været vanskeligt at afgøre, om hun tænkte på at vælge noget grovere garn, eller om hun spekulerede over hans spørgsmål.

Imidlertid ventede de unge mennesker på hendes svar. Studenten rejste sig lidt, støttede sig på albuen og så forventningsfuldt på den unge pige. Også den blinde rettede sig op fra sin sammensunkne stilling og bøjede sig lyttende forover.

"Ja, jeg mener," sagde Eveline, der stadig glattede på sit arbejde, "at ethvert menneske må gå sin egen vej her i livet."

"Min Gud," udbrød studenten ivrigt, "hvor De dømmer forstandigt! Hvor gammel kan De vel egentlig være, frøken?"

"Sytten år," svarede Eveline frimodigt, men tilføjede med naiv nysgerrighed: "De troede vel, jeg var ældre, ikke sandt?"

De unge mennesker gav sig til at le.

"Hvis nogen havde spurgt mig om Deres alder," sagde den ældste broder, der sad ved siden af hende, "så ved jeg ikke rigtigt, om jeg ville have sagt tretten eller treogtyve. Somme tider er De et stort barn, men til andre tider kan De pludselig dømme som en klog gammel morlil."

"I alvorlige sager må man dømme alvorligt, Gavrilo Petrovitch," sagde den unge pige i en belærende tone og tog atter fat på sit broderi.

Der opstod en kort tavshed. Evelines nål gik taktfast op og ned i broderiet, og de unge mennesker så beundrende på den nydelige og tillige forstandige unge pige.

Siden Eveline første gang traf sammen med Peter, havde hun også i legemlig henseende udviklet sig meget; og dog var studentens bemærkning om hendes væsen ret træffende. Ved første øjekast kunne man godt tro, at den lille slanke skikkelse tilhørte en endnu ikke udvokset pige, men hendes bevægelser var så rolige og beherskede som en fuldt udviklet kvindes. Et lignende indtryk fik man også af hendes ansigt, der var af den type, som er særegen for slaviske kvinders kønne, regelmæssige træk og bløde, men kølige linjer. De blå øjne havde et roligt og bestemt udtryk. Hendes blege kinder farvedes kun sjældent røde; de ejede ikke den gennemsigtige bleghed, der hvad øjeblik det skal være kan blusse af lidenskabens ild, langt snarere havde de sneens kolde, hvide farve. Det glatte, lysblonde hår lå tæt om de marmorhvide tindinger og faldt ned ad nakken i svære fletninger, der ved deres vægt trak hendes hoved lidt bagover, når hun gik.

Den blinde, der også var blevet voksen, så allerede helt mandig ud. Når han, som nu, sad lidt borte fra de andre, stille og optaget af samtalen, men dog behersket, måtte man absolut lægge mærke til dette ualmindelige ansigt, der så tydeligt afspejlede det, der i øjeblikket interesserede ham. Det tykke, sorte hår lå i rige lokker over hans smukke, hvælvede pande, der

allerede furedes af en antydning af rynker. Farven på hans kinder kunne pludselig veksle fra blussende rødme til mat bleghed, og underlæben og mundvigene, som bøjede lidt nedad, skælvede undertiden som i smerte; men det var navnlig de store, smukke øjne med det ubevægelige, forstenede blik, der gav den unge mands ansigt det ejendommelige, næsten dystre udtryk.

Studenten optog just tråden igen i en spøgende tone: "Nå, frøken Eveline mener altså, at det, vi talte om, ligger udenfor kvindens opfattelsesevne. Eller er det måske Deres mening, at kvinden bør leve sit liv indenfor køkkenets og barnekammerets snævre enemærker?"

Der var lidt spot, noget af en udfordring i den unge mands tonefald. Der opstod en pause, og forlegenheden gød en svag rødme over den unge piges ansigt.

"Nå – nu er De dog lidt for overfladisk i Deres slutninger," sagde hun endelig. "Jeg forstod meget godt, hvad talen drejede sig om, altså ligger det ikke udenfor kvindens opfattelsesevne. Men jeg tænkte egentlig nærmest på mig selv med det, jeg sagde for lidt siden."

Hun tav og bøjede sig så ivrigt over sit arbejde, at den unge mand ikke vovede at spørge mere.

"Det var mærkeligt," sagde han sagte, "man skulle næsten tro, at De allerede havde planlagt Deres liv lige indtil graven."

"Og om så var? Ville det egentlig være så mærkeligt, Gavrilo Petrovitch?" spurgte hun stille. "Jeg tror såmænd, at selv Ilja Iwanovitch" (det var kadetten) "er på det rene med planen for sit liv, og han er dog yngre end jeg."

"Ja, det er skam meget rigtigt," sagde kadetten, glad over, at nogen ville drage ham ind i samtalen. "For nogen tid siden læste jeg N's biografi. Han har også levet efter en bestemt og forud nøje tilrettelagt plan. Tyve år gammel giftede han sig, og da han var femogtyve, kommanderede han allerede en division."

Eveline blev atter rød, og studenten smilede hånligt. "Ja, der kan man se," vedblev han med spottende nedladenhed, "ethvert menneske har sin egen bestemte livsbane."

Ingen svarede. Der opstod en pinlig forlegenhed. Alle havde en ubestemt følelse af, at samtalen var kommet ind på et vanskeligt og personligt område, og at man måske var kommet til at røre ved strenge, der kunne klinge sårende i en eller andens øren. Der blev stille under de gamle, susende træer og mørket sænkede sig over haven.

Den blinde lyttede i begyndelsen både henrykt og forbavset til disse tankeudvekslinger, samtaler og disputer, der som bølger af skummende ungdomskraft virkede oplivende og betagende på ham. Men snart kom han til erkendelse af, at visse bølger stedse rullede ham forbi, fra livets pulserende, skiftende færden var han udelukket. Ingen henvendte sig til ham, aldrig blev han spurgt om sin mening, og snart viste det sig, at han stod ene i trist afsondrethed, som føltes tungere og mere smertelige, jo mere livligt og støjende det gik til på godset.

Desuagtet lyttede han stadig opmærksomt til alt det ny, der foregik omkring ham. Hans blege, spændte udtryk fortalte tydeligt, hvor levende han fulgte med, men tillige forstod man, hvilket tungt og møjsommeligt tankearbejde det kostede ham.

Moderens øjne hvilede ofte med dyb bekymring på sønnen. Også i Evelines øjne kunne man læse medlidenhed og sorg. Onkel Maxim var den eneste, der ikke syntes at lægge mærke til, hvilket indtryk denne larmende færd gjorde på den blinde, og i bedste mening indbød han gæsterne til snart igen at besøge sig, og lovede da at ville gøre de unge mennesker bekendt med en etnografisk samling, som fandtes der på godset.

Gæsterne takkede og lovede at komme snart igen. Da de ved afskeden også trykkede Peter i hånden, besvarede han deres håndtryk kraftigt og blev længe stående på gaden og lyttede til støjen af de bortrullende vogne. Så drejede han sig hastigt om og gik ind i huset.

Da de fremmede var rejst, blev der atter stille på godset. Men stilheden forekom nu den blinde som noget besynderligt, noget nyt, der dybt lod ham føle forskellen på før og nu. I de tavse alléer, syntes han, svævede endnu ekkoet af de muntre samtaler og diskussioner; men samtidigt hørte han gennem det åbne dagligstuevindue den virkelige lyd af en livlig samtale. Han forstod ikke, hvad det drejede sig om, han hørte kun, at hans moder bad indstændigt om et eller andet, at Evelines stemme lød temmelig uvillig, og at onkel Maxim afslog damernes anmodning kraftigt og bestemt.

Med fuldt overlæg og uden skånsel havde onkel Maxim slået breche i den mur, som omgav den blinde og spærrede den ydre verden for ham. Den første bølge fra det virkelige liv var uformodet og larmende brudt ind gennem åbningen og havde bragt den unge mands sjæl ud af ligevægt.

Hjemmets horisont var ved at blive ham for snæver. Stilheden på godset, den gamle haves bestandige hvisken og

susen og hans hidtidige åndelige søvns regelmæssige ensformighed virkede trykkende på hans modtagelige sind.

I hans indre begyndte hemmelighedsfulde, lokkende stemmer at kalde og friste og vække slumrende ønsker og anelsesfuld uro i hans sjæl. Hans gærende længsel og trang prægede sig i hans ansigts tiltagende bleghed og borede sig i hans bryst med en dump, men pirrende smerte.

Disse tegn på uro var ikke undgået hans moder og Eveline. Men de to damer så godt, at de ny rørelser heller ikke var blevet ubemærket af Maxim, og at de endog syntes at stemme overens med hans planer. Damerne fandt, at onklens optræden var ret ubarmhjertig, det gjaldt især moderen, der helst med egne hænder ville holde bekymringer og sorger ude fra sit kære barns liv. "Du siger, at han lever i et drivhus – nå, hvad så? Når han hidtil er trivedes godt der, så kan det vel også blive ved." Eveline ville ikke rykke ud med, hvad der lå hende på hjerte, men i den senere tid havde hun mødt onkel Maxims forslag, selv de uskyldigste, med en vis pirrelighed, som man ikke skulle have tiltroet hende.

I sådanne øjeblikke, hvor vreden kunne flamme i den unge piges øjne, lurede der et spejdende blik bag den gamles tykke øjenbryn; han rystede på hovedet, brummede i skægget og omgav sig med en tæt tobaksrøg, der vidnede om, at hans tanker arbejdede ivrigt. Men han holdt fast ved sit forsæt og lod kun af og til en enkelt foragtelig bemærkning falde om mødres ufornuftige abekærlighed, eller sagde, at kvinder havde stort hår men lille forstand og ikke så længere end til deres egen næsetip, eller lignende behageligheder.

"Du er en rigtig liggehøne!" kunne han undertiden brumme til sin søster, når han humpede igennem stuen på sine krykker. Men egentlig vred blev han dog sjældent. For det meste svarede han søsteren roligt og med en vis nedladende medlidenhed, navnlig fordi hun næsten altid gav efter for ham, når de talte sammen under fire øjne. Det hindrede hende dog ikke i at optage det samme tema ved første givne lejlighed. Men når Eveline var til stede, gik det ikke så glat. Så foretrak den gamle at indhylle sig i tavshed. Det trak op til kamp mellem ham og den unge pige, men for øjeblikket syntes de hver for sig at studere modstanderen og omhyggeligt at skjule sine kort for ham.

Da Stavrutchenko og de unge mennesker en fjorten dages tid efter igen kom på besøg, mødte Eveline dem med kølig tilbageholdenhed. Men det var vanskeligt for hende at holde den muntre sværm tre skridt fra livet. Så lang dagen var, drev de unge mennesker om i landsbyen, gik på jagt eller opholdt sig ude på marken for at nedskrive høstfolkenes sange og melodier. Men om aftenen samledes hele selskabet i reglen i haven og sad og passiarede på terrassen foran huset som under det forrige besøg.

Sådan en aften var samtalen, før Eveline vidste af det, igen kommet ind på det vanskelige spørgsmål om fremtiden. Hvordan det var gået til, var der ingen, der kunne have gjort rede for. Uvilkårligt og umærkeligt var det kommet, på samme måde, som aftenrøden slukkedes på himlen, som hattens skygger langsomt fordelte sig over haven, og nattergalen begyndte sin længselssang mellem buskene.

Den unge student talte fyrigt, med den ungdommelige voldsomhed, som uden hensyn til den ukendte fremtid og uden lang overvejelse kaster sig i armene på skæbnen og stolt byder den trods. I denne lyse tro og kække selvtillid lå der en kraft, som rev med, en kraft, som uvilkårligt tvang tilhørerne til at lytte.

Den unge pige rødmede stærkt, hun troede nemlig at have bemærket, at denne udfordrende tale, måske ubevidst, var møntet på hende.

Hun sad bøjet over sit sytøj og lyttede. Hendes lynende øjne og blussende kinder viste, at hun ikke gik glip af et eneste ord. Men pludselig sluktes gløden i hendes øjne, hun blegnede, pressede læberne smerteligt sammen, hendes hjerte slog stærkere end før, og der kom et udtryk af rædsel i hendes ansigt.

Mens studenten talte, syntes hun pludselig, at en mørk væg trak sig bort for hendes åndelige øjne, og bag den bredte sig det virkende, skabende liv i strålende, grænseløs udstrækning, og det forfærdede hende.

Ak, denne travle verden havde for længst begyndt at lokke og vinke ad hende. Hun havde kun ikke skænket det synderlig opmærksomhed.

Men nu, når hun sad på den ensomme bænk i skyggen af de gamle træer, kunne hun ofte i timevis hengive sig til sælsomme drømme, som hun hidtil ikke havde kendt. Hendes aldrig hvilende fantasi malede fremtiden i store, lyse billeder ... men intet sted var der plads for hendes blinde ven ...

I denne stund stod den vide, glade verden atter for hende, ikke vinkende og lokkende, men fordrende og streng, som om

den havde krav på hende.

Hun kastede et hurtigt blik på Peter, og det skar hende i hjertet at se ham sidde sammenkrøben og ubevægelig, lyttende til den livlige samtale. Det var, som hans legeme knugedes under en tung byrde. "Også han forstår ... alt," fo'r det lynsnart igennem hende, og en kold gysen gennemrislede hende. Blodet strømmede hende til hjertet, og hun følte, at hun blev bleg. Et øjeblik syntes hun, at hun selv befandt sig i den fjerne, travle verden, mens han var ladt tilbage, ensom og mørk ... Nej, hvordan var det? ... Der sad han jo atter på den lille høj ved floden, den lille blinde dreng, for hvis skyld hun hin aften havde grædt så bitterligt.

Hun blev angst. Skulle dolken da atter stødes i hendes gamle sår?

Hun tænkte på, hvorledes onkel Maxims øjne ofte og med et sært alvorligt udtryk hvilede på hende. Nu forstod hun, hvad de stumme blikke betød! Han kendte hendes følelser bedre end hun selv. Han vidste, at der foregik et valg, en kamp i hendes hjerte ... nej, han tog fejl! Hun havde nøje overvejet alt, hun havde valgt; det ville da siden vise sig, hvad livet havde at byde hende.

Hun drog et dybt suk, åndede ud, som efter et langt og svært arbejde, og så sig om. Hun kunne ikke afgøre, om der havde været en lang pause, eller om studenten netop havde sagt noget ... Hun søgte Peter.

Hans plads var tom.

Stille lagde hun sit arbejde bort og rejste sig. "Undskyld, mine herrer, at jeg forlader Dem et øjeblik," sagde hun til

gæsterne og gik ind i den mørke allé. Det var ikke blot for Eveline, at denne aften havde været stormfuld. Der, hvor alléen drejede, stod der en bænk, og fra den hørte den unge pige heftige stemmer. Det var Maxim, der stredes med sin søster.

"På hende tænkte jeg just i dette øjeblik lige så meget, som på ham," sagde han alvorligt. "Tænk dig dog om! Hun er jo kun et barn endnu og har næppe lært livet at kende. Jeg kan umuligt tro, at du vil benytte dig af et barns uerfarenhed."

Anna Michailovnas stemme lød, som om hun kæmpede med gråden, da hun svarede: "Jamen hvad så, Max ... Når ... når hun ... Hvad skal der så blive af min dreng?"

"Der får blive af ham, hvad der kan!" svarede den gamle soldat hårdt og fast. "Vi må se tiden an. Men under ingen omstændigheder må han føle sig tynget af bevidstheden om at have draget et andet menneske med ind i sin ulykke ... Og vi må også have vor samvittighed fri ... Tænk dog en lille smule på det, Anna," tilføjede han mildere.

Den gamle greb søsterens hånd og trykkede den kærligt til sine læber. Men Anna Michailovna bøjede hovedet.

"Min stakkels, stakkels dreng!"

Den unge pige mere følte end hørte disse ord, der, som et sagte suk, kom fra moderens bryst.

Evelines kinder glødede, og uvilkårligt standsede hun. Gik hun videre, ville de få øje på hende og tro, at hun havde villet belure dem.

Og dog – hvorfor undgå dem? Hun havde jo ikke haft til hensigt at lure, og en falsk undseelse burde ikke holde hende tilbage. Hvorfor skulle den gamle for øvrigt blande sig i alting?

Hun måtte vel selv bedst vide, hvad hun skulle gøre, hun havde vel ret til at gøre med sit liv, som hun ville!

Rolig og med løftet hoved gik hun forbi de to søskende. Uvilkårligt trak Maxim sin krykke til sig for at gøre plads for hende, og Anna Michailovna så efter hende med et blik, hvori der lå den inderligste hengivenhed, ja næsten forgudelse, men tillige en vis spørgende angst. Moderen syntes at føle, at denne stolte unge pige, som lige var gået rank, næsten trodsig forbi, holdt hendes barns ve og vel i sine hænder.

Bagved haven lå en gammel forfalden mølle. Dens hjul var for længst hørt op med at dreje sig, og vingerne var overgroede af et tykt lag mos. I den senere tid opholdt den blinde sig ofte på dette sted. Timevis kunne han sidde ved dammen og lytte til vandet, der sivede gennem træværket med en sagte, melodisk rislen, som han så bagefter søgte at gengive på klaveret. I øjeblikket havde dette dog ingen tillokkelse for ham. Han gik rask over møllestien med bitterhed og græmmelse i hjertet.

Men lyden af den unge piges lette skridt standsede ham. Eveline lagde sin hånd på hans skulder og spurgte alvorligt: "Sig mig, Peter, hvad er der egentlig i vejen med dig? Hvad er det, der trykker dig?"

Han svarede ikke og vendte sig bort fra hende og gik videre, men hun fulgte med. Man hørte sang nede fra godset. En ung, frisk stemme sang om kærlighed og lykke. Tonerne, der mildnedes ved afstanden, bares gennem den stille nat og blandede sig med træernes monotone susen. Og Eveline bøjede sit hoved, hun forstod, hvorfor han tav, hvorfor han vendte sig fra hende.

Ja, der gaves jo lykkelige mennesker, der kunne leve i det muntre travle liv. Havde hun ikke selv for få minutter siden ladet sig beruse af de unge menneskers samtale og drømt sig ind i en lykkelig, virksom fremtid, hvor der ikke var plads for den stakkels blinde? Ja, hun havde været så fordybet i sine drømme, at hun ikke engang havde bemærket, at Petrusja sneg sig bort. Og måske havde disse minutter, fulde af ensom, stille kummer, forekommet ham uendeligt lange?

Disse tanker opfyldte Evelines hoved, mens hun fulgtes med Peter gennem alléen. Men aldrig var det faldet hende så vanskeligt at indlede en samtale og fange hans opmærksomhed som netop nu. Og dog følte hun, at hendes nærværelse virkede beroligende på ham.

Han begyndte at gå langsommere. Hans sjælekval veg efterhånden for en følelse, som han egentlig ikke kunne gøre sig regnskab for, men som han var fortrolig med, og til hvis velgørende indflydelse han gerne hengav sig.

"Hvad er der dog i vejen med dig?" spurgte den unge pige igen.

"Å, ingen ting!" svarede han bittert, "jeg synes bare, at jeg egentlig er til overs her i verden."

Sangen fra huset forstummede; men lidt efter svævede lyden af en anden, næppe hørlig, over til dem. Det var et af de unge mennesker, der sang en gammel duma – en episk folkevise, hvori han efterlignede en banduraspiller. Undertiden syntes stemmen helt at dø hen, og så blev tilhørerne grebet af en vemodig stemning. Men så blev den svage melodi atter stærkere og overdøvede med sine langtrukne toner bladenes sagte susen.

Den blinde stod stille og lyttede. "Eveline," begyndte han vemodigt, "undertiden synes jeg næsten, de gamle har ret, når de siger, at verden bliver værre år for år. I gamle dage havde selv de blinde det bedre. Dengang ville jeg i stedet for klaver have lært at spille på bandura og kunne have vandret gennem byer og landsbyer. Så havde folk samlet sig omkring mig, og jeg havde sunget for dem om deres forfædres heltebedrifter, om deres tapperhed og navnkundighed. På den måde ville jeg dog have været til nogen nytte i verden. Men nu til dags er selv denne smule kadet med sin pjattede, snøvlende stemme mere værd end jeg ... Du hørte det jo: selv om han ikke duer til noget som helst, så kan han dog i det mindste gifte sig og plage sine rekrutter; deri ser han sin lykke ... I lo jo ad ham ... Men jeg ... jeg duer ikke engang til det ..."

Eveline blev angst. Hendes blå øjne blev store og stod fulde af tårer. Men hun søgte at skjule sin bevægelse, og med et forsøg på at slå ind i en let, spøgende tone sagde hun: "Nej, ved du hvad! Studenten har nok fordrejet hovedet på dig med sin snak!"

"Ja studenten," sagde Peter og tænkte sig om. "Hvordan ser han egentlig ud? ... Han er sikkert ... en køn fyr. Han har i det mindste en ganske behagelig stemme."

"Ja, han er et rigtig rart og net menneske," sagde Eveline uskyldigt og med en vis varme. Men hun besindede sig hurtigt og tilføjede skarpt: "Nej, nej! Når alt kommer til alt, synes jeg slet ikke om ham! Han er alt for indbildsk, og så har han sådan en ubehagelig hård stemme."

Den blinde blev forundret ved at høre dette pludselige omslag. Men den unge pige stampede i jorden og vedblev: "Det

er kun dumheder alt sammen! Men jeg ved godt, at det er onkel Maxim og ingen anden, der har fundet på denne historie. Å, hvor jeg hader ham, denne Maxim!"

"Hvad går der nu af dig, Velja?" spurgte den blinde. "Og hvad har onkel Maxim egentlig gjort dig?"

"Å, han – han mener, at han er så klog, af lutter klogskab og kløgtig beregning har han dræbt enhver følelse hos sig selv ... Tal ikke til mig om de mennesker! Hvem har givet dem hals- og håndsret over andres skæbne?"

Hun stoppede pludselig op. Overvældet af sine følelser knugede hun sine små, fine hænder mod hinanden, så det knagede i fingrene. Og hun gav sig til at græde som et barn.

Forundret og med inderlig deltagelse greb den blinde hendes hånd. Det pludselige følelsesudbrud var kommet så uventet over den ellers så rolige og beherskede unge pige, at han slet ikke kunne finde på nogen forklaring for det. Han blev bevæget ved at høre hende græde, men han mærkede også, at hendes gråd fandt genklang i hans eget hjerte. Så trak hun pludselig sin hånd ud af hans ... og nu skete der noget, der gjorde den blinde endnu mere forundret: hun gav sig til at le.

"Hvor jeg dog er en tosset en! Hvad mon jeg egentlig græd for?"

Hun tørrede sine tårer bort og sagde med sin indsmigrende stemme: "Nej, man skal være retfærdig. Både Maxim og studenten er rigtig rare mennesker, og de mener det begge ærligt ... Det, den unge Stavrutchenko sagde før, er også kønt og rigtigt, men det passer just ikke for alle og enhver."

"For enhver, som kan det," sagde den blinde mørkt.

"Å, tænk nu ikke mere på de narrestreger!" råbte hun muntert, men i hendes munterhed klang dog endnu den næppe stillede gråd. "Ser du, onkel Maxim har også kæmpet mod sin skæbne, så længe han kunne; nu lever han, som han bedst kan. Lad os gøre som han ..."

"Du må ikke sige 'vi' ... med dig er det en helt anden sag."

"Nej, det er slet ikke nogen anden sag med mig!"

"Hvordan det?"

"Jo, fordi ... fordi du vel nok ... vil gifte dig med mig ... så er dit og mit liv jo kun ét."

Den blinde blev stående som forstenet. "Jeg? – gifte mig med dig? Det vil altså sige, at du vil ... blive min hustru?"

"Nå ja! Hvorfor ikke?" sagde hun hurtigt. "Hvor kan du spørge om det? Er det virkelig aldrig faldet dig ind? Det er da den naturligste sag af verden! Hvem ville du ellers gifte dig med?"

"Ja, naturligvis!" sagde han, idet han bukkede under for den egoisme, som er et særkende for alle vanføre.

Men han besindede sig i det samme.

"Hør nu, Velja," begyndte han, idet han tog hendes hånd. "Der blev nylig talt om, at inde i de store byer kan de unge piger lære alt muligt. For dig kunne der altså også åbne sig en større virkekreds ... Men jeg ..."

"Nå, hvad da?"

"Men jeg ... er blind!" sluttede han, ganske ulogisk.

Den unge pige vedblev smilende i den en gang anslåede tone: "Hvad har det at sige, at et menneske er blindt? Hvis en ung pige tilfældigvis elsker en blind mand, så gifter hun sig med ham. Sådan er det altid, og hvad andet skulle vi vel gøre?"

Han kunne ikke lade være at le, men sænkede hovedet, som han altid plejede, når han tænkte over et eller andet; det så ud, som om han lyttede til en indre stemme. Rundt om var alt stille, man hørte kun vandets uafladelige mumlen, snart sagte, hendøende, snart stærkere, ilende i bestandig vekslen, mens bladene hviskede i kirsebærtræets tætte krone. Ovre i huset var sangen forstummet; men i stedet for begyndte en nattergal at synge på den anden side vandet.

Denne stund forjog alle de skyer, der formørkede den blindes sind. Den følelse, der allerede i nogen tid havde dæmret i ham, men som han ikke selv havde været klar over, voksede sig nu stærk og fyldte hele hans væsen. Hvor kunne det dog være, at han ikke før havde mærket alt dette, at han ikke havde forstået det?

Han blev stående ubevægelig i nogen tid; så kastede han hovedet tilbage, strøg håret bort fra panden, greb den unge piges lille hånd og trykkede den fast i sin … og det bløde håndtryk, hun besvarede hans med, forekom ham nyt, besynderligt, helt anderledes end tidligere. Den mindste berøring af hendes fine fingre gik ham nu lige indtil sjælen. Det var ikke mere den gamle Eveline, hans legekammerat … jo, det var det for resten alligevel, og dog var hun tillige en ganske anden.

Han tænkte på, at hun nylig havde grædt, og pludselig følte han sig stærk og kraftig i sammenligning med hende. Hun græd, hun var jo en svag kvinde, der trængte til beskyttelse, og under indflydelse af disse tanker drog han hende ind til sig og strøg blidt med hånden hen over hendes silkebløde hår.

Al hans hjertekvide var som blæst bort, han havde ingen længsler eller ønsker mere; han kendte kun øjeblikket, det dejlige, vidunderlige nu.

Nattergalen, der just havde sunget sagte og prøvende, lod nu med et sine klare toner lyde gennem haven. Den unge pige fo'r pludselig op og trak undselig sin hånd ud af Peters.

"Lad nu det være godt, min elskede!" sagde hun og gjorde sig blidt løs af hans favntag.

Han holdt hende ikke tilbage, men idet han slap hende, drog han et dybt suk. Han kunne høre, at hun ordnede sit hår. Hans hjerte slog voldsomt, ikke mere i uro og smerte, men med regelmæssige, fulde slag. Han følte en ny, ubændig kraft strømme med blodet gennem sine årer. Og da Eveline lidt efter sagde i sin sædvanlige tone: "Kom, lad os nu gå tilbage til de fremmede," syntes hendes stemme ham så sød og yndig som aldrig tilforn.

Imidlertid havde hele selskabet forsamlet sig i dagligstuen; der manglede ikke andre end den blinde og Eveline. Onkel Maxim passiarede med sin gamle ven, og de unge sad tavse ved det åbne vindue. Over det lille selskab svævede der en underlig spændt forventning, der, skønt uklar og uden fast form, syntes at tyde på, at der ville ske et eller andet. Under samtalen kastede Maxim fra tid til anden forventningsfulde blikke hen imod døren, fru Popelski bestræbte sig, trods sin øjensynlige uro for at opfylde en elskværdig værtindes pligter, og hr. Popelski, der i årets løb var blevet noget trivelig, blundede i sin lænestol, mens han ventede på aftensmaden.

Da man endelig hørte fodtrin på terrassen, der førte fra haven op til dagligstuen, rettedes alle øjne derhen. I døråbningen så man først Evelines skikkelse, og bagved hende kom den blinde ganske sagte.

Eveline mærkede, at alle de tilstedeværendes blikke hvilede på hende, men det satte hende ikke i forlegenhed. Med sin sædvanlige afmålte gang gik hun igennem stuen, og kun et øjeblik, da hun mødte et hvast, forskende øjekast under Maxims buskede bryn, fortrak hendes læber sig til et næsten umærkeligt smil, og hendes øjne funklede som i spottende triumf. Onkel Maxim blev forvirret og svarede forkert på et spørgsmål, der rettedes til ham, og fru Popelskis blik syntes at ville bane sig vej til sønnens indre.

Den unge mand fulgte efter Eveline, tilsyneladende uden rigtig at vide, hvor han blev ført hen. Da hans blege, slanke skikkelse viste sig i døren, så man, at han tøvede, som om han var angst for at betræde det stærkt oplyste, af mennesker opfyldte værelse. Men det var kun et sekund, så trådte han hurtigt over tærsklen, gik adspredt og tankefuld hen til klaveret og åbnede det.

Det lod virkelig til, at han rent havde glemt, hvor han befandt sig og slet ikke tænkte på de fremmede mennesker i stuen; det var næsten instinktivt, at han søgte hen til det kære instrument for at skaffe sig luft for alle de følelser, der var ved at sprænge hans bryst.

Han rørte let ved tangenterne og slog et par hurtige akkorder an.

De lød som et spørgsmål til klaveret eller til hans egen stemning.

Så faldt han i tanker med hænderne på klaviaturet. Der var stille i stuen.

Natten stirrede ind ad de mørke vinduesåbninger, hvor af og til en grøn gren, belyst af lampen, tittede nysgerrigt ind.

Gæsterne, der ved de nu hendøde akkorder var forberedte på et musikstykke, og som følte sig grebet af den blindes sælsomme, begejstrede udtryk, sad og ventede.

Men Peter spillede ikke; med øjnene fæstede på loftet syntes han at lytte. Som viltre bølger fo'r de mest forskelligartede tanker gennem hans hoved; det ny liv, som endnu var ham så ukendt, greb ham og løftede ham, som flod og ebbe løfter en båd, der længe har ligget rolig på stranden. I hans ansigt stod der et forundret spørgsmål at læse, og en skygge af hans indre oprør syntes at glide hen over det. De blinde øjne stod vidtåbne, en sælsom ild tændtes og slukkedes atter i dem.

Et øjeblik kunne man tro, at de tanker, han så anspændt syntes at lytte til, ikke ville antage fast form. Men pludselig – skønt hans ansigt stadig udtrykte forundring over noget uventet, der syntes at have mødt ham – kom han til live; hans fingre fløj hen over tangenterne, og han gav sig, ligesom båret af ny, stærke følelser, hen i berusende, fuldtonende melodier.

Alt det, der drog forbi hans erindring, alle hans fortids sørgmodige stemninger, fik liv i toner. Naturen talte med stormens brusen, med skovens blide hvisken, med bølgernes sagte rislen, og iblandt var det, som man hørte klagende menneskerøster, der holdtes tilbage i det fjerne.

Alt dette smeltede sammen til den ene, gribende følelse, der bemægtiger sig os ved synet af naturen, og som så vanskeligt

lader sig beskrive eller udtrykke. Er det vrede? Er det kummer? Er det dyb smerte? … Hvorfor er det så opløftende? Er det glæde? … Hvorfor er det så vemodigt, så uendelig sørgeligt?

Alt dette fik klang under den blindes hænder, først svagt og famlende, som havde kunstneren svært ved at gøre sig til herre over de stærke indtryk og følelser, der voldsomt og oprørende stormede ind på ham og overvældede ham, så han næppe kunne holde dem fast.

Men efterhånden blev tonerne kraftigere og fik mere fasthed. Det var, som den spillende tog sig sammen og tvang sine følelser ind i en sammenhængende melodis form. Tilhørerne lyttede i spændt forventning, og Maxim kunne ikke fatte, hvorfra denne overflod af tanker og følelser kom, der strømmede ind på den blinde. Men før den brusende flod havde kunnet vokse sig stærk nok, faldt den atter pludselig tilbage i bristende smerte, som en bølge, der opløses i skum, og det hele svandt hen i en lang, hendøende tone som et fortvivlet spørgsmål.

Den blinde holdt et øjeblik op at spille. Bladenes hvisken var det eneste, man hørte. Den trolddom, der havde bundet tilhørerne, mens han spillede, og som havde båret dem langt ud over det beskedne værelses snævre vægge, hævedes. De sad igen i den lille stue, og natten stirrede atter ind ad vinduet med sine sorte øjne – indtil den blinde på ny tog sig sammen og anslog tangenterne.

Atter steg tonerne i styrke. Atter klang akkorderne først famlende, søgende, så fuldere, kraftigere … og nu bar de skiftende harmonier en gammel folkevise frem, snart fortællende om livets fryd og smerte, snart dvælende i gamle

minder, snart jublende i glade forhåbninger og kæk, utøjlet livslyst. Den blinde syntes at have fundet en færdig, fast form for sine tanker. Men også denne melodi døde hen i et uløst spørgsmåls vemodige klang, og for tredje gang holdt han op.

I sin tid havde han indøvet stykket efter noder. Mon han håbede nu at kunne bringe sin egen personlige følelse i overensstemmelse og samklang med komponistens værk?

For blinde er det en meget omstændelig sag at lære et musikstykke efter noder. På samme måde som bogstaverne i bøger for blinde er noderne stukket med ophøjet skrift, hvorved de forskellige toner bliver udtrykt ved særlige tegn, som alle står ved siden af hinanden som bogstaverne i en bog. Vil man angive, at flere toner skal forenes til en akkord, sætter man udråbstegn imellem dem. På den måde tvinges den blinde til at lære alle kompositionerne udenad, og gælder det klavermusik, må hver hånd indøves for sig. Det er, som sagt, et svært og vidtløftigt arbejde. Men Peter havde fundet behag i dets enkeltheder, og dette hjalp ham let over alle vanskelighederne. Først studerede han de enkelte akkorder og lærte dem udenad i rækkefølge, og derpå prøvede han dem på klaveret. Når han så hørte, hvorledes der ud af alle disse tegn dannedes melodier og harmonier, skaffede det ham en sådan nydelse, at selv indstuderingens tørre arbejde fik noget tiltrækkende for ham.

Disse indgående studier udviklede i høj grad hans musikalske evner, hans fantasier begyndte at forme sig klarere, og i alt, hvad han spillede, sporede man en stærkt personlig karakter. Det blev de gamle, kendte toner, som fra første færd havde vakt hans musikalske følelse, og som moderen havde

måttet ty til for at vinde sit barns hjerte, de hjemlige folkevisers simple melodier, som det lykkedes ham for første gang at udtrykke sine egne følelser med.

Da han, atter dybt bevæget, begyndte på den gamle folkevise, havde de første akkorder så lys og levende og tillige så ejendommelig en klang, at tilhørerne med forundring så på ham. Men få øjeblikke efter havde den tidligere, vemodige fortryllelse igen betaget dem alle. Kun Stavrutchenkos ældste søn, som selv var musiker, hørte efter med kritisk mine, mens han forsøgte at analysere den blindes ejendommelige spillemåde.

De unge mennesker lyttede med strålende og blussende kinder, og i deres hjerner fødtes lyse tanker om fremtid og lykke. Selv i den gamle skeptiker Stavrutchenkos blik flammede begejstring. I begyndelsen havde han forholdt sig temmelig ligegyldig og hørt efter mere af høflighed end af interesse, han ildnedes mer og mer, og til sidst kunne han ikke tøjle sin glæde og begejstring; han puffede til sin gamle ven Maxim og hviskede: "Det var som pokker! Det kan man da kalde musik ... Det er jo ligefrem storartet!"

Og mens klangen stadig blev stærkere og mere fyldig, lod den gamle alle sine minder passere revue. Han tænkte sikkert på sin fjerne ungdomstid, de gamle øjne blev store og klare, blodet steg ham til hovedet, og han kunne ikke sidde stille. Han var nær ved, for yderligere at udtrykke sin glæde, at slå et slag i bordet, men heldigvis besindede han sig og nøjedes med at bearbejde sin store moustache, mens han kastede et hurtigt, hvast blik på sine to drenge. "De karle tror allerede, at de kan sætte os gamle ud af spillet," hviskede han ophidset til Maxim,

"men den går ikke. Men du og jeg, kære broder, vi har også en gang været unge og med på noderne. Og for resten er vi da endnu ikke helt gået bag af dansen ... vel?"

Anna Michailovna så forskende på Eveline. Hun havde lagt sit håndarbejde i skødet, og hendes blå øjne hang henrykt ved den spillende. Hun tolkede disse toner på sin vis. Til hende talte de om vandets plasken i den lille bæk og om kirsebærtræets sagte hvisken i den mørke allé.

Men i den blindes ansigt kunne man ikke spore noget af den henrykkelse, som havde grebet tilhørerne. Heller ikke det stykke, han sidst havde spillet, tilfredsstillede ham. De sidste akkorder var atter et vemodigt spørgsmål, og da Anna bekymret så på sin søn, havde hans ansigt det samme kendte udtryk som hin forårsmorgen for mange år tilbage, da drengen, overvældet af alle de indtryk, der strømmede ind på ham, faldt afmægtig om i græsset. Men det fortog sig, da selskabet et øjeblik efter begyndte en livlig og højrøstet samtale, og den gamle Stavrutchenko heftigt bevæget sluttede den blinde musiker i sine arme.

"Du spiller ved Gud i Himlen godt. Det er efter min smag; ægte ukrainsk musik; det er dejligt."

De unge mennesker trykkede bevæget hans hånd, og studenten spåede ham en glimrende kunstnerbane.

"Ja, han har ret," bekræftede den ældre broder. "De har på en vidunderlig måde gjort folkevisens sande karakter til Deres egen, De må helt og holdent have levet Dem ind i denne musik for at kunne beherske den så fuldstændigt. Men sig mig, hvad var det, De sidst spillede?"

Peter nævnede titlen på et italiensk stykke.

"Jeg syntes nok, jeg skulle kende det, men jeg var ikke sikker i min sag. De har en egen måde at foredrage det på. Mange ville måske kunne spille det bedre end De … men næppe så karakteristisk."

"Hvorfor mener du egentlig, at en anden måske kunne spille det bedre?" spurgte broderen.

"Jo, jeg har nemlig hørt det spille efter originaludgaven. Men det, vi nu hørte, er som en oversættelse fra italiensk til ukrainsk."

Peter lyttede opmærksomt til denne samtale. For første gang dannede han midtpunktet for underholdningen i denne kreds, og det hævede hans selvbevidsthed; han begyndte at føle sin kraft. Han formåede altså også at præstere noget i verden. Han blev siddende foran instrumentet og støttede hånden på nodepulten.

Mens samtalen mellem de andre var i fuld gang, følte han pludselig Evelines lille hånd liste sig ind i hans, mens hun hviskede: "Har du hørt det? Også du skal finde dit arbejdsfelt. Å, gid du dog kunne se, hvad du med dit spil kan få ud af menneskene!"

Han rettede sig og smilede lykkeligt.

Kun Anna havde lagt mærke til denne lille scene, der fik hendes ansigt til at blusse som ved de første elskovskys.

Men Peter sad igen bleg og uinteresseret og søgte at blive herre over de ny tanker og lyse håb, som glæden og beundringen over hans spil havde vakt hos ham. Hvem ved! Måske følte han også, at der endnu ville trække uvejr op over hans livshorisont.

6. kapitel

Den næste morgen vågnede Peter tidligt. Der var stille i værelset, og heller ikke i huset var dagens travle virksomhed begyndt. Gennem vinduet, som havde stået åbent hele natten, bølgede den friske morgenluft. Han tænkte ikke på den foregående dags hændelser; for en ny, hidtil ukendt følelse opfyldte ham.

Han lå en tid og lyttede til fuglenes kvidren, mens han søgte at komme til klarhed over de sælsomme følelser og tanker, som dukkede op i ham.

"Hvad kan der have været i vejen med mig i går?" tænkte han. Men pludselig erindrede han, hvad Eveline havde sagt til ham om aftenen ved den gamle mølle: "Er det virkelig aldrig faldet dig ind? Det er dog den simpleste sag af verden."

Ja, underligt var det, at han endnu ikke for alvor havde tænkt over sit forhold til Eveline. Hendes nærværelse var ham ikke alene behagelig, men han følte ligefrem trang til at have hende om sig. Men ubevidst havde denne trang hidtil været ham som luften man indånder, men dog ikke mærker. Som en sten, der kastes i et spejlblankt vand, var Evelines jævne ord faldet i hans milde, rolige sjæl og havde bragt den i bevægelse.

Alt, hvad der var sket den foregående dag, mindedes han nu indtil de mindste enkeltheder, og stadig lød det med Evelines søde stemme: "Er det virkelig aldrig faldet dig ind?"

Han sprang op, klædte sig hurtigt på og skyndte sig ad den duggede havesti hen til den gamle mølle. Alt var som i går, men

strålende belyst af den stigende, rødmende morgensol. Aldrig havde han "følt" lyset så klart som netop nu. Den vågnende dags smilende stråler og den kølige morgenfriskheds fugtige duft gennemtrængte hans fine nervesystem og lod ham føle et hidtil ukendt velvære.

På godset levede alt op på ny. Alt blev lysere og livligere. Anna Michailovna var som forynget, og onkel Maxim spøgte oftere end hidtil; dog kunne man af og til høre en svag brummen, mens han dampede på sin pibe. Han snakkede om, at mange mener, livet kun er en roman, der absolut skal ende med ægteskab, og at der er mange ting, som de fleste mennesker ville have godt af at tænke lidt mere på. Peter Popelski var ved sådanne lejligheder altid enig med onkel Maxim. De unge smilede og lagde planer for fremtiden, og Peters musikalske uddannelse nærmede sig sin fuldendelse.

En efterårsdag, da alt markarbejdet var til ende, kørte hele familien Popelski hen til Stavrutchenkos gods. Popelskis var ikke vant til at tage så langt bort fra deres ejendom, og Peter, der aldrig kom udenfor sin egen landsby og de omliggende marker, som han kendte ud og ind, følte sig usikker og mere trykket af sin blindhed i de fremmede omgivelser, og blev af den grund lidt pirrelig og urolig. Dog havde han med glæde modtaget denne indbydelse; for fra den aften, han for første gang følte sig sikker på besiddelse af et talent, som ville vokse og udfolde sig, fik han mere mod og stærkere vilje til at gennembryde det mørke, som omgav ham.

Der var ret livligt på det fremmede gods, og Peter følte sig friere i den unge kreds. Han hørte med stor opmærksomhed den ældre Stavrutchenkos rutinerede musik, og hans fortællinger fra hovedstadens koncertliv interesserede ham også meget. Men når hans unge vært udbrød i begejstrede lovtaler over hans eget musikalske talent, så blussede Peter af glæde og stolthed. Han gemte sig ikke længere i afsides kroge, men blandede sig som en jævnbyrdig, skønt noget tilbageholden, i samtalerne. Også Evelines kulde og tilbageholdenhed forsvandt fuldstændig. Hun var munter og utvungen og henrev alle ved sin ynde og naturlighed.

En lys og mild efterårsdag besøgte Stavrutchenko med deres gæster et gammelt bekendt kloster, der lå nogle mil fra godset. Maxim og damerne kørte i en bred, gammeldags kalechevogn, mens Peter og de andre herrer red. Den blinde red jævnt og sikkert, idet han lyttede til de andre hestes hovslag og vognens rullen. Når man så hans fri, kække holdning, skulle man ikke tro, at det var en blind rytter.

Solen var allerede gået ned, da det lille selskab nåede klosteret. Som man plejede, nærmede de sig først den lukkede port, der førte op til klokketårnet, hvorfra der var den herligste udsigt ud over egnen. Onkel Maxim, der på grund af sit dårlige ben havde vanskeligt ved at gå op ad trappen, blev stående nedenunder. En ung, mager munk stod ved den lukkede dør og holdt den ene hånd på låsen. Nogle forskræmte børn stod i nærheden af ham. Det var tydeligt, at der netop havde været et lille sammenstød mellem disse børn og munken. Hans vrede holdning og den måde, han holdt på låsen på, tydede på, at han stod der for at bortjage børnene, der lurede på den første

lejlighed til at smutte ind i tårnet. Hans ansigt var blegt og ophidset, med røde pletter på kinderne, men øjnene var påfaldende stillestående.

Anna Michailovna, der straks lagde mærke til hans udtryk og de besynderlige øjne, greb nervøst Evelines hånd.

"Det er en blind," hviskede den unge pige forskrækket.

"Stille," svarede Anna. "Det er ikke alene det ... Kan du se?"

"Ja."

Der var en påfaldende lighed mellem Peters og denne munks ansigt. Der var den samme nervøse bleghed, de samme klare, men ubevægelige pupiller og de samme urolige bevægelser af øjenbrynene, men munkens træk var grovere, hele hans skikkelse var mere klodset og dog lignede de hinanden. Pludselig fik munken et hosteanfald og pressede hånden mod det indfaldne bryst. Anna Michailovna så på ham med opspilede øjne, som var han et genfærd.

Da hans hosteanfald var overstået, åbnede han døren, og spurgte med en noget hæs stemme:

"Er børnene borte – de forbandede unger?"

Han havde nemlig hørt børnene bevæge sig.

Mens selskabet gik gennem døren, sagde han med indsmigrende stemme:

"Giv en lille skærv til klokkeren ... Gå forsigtigt, det er mørkt."

Alle var nået op i tårnet undtagen Anna, der havde vanskeligt ved at stige op ad de stejle trapper.

"Onkel, må vi ikke, lille onkel – å, må vi ikke nok, kære, lille onkel?" råbte nogle børnestemmer.

Klokkeren løb vredt til døren og slog rasende på den med sin knyttede hånd.

"Væk herfra, I forbandede unger – gid lynet må ramme jer!" skreg han hæst og var lige ved at tabe vejret af vrede.

"Uf, sikken en blind djævel!" råbte børnene så og skyndte sig bort på deres bare ben.

Klokkeren åndede tungt. "Å, de nederdrægtige unger! Å Gud, du min skaber! Hvorfor har du så fuldstændig forladt mig?" udbrød han derpå med forandret stemme, der var præget af et lidende menneskes fortvivlelse.

"Hvem er det? Hvem er det, her er?" spurgte han strengt, da han stødte på Anna Michailovna, der langsomt og forskræmt gik op ad trappen.

"Nå, gå kun. Det gør ingenting," tilføjede han blidere. "Vent lidt, støt Dem blot til mig. Vil De ikke give klokkeren en lille skærv?" spurgte han med den samme ubehagelige, indsmigrende stemme som tidligere.

Anna Michailovna åbnede sin pengepung og rakte ham i mørket en seddel. Han tog den hurtigt, og ved det svage lygtelys så hun ham lægge sedlen på kinden og beføle den med fingeren, og det blege ansigt, som lignede hendes søns, fik pludselig et udtryk af naiv og begærlig glæde.

"Tak skal De have, mange tusind tak. Jeg troede først, at De gjorde nar ad mig – der er jo så mange, som finder fornøjelse i at gøre nar ad en blind."

Anna Michailovnas ansigt var vædet af tårer, men hun borttørrede dem hurtigt og fulgte munken. Da hun kom op i tårnet, stod de unge mennesker og betragtede nogle indskrifter på væggen, som i tidens løb næsten var blevet ulæselige.

"Følgen af at begynde stort er ofte at ende småt," læste studenten med møje. "Det er ikke så tosset endda," tilføjede han

spøgende.

"I kan jo opfatte det, som det passer jer bedst," sagde klokkeren strengt, idet han vendte de stillestående øjne imod ham. "Under denne sætning står der et godt vers; det kan I ikke have skade af at læse."

"Hvor? Jeg kan ikke se noget vers."

"Nå, I siger nej; men jeg siger, at det er der. Der er mange ting, som I seende ikke kan få øje på."

Han bøjede sig ned, og efter at han i halvmørket havde famlet lidt med hånden på væggen, sagde han:

"Her er det. Det er et dejligt vers, men I kan vist ikke læse det uden lygte."

Peter nærmede sig, og efter at han med fingeren havde søgt lidt på det sted, som klokkeren netop havde peget på, læste han højt:

"Husk dødens time,
husk dens kalden,
husk afskeden med livet,
husk evigheden ..."

"Det kan der være noget i," sagde studenten, som prøvede på at spøge, men det lykkedes ham kun dårligt.

"Det falder nok ikke i Deres smag," sagde klokkeren. "Ja, De er selvfølgelig ung endnu, men hvem ved, dødens time kan jo komme uventet – man ved aldrig, hvad der kan ske."

Der indtrådte en ny tavshed.

Som følge af en gensidig uforklarlig trang nærmede de to blinde sig instinktivt hinanden, og ligheden mellem Peter og munken blev pludselig åbenbar for de andre. Klokkeren, hvis træk var temmelig grove og markerede, var noget ældre end

Peter. Han var blond, havde bøjet næse og tynde læber. En stor munkekappe faldt i dybe folder over den magre skikkelse. Men i bevægelserne af de nervøst sammenpressede læber, i de stadige, urolige trækninger af øjenbrynene lå denne forunderlige lighed, som næsten kunne kaldes slægtslighed. Man træffer ofte det samme hos pukkelryggede mennesker, hvor ligheden kan være så stærk, at de kunne antages for brødre.

Peters ansigt var temmelig roligt, med et udtryk af vemod, som han havde gjort sig fortrolig med, men klokkerens ansigt bar snarere præg af bitterhed og ikke så sjældent af ondskab. For øvrigt syntes han efterhånden at falde til ro. Vindens milde luftning glattede rynkerne på hans pande, og øjenbrynenes trækninger tabte sig mer og mer.

Pludselig gav det et sæt i dem begge. Det var, som de i det fjerne hørte nogle lyde, som ikke kunne opfattes af andre.

"Det ringer," sagde Peter.

"Det er i Egor, 15 mil herfra," forklarede klokkeren. "Der bliver altid ringet en halv time tidligere til aftengudstjenesten end hos os. Kan De høre det? Jeg kan godt høre det, men det kan de andre ikke. Her er godt at være," vedblev han tankefuldt, "især på helligdagene. Har De hørt mig ringe?"

I spørgsmålet lå en naiv stolthed.

"De skulle komme og høre, hvorledes fader Pamfili ringer. Kender De ham? Han har alene for min skyld forskrevet disse to klokker."

Han fjernede sig fra den væg, han støttede sig til, og strøg kærligt med hånden henover to mindre, temmelig nye klokker.

"Dejlige toner! Det er, som de synger den herligste sang – især i påsken."

Han greb klokkerebet, satte begge klokkerne i gang og fremkaldte melodiske, vibrerende toner, mens hans ansigt opklaredes af en barnlig glæde, som dog øjensynlig var blandet med smerte.

"Ja, klokkerne har han forskrevet til mig," sagde han sukkende, "men en ny pels kan han ikke give mig; han er så gerrig. Og koldt er her i tårnet – navnlig om efteråret er her ligefrem hundekoldt."

Han holdt inde, og lyttede efter noget. Lidt efter sagde han:

"Den halte herre kalder på herskabet. Det er på tide, at I går."

"Ja, lad os gå," sagde Eveline, der hidtil som forhekset havde stået og betragtet klokkeren.

De unge mennesker nærmede sig udgangen, mens klokkeren blev stående deroppe. Peter, som gik bag efter moderen, standsede pludselig.

"Gå, moder," sagde han næsten bydende. "Jeg skal straks komme."

Der hørtes ingen skridt mere, og kun Eveline, som havde ladet Anna Michailovna gå forbi sig, blev stående ubevægelig lænet op ad væggen.

Begge de blinde, som nu troede, de var alene, blev stående nogle sekunder og lyttede.

Så spurgte klokkeren pludselig: "Er her nogen?"

"Ja, en blind. Er du også blind?"

"Ja, jeg er."

"Er det længe siden, du mistede synet?" spurgte Peter.

"Jeg er født sådan," svarede munken. "Her er en klokker til, han hedder Roman, og det er kun syv år siden, han blev blind. Kan du skelne mellem dag og nat?"

"Ja, jeg kan."

"Det kan jeg også, men Roman kan ikke, og dog har han det bedre."

"Hvorledes?" spurgte Peter interesseret.

"Kan du ikke forstå det? Han har set lyset, han kan huske sin moder. Om natten besøger hun ham i drømme; kun ser han hende stadig ung, skønt hun nu er blevet lidt ældre. Og du, ser du noget i drømme?"

"Nej," svarede Peter dæmpet.

Han stod mørk og tavs. Hans ansigt havde et bedrøvet udtryk.

Tavsheden blev lidt efter afbrudt af munkens bitre stemme.

"Ak Herre, du min skaber! Hvor mange gange kommer man ikke til at synde og bede. Hellige Guds moder – forund mig blot en eneste gang i drømme at se ind i den verden, jeg lever i ..."

Ved disse ord gik der nogle krampagtige trækninger over klokkerens ansigt, og kan vedblev i den forrige, bitre tone:

"Men nej, ikke engang dette er os forundt. Kommer der noget, der blot ligner en drøm, noget, der lige begynder at dæmre, så er det straks glemt, når man vågner ..."

Han standsede pludselig og lyttede. Han blev bleg, og et ondt udtryk fordrejede alle hans ansigtstræk.

"De infame unger er alligevel sluppet ind," sagde han bittert.

Der hørtes virkelig børnestemmer ude fra indgangen, og snart så Eveline en del barbenede børn stå på det øverste trin, der førte ind til tårnet. Et øjeblik stod de stille, men snart

begyndte de en efter en at liste sig forbi den blinde klokker, som fægtede med armene i luften i håb om at ramme en eller anden af dem.

Pludselig viste en ny person sig i gangen. Det var klokkeren Roman. Hans ansigt var bredt og koparret, men meget godmodigt. De lukkede øjenlåg skjulte de dybtliggende øjne, og på læberne spillede et venligt smil. Han gik forbi Eveline, der stod tæt op ad væggen, og derefter forbi den blinde munk, der kom til at ramme ham i nakken med den ene arm, mens han slog ud efter børnene.

"Broder," råbte Roman med en behagelig, fyldig stemme. "Egorij! Er du nu igen på krigsfod med børnene?"

"Hvorfor har du sluppet de forbandede unger ind?" spurgte Egorij vredt.

"Å, lad dem dog være," svarede Roman godmodigt. "Du har forskrækket de små. Halløj – hvor er I henne, børn?"

Børnene gemte sig i krogene med skælmske miner, men dog lidt forskrækkede.

Eveline var begyndt at liste lydløst ned ad trappen. Bag ved sig hørte hun Peters og munkens skridt, og oppe fra tårnet børnenes glade stemmer.

I det øjeblik, selskabet forlod klosteret, lød de første klokkeslag fra tårnet. Det var Roman, som ringede til aftengudstjeneste.

Solen var fuldstændig forsvundet. Kalechevognen rullede forbi de sortegrå marker fulgt af den regelmæssige, melankolske klokkeringen, som efterhånden døde hen i den skumrende aften.

Ingen talte på hjemturen.

Om aftenen holdt Peter sig borte fra de andre. Han sad i en mørk krog i haven uden så meget som at svare på Evelines eller nogen andens kalden, og han listede sig først ind, da alle var gået til ro.

Familien Popelski blev endnu nogle dage på Stavrutchenkos gods. Man skulle tro, det var en fælles aftale, at ingen måtte berøre episoden fra klosteret, eller at denne udflugt var gået fuldstændig i glemmebogen. Men øjensynligt havde den gjort et dybt indtryk på Peter. Hver gang, han var alene, eller når ingen samtale adspredte ham, faldt han i dybe tanker, og hans ansigt fik det bitre udtryk, som alle hans pårørende kendte så godt; kun forekom det dem denne gang mere barskt end ellers, og mindede dem om den blinde klokker.

"Hør Anna," sagde Maxim nogen tid efter til sin søster, "har du nogen anelse om, hvad der er foregået under vor sidste udflugt? Jeg synes, Peter er blevet så forandret, lige siden den dag."

"Ja vist. Jeg tænker, det er mødet med den blinde munk, der er årsag til det," svarede Anna Michailovna med et suk.

"Med hvilken blind munk?" spurgte Maxim forundret.

"Med ham – oppe i klokketårnet."

Maxim stødte vredt sin krykke i gulvet. "Det er dog også en forbandelse at være uden ben! Du glemmer, at jeg ikke kunne kravle op i tårnet, og af kvinderne kan man aldrig få ordentlig besked. Eveline, prøv du i det mindste på at forklare mig, hvad der gik for sig deroppe."

"Der er en blind klokker," svarede den unge pige dæmpet, – "og han ..."

Hun standsede. Anna Michailovna holdt hænderne for sit tårevædede ansigt.

"Og han," vedblev Eveline igen, "ligner Peter meget."

"Det har I ikke fortalt mig før! Nå, og hvad så? Det kan dog ikke sætte jer alle i en sådan mørk stemning," tilføjede han med et let anstrøg af bebrejdelse.

"Ak, det er så skrækkeligt," svarede Anna sagte.

"Hvad skrækkeligt finder du i det? Er det dét, at munken ligner din søn?"

Et betydningsfuldt blik fra Eveline fik pludselig den gamle mand til at tie. Lidt efter forlod Anna Michailovna værelset, og Eveline blev tilbage med sit håndarbejde hos Maxim.

"Du har ikke fortalt mig alt," sagde han efter et øjebliks tavshed.

"Da de andre gik, blev Peter alene tilbage hos munken. Og jeg – jeg blev også ..."

"For at lytte?" spurgte den gamle pædagog instinktivt.

"Jeg kunne ikke – gå –" svarede Eveline dæmpet. "De talte sammen ..."

"Som lidelsesfæller?"

"Ja, som blinde – munken spurgte Peter, om han kunne se sin moder i drømme. Peter sagde nej, og munken fortalte ham da, at det kunne han heller ikke, men hans kollega Roman kunne se sin moder i drømme ..."

"Og hvad så?"

Eveline faldt et øjeblik i tanker, og så på den gamle med sine klare, blå øjne, som udtrykte hendes kamp og lidelse, og hun sagde:

"Denne Roman er god og rolig. Hans ansigt er bedrøvet, men han ser ikke ond ud – han er ikke blindfødt – men den anden – å, han lider så forfærdeligt!"

"Må jeg bede dig tale lige ud af posen," sagde Maxim utålmodigt. "Mener du, at den anden er bitter?"

"Ja, han vil prygle børnene, og han forbandede dem. Derimod holder de meget af Roman."

"Hm! Han er ond og ligner Peter – jeg forstår det," sagde Maxim tankefuldt.

Eveline tav atter, og så sagde hun lidt efter, som om det kostede hende stor overvindelse at få ordene frem:

"Deres træk er helt forskellige. Men udtrykket jeg syntes i begyndelsen, at Peters træk mere lignede Romans, men nu forekommer det mig, at de mer og mer ligner den andens. Desuden er jeg bange ..."

"Hvad er du bange for, min pige? Kom hen til mig," sagde Maxim med usædvanlig ømhed i stemmen.

Eveline kunne ikke modstå de kærlige ord. Hun gik hen til ham med tårefyldte øjne, og han strøg hendes silkebløde hår med sin store hånd, mens han sagde:

"Hvad tænker du så? Sig mig det. Jeg ser, at du har dine egne tanker om den sag."

"Jeg tænker, at – han nu mener, at – alle blindfødte er onde. Og han bilder sig ind, at også han ..."

"Nå, således at forstå," sagde Maxim, idet han pludselig tog sin hånd bort fra Evelines hår. "Giv mig min pibe – den ligger henne i vindueskarmen."

Snart efter svævede en tæt røgsky over Maxims hoved.

"Hm – ja – kedeligt," mumlede han ved sig selv. "Jeg har dog taget fejl. Anna har altså haft ret. Man kan også lide og længes efter det, man aldrig har kendt. Det var et uheldigt møde ..."

Lidt efter var Maxims skikkelse næsten fuldstændig indhyllet i røgskyer, mens hans firkantede hoved efterhånden fyldtes af ny tanker og ny planer.

Vinteren var kommet. Den tætte sne bredte sit hvide tæppe ud over veje og marker. I den store kamin knitrede ilden, og enhver, der kom udefra, medbragte et pust af sne og frisk luft, så Peter fornam denne første vinterdags sarte poesi. Da han vågnede om morgenen, følte han et usædvanligt livsmod strømme igennem sine årer, han kunne på lyden af de menneskers skridt, som gik ude i gården, mærke vinterens klingre "kulde", den lå i alle lyde derudefra. Og når han med Joachim kørte ud på marken, lyttede han begejstret til slædens knitren i sneen og de mange andre sprøde klange.

Men denne gang indvirkede den første "hvide dag" med stærkt vemod på Peter. Iført sine lange vandstøvler gik han tidligt om morgenen ud i den bløde sne på vej til møllen.

Der var stille i haven. Kun lød nu og da et krageskrig, øksehug eller den svage støj af kviste, der knækkede under sneens vægt. Den frosne jord lå dækket af det hvide snetæppe.

Efterhånden følte Peter sig sørgmodig stemt. Den dunkle følelse, som allerede den lykkelige aften for nogen tid siden havde bemægtiget sig ham og opfyldt ham med en uforklarlig uro og utilfredshed, voksede og optog plads i hans hjerte, hvor der før kun havde været glæde og lykke.

Eveline var for en tid, med sine forældre, rejst på besøg hos den gamle grevinde Potzki.

Peter stod ene ved møllen. Han anstrengte sig for at samle sine spredte følelser til et hele, og han spurgte sig selv, om han mærkede hendes fraværelse. Ja, han gjorde, men han måtte også tilstå, at hendes nærværelse ingenlunde bragte ham lykke, men tværtimod voldte ham en uforklarlig smerte, som han nu ikke følte noget til. Denne følelse dukkede så uventet op i hans sjæl, som en lille sky pludselig kan svæve frem på en klar, blå himmel. Og som skyen kan brede sig og til sidst dække hele horisonten, således voksede denne ny følelse, så den til tider syntes at beherske hele hans stemning.

Når han atter og atter tænkte på hendes ord, og træk for træk genkaldte sig hin aften, da han lagde sin hånd på hendes silkebløde hår og syntes at høre hendes hjertes slag ved sit uroligt bevægede bryst, formørkedes hans drømme af et usynligt væsen, i hvis luftige nærværelse de salige billeder blegnede. Forgæves gik han ned til møllen for igen at fremmane den lykkelige stund – hendes ord, hendes stemme, hendes bevægelser – han formåede ikke at samle det i en harmonisk helhed.

Hendes stemmes søde klang tabte sig, erindringen om hin vidunderlige aften blegnede, en øde tomhed trådte i stedet, men ud fra denne afgrund steg en tanke, et stærkt ønske, som efterhånden opfyldte hele hans sjæl: han ville se hende.

Den magt, som havde vækket de slumrende kræfter i hans unge sjæl, fødte også denne ubetvingelige længsel i ham. Han elskede hende, og han ville se hende.

Peter blev urolig og nervøs, men af og til, når han tænkte på hint lykkelige øjeblik, kom der atter liv i ham, og hans misfornøjede træk opklaredes. Men det varede kun få øjeblikke, og efterhånden antog også disse lyse stemninger en urolig karakter. Det var, som han frygtede for, at de ville forsvinde og aldrig mere vende tilbage. Lunefuld ømhed og uberegnelig ophidselse vekslede med dyb græmmelse og kold ligegyldighed. Endelig bekræftedes også moderens frygtelige anelse: han blev igen hjemsøgt af drengeårenes urolige drømme.

En morgen trådte Anna Michailovna ind i sin søns værelse. Han sov endnu, men hans søvn forekom hende underlig urolig. Ansigtet var blegt og smerteligt fortrukket, og bag de let åbnede øjenlåg kunne man skimte de mørke øjne.

Moderen betragtede ham opmærksomt. Hun søgte at finde årsagen til hans mærkelige uro, men så kun, hvorledes ophidselsen syntes at vokse og anstrenge ham.

Pludselig gik der en næppe mærkbar bevægelse over sengen. En solstråle faldt på væggen tæt ved den sovendes hoved og gled langsomt tværs over hans ansigt. Den berørte hans kind, og nåede lidt efter til de halvt åbne øjne, men i samme forhold som solstrålen nærmede sig, syntes hans ophidselse at tiltage.

Anna Michailovna stod ganske stille, og kunne ikke tage blikket fra den lyse stråle, som langsomt bevægede sig hen over hendes søn, hvis ansigt stadig blev blegere og mere smerteligt fortrukket. Det gyldne skær faldt over hans hår og pande. Med en instinktiv bevægelse ville moderen nærme sig for at beskytte ham mod det stærke lys, men hendes fødder ville ikke lystre. Imidlertid åbnede han øjnene mer og mer, og solstrålen begyndte at funkle i de sorte, ubevægelige pupiller. Han løftede

hovedet fra puden og vendte langsomt ansigtet imod lyset. Halvt som gråd, halvt som smil trak det om hans læber, og alle hans træk syntes stivnede i stærk ophidselse.

Moderen tog sig endelig sammen, trådte hen til sengen og lagde hånden på sønnens hoved. Han vågnede og fo'r op.

"Er det dig, moder?" spurgte han.

"Ja, min dreng."

Han rettede sig, men syntes ikke rigtig at kunne besinde sig; da der var gået en lille stund, sagde han:

"Moder, jeg har igen 'set' i drømme; det hænder af og til – men bagefter kan jeg ikke huske det mindste."

Der var atter gået over et år, i hvilket den unge mands store finfølelse og skarpe høreevne havde nået en forbavsende udvikling. Med hele sin organisme syntes han at kunne "føle" lyset, hvilket man endog kunne iagttage om hatten. Han skelnede endog sikkert mellem de månelyse og de mørke nætter, og ofte, når de andre for længst var gået til ro, sad han endnu ude i haven og hengav sig til det blide lys' magiske fortryllelse, mens han med opløftet ansigt fulgte månens langsomme gliden over himmelhvælvingen.

Med månelysets aftagen slappedes hans spændte træk, og han rejste sig og gik til ro.

Det er vanskeligt at sige, hvad han tænkte på i disse lange nætter. Han var i den alder, i hvilken livsgåden synes at løses under lyst og kvaler; enhver har i større eller mindre grad gennemlevet den mærkelige tilstand, denne sjælekrise, under hvilken det unge menneske, som er ved at blive mand, begynder at stille sig de evige spørgsmål om det mystiske i tilværelsen.

Denne periode danner i visse retninger et "dødt punkt", og lykkelige er de, som den friske livskraft uden alt for hårde kampe fører over dette farlige skær! – For Peter måtte denne sjælelige krise blive endnu mere vanskelig. Til spørgsmålet: "Hvorfor lever vi?" kom hos ham endnu et andet: "Hvorfor findes der blinde i verden?" Og i disse kummerfulde, mørke grublerier blandede sig det næsten fysiske tryk af en mægtig og utilfredsstillet indre drift. Også denne lidelse afspejlede sig i hans væsen. Han trak sig mer og mer tilbage fra sine omgivelser, og i sådanne øjeblikke vovede ikke engang Eveline at tiltale ham.

"Du tror, at jeg elsker dig?" sagde han en gang uden indledning.

"Jeg tror det ikke, jeg ved det, min ven," svarede den unge pige.

"Men jeg ved det ikke," sagde han gnavent, "jeg ved det virkelig ikke. Tidligere ja, da var jeg overbevist om, at jeg elskede dig over alt i verden; men nu? – Nej, jeg ved det ikke. Du skulle ikke bryde dig om mig, Eveline! Du gjorde bedre i at holde dig til dem, som kan byde dig en gladere tilværelse."

"Hvorfor plager du mig sådan?" udbrød hun med et suk.

"Plager dig?" gentog han, og hans ansigt fik et udtryk af sygelig egenkærlighed. "Vel, så plager jeg dig – men så vil jeg på den måde plage dig hele livet igennem. Jeg kan ikke andet. Lad mig derfor fare! Du ser jo, at jeg kun bringer smerte, selv der hvor jeg helst ville give kærlighed ..."

"Men jeg vil se, jeg *vil!*" vedblev han, da han var blevet roligere. "Jeg vil se! og jeg kan ikke bekæmpe dette ønske. Ak, om jeg blot en eneste gang, kun i det mindste i drømme, kunne

se himmel og jord og den klare sol, og jeg i erindringen kunne beholde, hvad jeg havde set! Hvis jeg på denne måde kunne se min fader og moder, onkel Maxim og dig, så ville jeg være tilfreds, og ikke plage nogen med mine ønsker."

Hårdnakket holdt han fast ved denne tanke. Når han var ene, tog han de mest forskellige ting i hånden, befølte dem med spændt opmærksomhed, og anstrengte sig for at tænke sig til deres mulige udseende. Til en vis grad lykkedes det ham undertiden på denne måde at opdage forskellen mellem enkelte brogede farver. Han kunne skelne mellem lyst og mørkt, fordi de lyse stråler, som ad utilgængelige veje syntes at trænge ind i hans bevidsthed, i højere grad fremkaldte hans ubetvingelige ønske om at kunne se.

En dag, da Maxim kom ind i dagligstuen, sad Eveline og Peter derinde. Den unge pige syntes forlegen og den blindes ansigt var mørkt og havde et smerteligt udtryk, som det ofte havde haft i den sidste tid. Det syntes, som om han stadig søgte at finde ny sider af sine lidelser for dermed at pine sig selv og andre.

"Han har lige spurgt mig, hvad udtrykket 'en rød klang' betyder, og jeg kan ikke gøre ham det begribeligt," sagde den unge pige til Maxim.

"Hvad drejer det sig om?" spurgte Maxim henvendt til Peter.

"Ikke om noget bestemt. Men når der også ved lydtonerne findes farver, og jeg ikke kan se eller begribe disse, så beviser det, at heller ikke lyden er fuldstændig tilgængelig for mig."

"Det er noget snak," mumlede Maxim ærgerlig. "Du ved jo godt, at det ikke forholder sig således, og at du tværtimod er i

stand til at føle lydbølgerne finere end vi andre."

"Men hvad betyder da dette udtryk? Der må dog være nogen mening i det."

Maxim tænkte sig om.

"Det er ganske simpelt," sagde han så. "Da både lyd og farve har sin årsag i svingninger, så må der naturligvis være en vis forbindelse mellem dem; de må have fælles egenskaber."

"Hvad er det for egenskaber?" spurgte Peter ivrigt. "En 'rød' klang – hvad vil det da sige?"

Maxim grundede igen et øjeblik. Han tænkte først på at forklare den mellem tone og farve bestående forbindelse ved forholdet mellem antallet af svingninger; men samtidig faldt det ham ind, at det unge menneske egentlig kun ville være dårligt tjent med denne oplysning. Og den videnskabsmand, som først sammenlignende havde anvendt farvernes egenskaber overfor tonerne, havde sikkert ikke i mindste måde tænkt på den fysiske lov, som måske endda var ham fuldstændig ubekendt. Der måtte altså findes en anden følelig lighed mellem lyd og farve. Men hvor lå denne lighed?

Pludselig begyndte en tanke at dæmre i den gamle mands hoved.

"Vent et øjeblik," sagde han. "Jeg ved for resten ikke rigtig, om jeg kan forklare dig det. Dog tror jeg, at du, lige så godt som jeg kan forstå, hvad en 'rød klang' betyder. Du har allerede flere gange hørt sådanne lyde, f.eks. i byen på de høje helligdage. Hos os på landet bliver dette udtryk for helligdagsstemningen kun sjældent anvendt."

"Ja, ja, vent et øjeblik!" sagde Peter og gik hen til klaveret. Med øvet hånd anslog han et par akkorder, som gengav den

højtidelige helligdags-klokkeklang. Dybe, malmklingende bastoner dannede grundharmonien, hvorover de høje toner klangfuldt bølgede frem. Det hele var et klart billede af en helligdags stemning.

"Ja, det er godt truffet," sagde Maxim. "Og vi, med vore seende øjne, kunne ikke have opfattet det bedre end du. Men hør nu: Når jeg sér på en stor rød flade, så indvirker det på mine øjne med et lignende mættet og bevæget indtryk som disse toner."

"Ja, ja, således er det!" råbte Eveline ivrigt. "Jeg føler akkurat det samme, og derfor kan jeg ikke se længe på et rødt tæppe."

"Måske er det også derfor, at mange mennesker ikke kan lide kirkeklokkernes højtidelige treklang – jeg synes, at min sammenligning passer. Men der falder mig tillige et andet eksempel ind. Der gives også en 'hindbærklang', ligesom der findes en hindbærfarve. Den ligner den røde meget, kun er den roligere og blødere. Når en mindre klokke har været i brug i længere tid, siger man, at den er 'udspillet', det vil sige, at det ujævne og skærende i klangen er mildnet, og tonen lyder mere 'hindbærfarvet'. Den samme blødhed opnår man også ved en heldig sammensætning af forskellige stemmer."

Peter begyndte på klaveret at efterligne posthestenes klokker.

"Nej," sagde Maxim, "det er endnu for rødt."

"Nå, jeg forstår det."

Og nu klang instrumentet blødere. Lyst og klart anslog han tonerne, der efterhånden tabte sig i dybet ligesom klokkeklangen af en russisk trojka, der forsvinder i det fjerne på den støvede landevej.

"Ja, således mener jeg," sagde Maxim. "Jeg mærker, at du har forstået forskellen. Kan du huske, at din moder, mens du var barn, prøvede på at forklare dig farverne ved hjælp af toner?"

"Ja, jeg husker det. Men hvorfor forbød du os den gang at vedblive med disse forsøg? Jeg havde måske alligevel kunnet forstå det."

"Der ville ikke være kommet noget ud af det," svarede Maxim eftertænksomt. "For øvrigt tror jeg, at dybt i sjælen føles toner og farver som noget ganske ens, og jeg tror desuden, at de fremkalder de samme følelser. Vi siger f.eks.: *Han ser alt i et rødt lys,* og mener dermed, at vedkommende menneske befinder sig i en glad sindsstemning. Men den samme sjælstilstand kunne også betegnes ved bestemt farvede og sammensatte klange. Således står lyde og farver overalt som symbolet på den samme sjælelige tilstand."

Den gamle mand dampede ivrigt på sin pibe, mens han stadig betragtede sin myndling.

Denne sad ubevægelig og hørte tilsyneladende med største interesse på den andens forklaring. "Skal jeg fortsætte?" tænkte Maxim ved sig selv, og efter nogle minutters forløb begyndte han igen, som om han gav efter for en pludselig indskydelse: "Ja, her kommer jeg til at tænke på noget sælsomt. Er det mon et tilfælde eller ikke, at også vort blod har en rød farve? Når der opstår en tanke i din hjerne, når du har drømme, som selv i vågen tilstand forfølger dig og ophidser dig, når lidenskaberne river dig med – så betyder det, at dit blod strømmer heftigere i dine årer og går i purpurrøde strømme til hjernen – derfor er vort blod også rødt."

"Rødt og hedt!" sagde Peter, idet han tænkte sig om.

"Ja – rødt og varmt! Så forstår du nu, at den røde farve ligesom den 'røde klang' virker stærkt på sjælen, og at begge disse vækker de lidenskaber, som man kalder de 'hede'. Og således forholder det sig også med de andre farver. Himlen er f.eks. blå, og denne farve vækker forestillingen om den stille glæde."

Atter udsendte Maxim mægtige røgskyer. Så vedblev han: "Når du svinger din arm over hovedet, så beskriver du en halvcirkel i luften. Forestil dig nu, at din arm er uendelig lang. Hvis du med en sådan arm kunne udføre en lignende svingning, så ville du beskrive en uendelig stor halvcirkel. En sådan halvcirkel er himlen for os, den er regelmæssig, uendelig og blå. Når vi ser den således, opstår der en følelse af salig glæde i vort bryst. Men når mørke skyer dækker himlen eller jager hen over den som fantastiske skygger, så gennemrystes vort indre af en ubestemt frygt. Også du mærker vel, når himlen bliver overtrukket af truende skyer?"

"Ja, jeg føler det, som om der lagde sig et mørke over min sjæl."

"Således er det. Vi venter alle med en vis ængstelse på, at den blå himmel atter skal smile til os gennem de spredte skyer. Men selv om også skyerne dækker den i længere tid, så bliver himlen over den stadig den samme. Det ved vi, og derfor venter vi roligt, indtil uvejret er forbi. Himlen er altså blå. Og havet er også blåt, når det er roligt. Og både din moders og Evelines øjne er blå."

"Ligesom himlen?" spurgte Peter ivrigt.

"Ja, netop. Derfor betragter man blå øjne som et tegn på et roligt og varmt gemyt. Men nu vil jeg fortælle dig noget om den

grønne farve. Du ved, at foråret nu er forbi, og at sommeren lige er begyndt. Jordens overflade er dækket med grønt græs, men jorden er i sig selv sort, og de nøgne træstammer om vinteren er også sorte eller grå. Men så snart solstrålerne opvarmer jorden, kommer der nyt liv overalt, og det grønne græs og de grønne blade spirer frem. Der behøves lys og varme for at få det grønne frem, men kun til en vis grad. Derfor virker den grønne farve så velgørende og behagelig på øjnene. Det er ligesom en blanding af levende varme og fugtig kølighed. Det vækker forestilling om tilfredshed og sundhed, men ikke om lidenskab, som de fleste mennesker plejer at kalde lykke. Har du forstået mig?"

"Nej, ikke rigtigt. Men fortæl kun videre."

"Ja, hvad er der mere? Nå, hør så: Når om sommeren de varme solstråler brænder jorden, så bukker det grønne under på grund af den overflødige livskraft. Bladene slappes og hænger matte på grenene, og hvis ikke den kølige regn af og til dæmpede solheden, ville de visne fuldstændig bort. Men når høsten kommer, og bladene må visne ifølge naturens lov, så vokser og modnes frugterne, de bliver røde, og den side, der vender mod lyset, bliver rødest. I frugten samler sig endnu engang al kraften, ja jeg kan næsten sige al plantelivets lidenskab. Du ser, at også her står det røde som lidenskabens farve. Den er også vellystens, beruselsens, syndens, den opbrusende vredes og den utæmmede hævnlysts farve. Ikke for intet udfolder de ophidsede folkemasser, som det sande udtryk for deres lidenskabelige følelser, en rød fane, der vajer over deres hoveder som en ildflamme. Men nu forstår du mig vist ikke igen."

"Nogenlunde, gå bare videre."

"Høsten er altså inde. Frugten er moden og tung. Den løsner sig fra grenen og falder til jorden. Selv dør den, men frøet lever i den, og i dette frø er muligheden og evnen til at frembringe ny planter, ny blade, ny frugter. Frøet gemmes i jorden, som kun svagt bliver beskinnet af efterårssolen. En iskold vind rejser sig og driver de truende skyer frem foran sig, langsomt og umærkeligt dør livet bort, lidenskaberne tier. Mer og mer titter den sorte jord frem gennem det visnende grønne dække. Og så kommer den tid, hvor millioner af snefnug hvirvler ned på den stille jord, og dækker alt, ensformigt, koldt og hvidt. Hvid er sneens farve, hvid er også farven af de høje skyer, som glider i en uendelig højde under himmelhvælvingen; hvid er desuden farven på den høje, majestætiske og ufrugtbare bjergtop, farven på det lidenskabsløse, den kolde, høje hellighed, symbolet på det kommende sjæleliv. Hvad nu den sorte farve angår ..."

"Ak, den kender jeg!" afbrød Peter ham. "Den har ingen lyd, ingen bevægelse – kun nat!"

"Ja, og derfor er den symbolet på døden."

Peter fo'r op og sagde dumpt: "På døden! – Du siger det selv – for mig er alt sort – altid og overalt."

"Å, det er jo kun indbildning," svarede Maxim ivrigt. "For dig gives dog klang, varme og følelse ..."

"Ja," sagde Peter eftertænksomt. "Det passer vel nok på en måde. Jeg kender nu, om du vil, røde og blå klange og stolte hvide toner, som svæver et sted oppe i en uopnåelig fjernhed. Men nærmere og i inderligere forbindelse med mig er smertens mørke klange, som kredser lavt nede over jorden. Derfor

kender jeg heller ingen glade melodier; jeg græder og klager, når jeg spiller."

Nu rejste Maxim sig og sagde alvorligt: "Hør nu, Peter, i din evige jagen efter det uopnåelige glemmer du det, som ligger lige for hånden, og som har langt større værdi for dig end alt dit tåbelige hjernespind. Du tænker slet ikke på dine omgivelsers kærlighed og omhu – alt det lægger du ikke mærke til. Men jeg siger dig, at du kun er ulykkelig, fordi du som ægte egoist kun beskæftiger dig med dine egne lidelser og din egen smerte."

"Ja, det er sandt!" råbte Peter lidenskabeligt. "Jeg beskæftiger mig med min smerte. Jeg tvinges jo til at tænke på den, hvad enten jeg vil eller ej; sig mig, lær mig, hvordan jeg skal undgå den?"

"Når du blot kunne indse, at der ude i verden findes mangfoldig gange flere lidelser og tusind gange dybere smerte end den, du føler, hvis du vidste, at der gives kummer og sorger, i sammenligning med hvilke din af kærlighed og deltagelse omgivne sorgløse tilværelse må kaldes et lykkeligt liv, så – så ..."

"Nej, nej, det er ikke sandt!" afbrød Peter ham i en heftig tone. "Jeg ville med glæde bytte med den usleste tigger, for han er tusind gange lykkeligere end jeg. For øvrigt skulle man slet ikke vise de blinde en så stor omhu, det er egentlig en fejl. Jeg har ofte tænkt på det. Man skulle simpelthen føre dem ud på gaden – lade dem bede om almisser! Var jeg blot en simpel tigger, så ville jeg være mindre ulykkelig. Fra den tidlige morgen ville jeg kun tænke på, hvorledes jeg skulle skaffe mig noget middagsmad; jeg ville atter og atter tælle mine kopeker af frygt for, at de ikke skulle slå til, og jeg ville glæde mig, hvis summen var tilstrækkelig. Efter middagsmåltidet måtte jeg

igen tigge de nødvendige penge sammen til nattelogis. Fik jeg ikke disse penge, måtte jeg finde mig i at lide sult og kulde. Og al denne nød, disse anstrengelser og bekymringer ville ikke levne mig tid til at tænke på andet, og jeg ville være mindre ulykkelig end nu."

"Mener du nu også virkelig det?" spurgte Maxim skarpt og så deltagende på Eveline, som så nedslået og bleg ud.

"Jeg tror det fuldt og fast," svarede Peter trodsigt.

"Jeg vil ikke diskutere med dig," sagde den gamle mand koldt, "det kan jo være, at du har ret. Hvem ved? Det kunne måske slet ikke skade dig, om du havde lidt modgang; så ville du måske blive et bedre menneske. Som du nu er, er du kun en kold, hjerteløs egoist."

Han kastede endnu et vemodigt blik på den unge pige og humpede så ud af værelset, idet han dunkede vredt med sine krykker.

Efter denne samtale blev den blinde endnu mere pirrelig; det syntes, som om onkel Maxims ord havde ramt Peters ømmeste punkt, og den unge mand hengav sig endnu mere til sine pinefulde tanker.

Ofte lykkedes det ham at fange det fantasibillede, han jagede efter. Når han f.eks. indbildte sig at høre tordenen rulle, kunne han forestille sig det uendelige, vidtstrakte himmelrum. Og når larmen forstummede, havde han følelsen af at være omgivet med majestætisk klarhed og lys. Klarere og mere udpræget blev så denne følelse, når han satte den i forbindelse med moderens og Evelines stemmer, da deres øjne jo var blå som

himmelhvælvingen. Men næppe syntes billedet at dæmre i hans sjæl, før det allerede forsvandt igen ...

I en lille by, omtrent 40 mil fra Popelskis gods, fandtes et undergørende katolsk helgenbillede. Der fortaltes mange mærkelige ting om dets undergørende egenskaber. Enhver, som på vedkommende helgens festdag valfartede til hans billede, fik tyve dages aflad. Hvert efterår på en bestemt dag var der derfor såre livligt i den lille by. Den var næppe til at genkende.

Det gamle kapel var smykket med friske kranse og blomster, luften var fyldt af klokkeklang, godsejernes vogne rumlede på den ujævne stenbro, og den fromme bedeskare befolkede gaderne, pladserne og selv de omliggende marker; for rygtet om det undergørende helgenbillede var nemlig nået viden om og hidlokkede mange lidende og trængende såvel af den ortodokse som af den romersk-katolske tro.

Som en kæmpemæssig slange bevægede menneskestrømmen sig omkring kapellet, og på vejkanten sad hobe af tiggere, som strakte hænderne frem efter almisser.

I folkemængden gik Maxim på sin krykke og Joachim med Peter ved hånden. De var rejst til det med den religiøse fest forbundne årlige marked og ville nu, da de havde besørget indkøbene, vende tilbage til deres bolig. Pludselig opklaredes Maxims ansigt, en ny tanke var opstået i hans hjerne, og med en rask beslutning drejede han ind i den store gade.

Det var koldt, og Peter, som lydigt fulgte Maxim, svøbte kappen tættere om sig og hengav sig som sædvanlig til sine egne triste tanker. Men pludselig fo'r han sammen og stod stille.

De var nået til byens sidste huse, hvor hovedvejen fører ud til de åbne marker. Af fromme hænder var her blevet rejst en søjle med et helgenbillede. Foran det hang en lampe, som aldrig blev tændt, og som vinden altid holdt i svingende bevægelse. Omkring denne søjle var der en stor forsamling af blinde tiggere, som af deres seende kammerater var blevet fortrængt fra de bedre og mere indbringende pladser. I hænderne holdt de små træskåle, som de rakte frem, mens de nynnede deres klagende sang:

"O, giv den arme blinde mand!
I Kristi navn, forbarm jer over ham."

Det var som sagt en kold, trist dag, og fra den tidlige morgen havde tiggerne været her, udsatte for den rå vind. Sammenstuvede, siddende på hug, kunne de ikke engang varme sig ved bevægelse, og deres stemmer lød som en uendelig klage over deres hjælpeløse forladthed. De første strofer klang ret tydeligt, men senere formåede de forkomne stakler kun at frembringe en svag mumlen, som overdøvedes af gadelarmen. Og dog gjorde disse svage, frysende toner ved deres smertelige udtryk et dybt indtryk på de forbigående. Peter blev forbavset stående. Hans ansigt fortrak sig, som om denne vemodige, uhyggelige stønnen tilføjede ham en fysisk lidelse.

"Hvad bliver du bange for?" spurgte Maxim. "Det er jo kun de 'lykkelige', som du for nogen tid siden misundte, de fattige, blinde tiggere, som beder om almisser. De fryser ganske vist en smule, men derfor har de det jo efter din mening alligevel udmærket."

"Lad os gå videre," hviskede Peter, idet han krampagtigt greb sin onkels hånd.

"Nå således! Du vil helst løbe fra det hele med det samme. Det er altså den eneste følelse, der gør sig gældende hos dig ved synet af andres lidelser. Havde du i det mindste, som enhver anden forbigående, tilkastet dem en skærv, ville de i hvert fald have mærket din gode vilje; men du, som aldrig selv har kendt sorg, som endog har misundt disse stakkels mennesker, du vil nu, da de levende træder dig i møde, løbe bort som en nervøs kvinde."

Med sænket hoved tog Peter sin pung op af lommen. Med sin stok følte han sig frem til de blinde tiggere, søgte med hånden efter den nærmeste træskål, og lagde sine penge til de kobbermønter, som allerede lå i den. De forbigående standsede forundret og betragtede deltagende den smukt klædte, unge herre, som famlende bøjede sig ned over den blinde mand, der ligeledes famlende modtog hans almisse. Onkel Maxim så blinkende på ham, og den trofaste Joachim tørrede hemmeligt en tåre bort fra sin kind.

"Herre, lad det nu være nok med Deres plagerier," hviskede han bebrejdende til Maxim.

Og Peter bad: "Lad mig for Guds skyld komme bort herfra."

Maxim vendte sig hurtigt fra ham, men betragtede ham opmærksomt fra siden og spurgte sig selv, om han dog ikke havde handlet lidt for hårdhjertet.

Peter gik tavs og skælvende over hele kroppen efter sine ledsagere. En kold vind hvirvlede støvet op fra gaden, da de igen trådte ind i den lille by.

Den følgende dag blev Peter syg. Om sygdommen kun var en forkølelse, eller en følge af hans sjælelige ophidselse eller måske begge dele i forening, vidste ingen. Urolig og med fortrukket ansigt kastede han sig fra den ene til den anden side i sengen. Snart syntes han at lytte, snart at flygte for noget skrækkeligt. Da lægen, der var tilkaldt fra byen, havde undersøgt patienten, erklærede han sygdommen for nervefeber, måske forårsaget af den skarpe efterårsvind.

Feberen viste sig at være meget hårdnakket. En krise indtrådte, og i flere dage lå patienten ganske ubevægelig, men endelig gik dog ungdommen af med sejren. En venlig efterårsmorgen faldt en solstråle ind ad vinduet og traf hans hovedpude. Da moderen så det, sagde hun til Eveline: "Å, træk gardinet for; jeg er bange for dette lys ..."

Da den unge pige rejste sig for at udføre ordren, lød igen for første gang patientens stemme; han sagde sagte og uventet: "Nej, gør det ikke – lad det være, som det er ..." De to damer bøjede sig glade ned over ham. "Kan du kende mig? – Det er mig," sagde moderen.

"Ja," svarede Peter, men tav derpå, som prøvede han på at huske noget.

"Ak ja," begyndte han lidt efter sagte. "Det er dog skrækkeligt."

Eveline lagde sin hånd på hans mund.

"Stille, stille! Du må ikke tale. Det har du ikke godt af."

Han trykkede hendes hånd til sine læber og kyssede den. Hans øjne fyldtes med tårer. Han græd længe, og gråden lettede hans hjerte.

"Ja," sagde han, idet han henvendte sig til Maxim, der netop trådte ind, "jeg skal aldrig glemme din lektion. Jeg takker dig.

Ved at vise mig andres kummer har du lært mig at forstå min egen lykke. Gud give, at jeg stadig og overalt må huske det."

Efter at ungdomskraften havde sejret over sygdommen, skred det hurtigt fremad med helbredelsen. Fjorten dage efter var Peter på benene igen.

Han havde forandret sig meget. Hans ophidsede væsen var blevet til blid vemod, som tydeligt prægede hans ansigt; de smertelige træk, som tidligere havde afspejlet hans sjælelige lidelser, var forsvundet.

Maxim frygtede i begyndelsen for, at denne tilstand ikke ville vare ved. Han troede, den kun havde sin grund i den udmattelse, som var en naturlig følge af sygdommen. Men der hengik måneder, og Peters sindsstemning forblev uforandret.

Den vedvarende egenkærlige beskæftigelse med hans egen ulykke, som en tid havde truet med at kvæle hans medfødte evner og energi, trådte nu mere i baggrunden for erkendelsen af andres ulykke. Bevidstheden om, at der fandtes andre og større sorger end hans egen, øvede en velgørende virkning på hans syge sind, idet den tvang ham til i sit hjerte at give plads for den for ham hidtil ukendte medlidenhedsfølelse. Han begyndte at tænke på andre, at sætte sig bestemte mål og lægge planer. Et nyt liv dæmrede i ham, og hans nedbøjede sjæl skød friske skud ligesom det syge træ, når forårsvinden atter ombølger det med sin livsvækkende ånde.

7. kapitel

Da Eveline meddelte sine forældre, at det var hendes urokkelige beslutning at gifte sig med den blinde Peter Popelski, gav hendes gamle moder sig til at græde heftigt. Men hendes fader erklærede, efter længe at have knælet i bøn foran helgenbilledet, at han troede, dette var en højere bestemmelse af Guds vilje.

Brylluppet blev fejret, og nu fulgte der for Peter en tid fuld af stille lykke. Og dog syntes der at hvile en let skygge over hjemmet. Selv når Peter var glad, lå der endnu stadig i hans smil en vemodig tvivl, som frygtede han for, at denne lykke ikke skulle vedvare. Og da han erfarede, at han havde håb om at blive fader, blev hans tvivl næsten til angst.

Men når han ved tanken på sin hustru og det ventede barn atter hengav sig til tunge grublerier og knugende frygt, syntes han altid at høre frysende, blinde tiggeres klageråb, og straks tog hans tanker en anden retning.

Han var blevet mindre nervøs og mindre modtagelig for de lysindtryk, som før havde påvirket ham så stærkt. Heller ikke plagede han sig mere med forestillinger om farverne. Alle disse uklare og urolige syner syntes at være sovet ind, og han søgte ikke mere frivilligt at fremkalde dem.

Hans nuværende, til dels rolige, sindsstemning og hans tænkeevnes stærke udvikling var ham til stor gavn, og det lykkedes ham nu langt bedre end forhen at forene sine spredte følelser og indtryk til et samlet hele.

I det værelse, hvor Peter i sin tid fødtes, herskede der lydløs stilhed, som kun af og til blev afbrudt af et nyfødt barns sagte klynken. Det lille væsen var allerede et par dage gammelt, og dets moder, Eveline, gik hurtigt sin helbredelse i møde. Men Peters glæde formørkedes af anelsen om en nærforestående ulykke.

Lægen havde håret barnet hen til vinduet. Hurtigt trak han gardinet til side og lod lyset trænge ind i værelset. Med instrumentet i hånden bøjede han sig ned over barnet. Peter sad ved siden af med sænket hoved, nedslået og tilsyneladende ligegyldig. Han syntes ikke at tillægge lægens forsøg nogen som helst betydning og var fuldstændig overbevist om undersøgelsens resultat.

"Han er sikkert blind," sagde han ved sig selv. "Det ville være bedre, om han aldrig var født."

Lægen fortsatte tavst sine undersøgelser. Endelig lagde han øjespejlet fra sig og sagde med rolig, sikker stemme: "Pupillerne udvider og sammentrækker sig ganske normalt. Barnet kan se."

Peter sprang op. Han havde hørt lægens ord, men det så ud, som havde han ikke forstået meningen. Bleg og skælvende støttede han sig til vindueskarmen og blev stående ubevægelig.

Skønt han tilsyneladende havde siddet ganske uinteresseret, mens lægens undersøgelse stod på, havde forventningens spænding dog rystet hele hans nervesystem. Hele tiden havde han kun kunnet tænke på mørket, der omgav ham. Han havde følt det, som blev han fra alle sider indhyllet af en tung sky. Men han havde kæmpet imod det, som kunne han derved beskytte barnet for den samme ulykke.

Længe havde han båret på denne frygt for, at hans barn skulle komme blind til verden, men samtidig havde også et svagt håb dæmret i hans sjæl. Afgørelsen var nær, hans spænding havde nået toppunktet, så lød det befriende: – *Barnet kan se!* Som et tændende lyn var de ord slået ned og havde fyldt hans sjæl med en jublende glæde: "Mit barn kan se! Mit barn kan se!"

Pludselig begyndte forunderligt lysende former at flimre for hans blinde øjne. Var det stråler? Var det klange? Havde tonerne forvandlet sig til strålende væsener?

Kun et øjeblik varede dette under, som han huskede hele livet. Hvorledes det egentlig var sket, glemte han senere; men han påstod altid, at i dette betydningsfulde øjeblik havde han virkelig set.

Hvad og hvorledes han havde set, ja om han overhovedet *havde* set – det forblev bestandig uopklaret. Man sagde ham, at det umuligt kunne have været tilfældet. Men han holdt hårdnakket fast ved sin påstand – han havde set både himmel og jord, sin moder, sin hustru og gamle onkel Maxim.

Hans udseende var besynderligt, men så strålende, at alle uvilkårligt tav og forbavset betragtede ham. Han forekom dem i dette øjeblik som en fremmed mand.

Således stod han nogle minutter, ingen vidste, hvad der rørte sig i hans indre. Denne tilstand efterlod i hans bevidsthed kun en følelse af dyb tilfredshed foruden den vemodige overbevisning om, at han dog en gang havde set.

Var det muligt, at lyset, som han i disse øjeblikke higede efter med en hidtil ukendt intensiv viljestyrke, havde formået i hans bevidsthed at skabe et utydeligt negativt billede af himmel og jord, af sol og mennesker? Var det kun formløse indtryk, som

rørte sig i hans sjæl, en helhedsfølelse, der tager farver og toner, glæde og sorg, vellyst og smerte under et?

Hvem kan give oplysning om det?

Det var forbi. Alt var igen mørkt og stille. Som blege spøgelser søgte enkelte indtryk endnu en gang at dukke op fra det dybe mørke, men de havde hverken form, tone eller farve.

Men atter tonede det daglige livs klange i hans øre, og han syntes at vågne fra en art hypnotisk søvn; dog var hans udtryk som forklaret, da han glad trykkede sin moders og onkel Maxims hænder.

"Hvad er der hændt dig?" spurgte moderen bekymret.

"Intet – intet! Det forekommer mig kun, – at jeg lige nu har set jer allesammen – eller var det kun en drøm?"

"Og nu? – Kan du huske det endnu?" spurgte hun ivrigt.

"Nej," sukkede han. "Men det gør ingenting – fordi jeg – har givet alt dette fra mig – til ham – til mit barn –."

Han vaklede og mistede bevidstheden. Men i hans blege ansigt strålede endnu afglansen af en salig glæde.

Slutning

I Kiev var der under messen forsamlet et talrigt publikum for at høre en original musiker. Han var blind, men rygtet fortalte ligefrem vidunderlige ting om hans sjældne begavelse. Salen var derfor stuvende fuld. Indtægten ved billetsalget, som forestodes af en gammel invalid, en slægtning af den blinde kunstner, var bestemt til et for publikum ukendt veldædigt øjemed.

Der indtrådte en dyb stilhed i salen. En smuk, ung mand med blege ansigtstræk og store øjne viste sig på tribunen. Ingen ville i ham have tænkt at se en blind for sig, hvis ikke disse store øjne havde stirret så stift ud i rummet, og hvis ikke en ung, blond dame, som man sagde var kunstnerens hustru, havde ført ham ved hånden.

"Han må da gøre lykke med sin melodramatiske optræden og de studerede træk," hviskede et vittigt hoved.

Der lå i virkeligheden noget usædvanligt i hans blege, åndfulde ansigt, i hans stirrende øjne og i hele hans holdning; og hans spil svarede fuldstændig til hans ydre fremtoning.

Sydrusseren sværmer altid for sine nationalmelodier; men denne gang blev publikum fuldstændig grebet af kunstnerens mesterlige spil.

Her følte man naturens ånde. Ud af den blindes vidunderlige improviseren strømmede folkemelodiens melankolske ynde. Farverig, blød og melodisk, som en klingende strøm, gled tonerne hen, snart svulmende som en hymne, snart dæmpet i

vemodig klage, snart som uvejrets rasen og tordenens rullen, derpå som steppevinden, der, mens den sagte vifter om en afsides kæmpegrav, synger om de gamle tider.

Da stykket var forbi, brød et stormende bifald løs. Med sænket hoved sad den blinde kunstner ved instrumentet, mens han forundret lyttede til denne larm, som han ikke tidligere havde kendt. Så løftede han igen hænderne for at spille, og der blev atter stille i den menneskefyldte sal.

I dette øjeblik trådte Maxim ind. Med inderlig tilfredshed betragtede han mængden, som i stille henrykkelse syntes at indsuge tonerne. Og han begyndte selv at lytte. Han ventede på noget. Han frygtede, at nu måtte også denne strøm af toner bryde ud i den sygelige, vemodige spørgen og atter rive op i de gamle sår i hans myndlings hjerte. Men tonerne svulmede og blev stadig mægtigere og fyldigere.

Jo opmærksommere Maxim lyttede, desto mere sikker var han på, at han hørte noget kendt i den blindes spil.

Ja, nu vidste han det. Det var gaden med den bølgende menneskemængde, det var vognenes rullen, al helligdagens støj. Men det syntes koldt og uden inderlighed.

Pludselig gav det et sæt i Maxim. Instrumentet begyndte at stønne og græde.

Men det var ikke længere udtrykket for en egoistisk klage. Over den menneskefyldte gades kolde, udeltagende larm svævede nu en sagte, gribende melodi:

Maxim kendte den igen: det var tiggervisen:

"O, giv den stakkels blinde mand!
I Kristi navn hav barmhjertighed med ham!"

Der fo'r en gysen gennem mængden. Alle hjerter bævede under klangen af dette stille, hendøende suk. Onkel Maxim fældede stille tårer.

Peter var holdt op at spille, og dog vovede tilhørerne næppe at ånde, så betagne var de af disse toners levende sandhed. Der herskede dødsstilhed i salen.

Den gamle Maxim sad med sænket hoved.

"Ja, nu er han blevet seende," tænkte han. "Det er ikke mere den blinde stakkel, som kun tænker på sine egne lidelser; nu føler han også andres kummer og smerte, og han forstår at minde de lykkelige om, at der også findes – ak, alt for mange – ulykkelige og forladte."

Onkel Maxim havde ført sit værk til ende; han havde ikke levet forgæves i verden. Det sagde ham de herlige toner, som fyldte salen, og som fortryllede tilhørerne.

Således begyndte den blinde musikers kunstneriske løbebane.

Om "Den blinde musiker"

Forfatter: Vladimir Korolenko (1853-1921).
Første udgave: *Слепой музыкант* i dagbladet Русскія Вѣдомости (~ Russiske Efterretninger), Moskva 2. februar – 13. april 1886 (Korolenko reviderede historien flere gange efterfølgende).
Denne udgave baseret på: Wladimir Korolenko: *Den blinde Virtuos.* Fra Russisk ved Frida Kopowski. Forlagt af Brødrene Salmonsen (I. Salmonsen), København 1905.
Oversætter: Frida Kopowski (1864 eller 1865 – 1937).
Redigeret af: Kim N. Jensen.
Forside: Efter frontispice af Aleksei Iljitch Kravchenko (1889-1940) til en udgave fra forlaget Государственное издательство (~ Statsforlaget), Moskva/Leningrad 1930.

ISBN 978-87-7979-883-0

1. ebogsudgave

www.ebib1800.dk

Note 1: **Bajan:** Skjald fra gammel tid. *Overs.anm.*

Note 2: **Kopsar:** Sanger. *Overs.anm*.

Note 3: **Bandura** er en ukrainsk guitar.
Overs.anm.

[*Note 4:*] **Panitsch:** Unge herre. *Overs.anm*.